דראמע ליטעראטור מוזיק, ביי
לעבעדיקער קונסט נאכט היינט (פרייטאג) 9 אווענט פונקט אין פרץ-זאל
קומט און האט הנאה!

דאס אידישע ווארט
THE ISRAELITE PRESS
THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע געגרינדעט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 27. Winnipeg, Friday Feb. 6, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג
פרייטאג, יט' שבט, תרצ"א.

וועטער: קלאר און מילדער

זון אויפגאנג — 7.56
זון אונטערגאנג — 5.29

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY FEB

אגב - אורחא
פון מארק

שמועסן איבער טאג-פראגעס

פוילישער סענאט וויל ניט צוריקציען צארישע געזעצן

באשרייענקונגען קעגן אידן פארבלייבן אין קראפט

אידישע דעפוטאטן פראטעסטירן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.ח. דורך "איטא")

קאלאניאל אפיס שווייגט וועגן קלאגנען פון פעספילדס רעזיגנאציע

פארשלאג צו פארבאטן ציוויליע הייראט אין מאניטאבא דורכגעפאלן אין לעגיסלאטור

אנטיסעמיטישע אומרוען פארשטארקן זיך אין ווינער אוניווערסיטעט

ישראל חיים זאגאראדסקי, העברייאיש אידישער שריפטשטעלער, געשטארבן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

לעבעדיקע פראגראם היינט ביי קונסט אווענט

רבי פרענק וועט היינט ריידן לכבוד א. צ. א. געסט

דר. א. גוטמאן אין א נייעם אפיס

"גרינע פעלדער" ווערט אויפגעפירט פון מנורה דעם מאנטאג

כנסת-ישראל סיסטערהוד קאנצערט מארט 15

פאר'משפט'ער טערק אנטלויפט פון אונטער דער תליה

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

פרייטאג, פעברואר 6

זונטאג, פעברואר 8

מאנטאג, פעברואר 9

דינסטאג, פעברואר 10

מיטוואך, פעברואר 11

(שלוס אויף לעצטער זייט)

טראנס-קאנאדער וועג וועט זיין פארטיק ביים סוף זומער

בריוו פון קובא קומט אן אין 48 שעה

דריי פיקעטן ווערן היינט פארהערט אין הויכן געריכט

ברונינג לאכט זיך אויס פון שמועסן וועגן דיקטאטור אין דייטשלאנד

ב. בראנשטיין רעדט היינט וועגן מוזיק

קריגס צושטאנד דערקלערט אין נייפיער און אומגעגנט

הר' טייטלבוים אין בית-יעקב שול

וועט ניט געבן קאנצערט

אינדישער פירער טויט

קאנפערענץ פארופן פון "פאפצענער קאמיטעט" דעם מאנטאג

י. מ. ה. א. פלאנעוועט צו קויפן געביידע

(שלוס אויף דער לעצטער זייט)

יערלאכער דעליטאנטן אוונט און טאנץ דעם זונטאג, פעברואר 8 אין תלמוד תורה זאל

אנגעפירט פונ'ם לערער פארבאנד פון די אידישע וועלטלאכע שולן אין ווינניפעג

יאנקעלע דאס ערשטע מאל אויף דער באַן

(פון דער סעריע: "דאס אינגעלע יאנקעלע") פון פ. זאלף

19

טראך־טאך־טאך, טראך־טאך־טאך יאגט זיך די אייזערנע חיה, ווי א פייער וואלם געברענט אין איר גערערים. לויפט איבער בערג, איבער טאלן, דורך וואלד און פעלד, דורך נאכט און טאג. א שפאן א מייל, און וואו נים וואו שטעלט זי זיך אפ אויף א ווייל. טוט א פייף, א ברום, ווי פון א לייב אין וואלד, און ווידער טראך־טאך־טאך, פיף־פאף, פיף־פאף, און ווידער אין געיעג. שניידט די ערד, וואלד און פעלד. לויפט פון דארף צו דארף פון שטאט צו שטאט. אלץ מיט'ן זעלבן כח פונ'ם רויך, און ווערט גאר נים מיד.

אט מיט דער ווילדער אייזערנער חיה, וואס לויפט אויף פיר רעדלאך און שלענגלט זיך ווי א לאנגע שלאנג איבער די אייזערנע רעלסן — די באן, מיט איר יאגט זיך עס איצט יאנקעלע צו זיין טאטן אין אמעריקע.

יאנקעלע איז איבערראשט, פארגאפט פון אט דעם גרויסן וואונדער, וואס מען רופט עס באן. ער האט עס נאך ביז איצט נים געזעען. ער פארט עס איצט דאס ערשטע מאל מיט א באן. דאס איז טאקע אויך זיין ערשטער ארויספאר אויף דער וועלט. ווייל ביז איצט האט יאנקעלע גערעכנט, אז דאס שטעטעלע, וואו ער איז געבוירן געווארן און אלט געווארן פינף יאר, איז די גאנצע וועלט. אבער איצט האט ער זיך דערוואוסט, אז די וועלט איז גאר א גרויסע, א ווייטע און א לאנגע; עפעס אזוי פיל וועלדער, טייכן, בערג, און דער הימל איז אויך אזוי גרויס, ווייט און לאנג.

— אך, — טראכט יאנקעלע, — ווען דא וואלט מיט אים געווען זיין גוטער זיידע און זיינע חברים, לייבל, מאנטשע, אשר און פנחס, וואלט ער גע־האט זיי א סך וואס צו דערציילן פון דעם וואס ער זעט דא איצט אויף דער באן. נאר זיין זיידע און זיינע חברים זיינען שוין ווייט פון אים; זיי זיינען גע־בליבן אין דעם שטעטל קאמעניץ, וואס ביים טייך לעשנא. ס'איז אים א שאד. ער האט רחמנות אויף זיי, וואס זיי קענען נים זעען אט די אלע שיינע וואונ־דערלאכע זאכן, וואס ער זעט.

לאנג מראכטן פונ'ם זיידן און זיינע חברים האט יאנקעלע קיין צייט נים. ס'איז דאך עפעס דא אזויפיל זאכן צו זעען. און דא די באן, זאל זי נים געדאכט ווערן, איילט זיך אזוי און פליט ווי א רוח. לאזט גאר לאנג נים קוקן. שפרינגט יאנקעלע ווי א העזל מיט אנגעשפיצטע אויערן פון ארט צו ארט, פון פענסטער צו פענסטער. כאפט דא א קוק און דארטן א קוק. ס'איז אים א שאד אפצורייסן דאס אויג אויף א מינוט, ער זאל חלילה עפעס נים פארלירן און נים דערזעען.

שלעכט איז נאר מיט דער מאמען. זי היט אים יעדן טראט וואס ער טוט. זי לאזט אים נים אפ פון זיך אויף א רגע: ס'איז דאך עפעס א באן, אזא שד, א מחבל. מען קען נאך ארויספאלן, אראפפאלן, זיך אויסגליטשן און צע־קלאפן די נאז. דערפאר לויפט אים נאך די מאמע, רופט אים צו זיך, ווייל אים גאר האלטן לעבן זיך. אבער יאנקעלע דרייט זיך אויף גיך ארויס פון אונטער אירע הענט און לויפט ווידער צו די פענסטער. שטייט ער א ווײַלע ביי דעם פענסטער און לויפט צו דעם אנטקעגנדיקן פענסטער: אים דוכט זיך, אז דארטן זעט מען בעסערע און שענערע זאכן. גייט אים די מאמע ווידער נאך. פארדריסט עס יאנקעלען: וואס שרעקט זי זיך אזוי פאר אים און היט אים ווי א גנב? ער איז דאך שוין עפעס א גרויסער! אבער די מאמע זיינע ווייסט, אז מען פארט דאך עפעס אויף א באן, ווייל זי אים נים געטרויען, כאטש נעם יאנ־קעלען און בינד אים צו צו זיך מיט א שטריקל ווי א הינטל. לאכן די שכנים, די פאסאזשירן פון דעם נייגעריקן יאנקעלען וואס ווילט אלץ זעען, וואס איז אזוי טשיקאווע. זיי האבן נאך אזא נייגעריקן אינגעלע ווי יאנקעלע קיינמאל נים געזעען. "קוק, יאנקעלע, גיך, קום צו מיר וועסטו עפעס זעען". — רופן אים צו זיך די פרעמדע פאסאזשירן און שמייכלען דערביי. יאנקעלע קאן זיך נים צערייסן ער ווייסט נים צו וועמען פריער צו גיין.

בלייבט ער שוין גאר שטיין לעבן זיין מאמעס פענסטער. דורכ'ן פענס־טער זעט ער פון דערווייטנס קליינע, ווייסע פויערשע הייזקעלאך מיט שטרוי־ענע דעכלאך. פערד בהמות, שעפסן פאשען זיך אויף א גרינער לאנקע, און א קליין שייגעצל, א פאסטוכל פייפט אויף א הילצערן פייפל. דערזעט דאס שיי־געצל ווי די באן לויפט, הערט ער אויף צו פייפן. הויבט אן צו לויפן און נאך אים זיין קודלאטער הונט, וואס האווקעט און בילט, ווי מען וואלט אים וועלן עפעס שלעכטס טאן. דערזעט דאס שייגעצל אז ער קאן די באן נים דעריאגן, ווערט ער אין כעס, שטעלט ארויס א לאנגע צונג; ברייבט מיט א נאז. לאכט יאנקעלע.

דערווייל יאגט זיך אן אנטקעגן א טייך, א לאנגער טייך, און פאר־שטעלט דער באן דעם וועג. טוט יאנקעלען א טיאכקע אין הארצן פאר שרעק: מען זאל חלילה נים אריינפאלן אין טייך אריין. ער טוליעט זיך צו צו דער מא־מען און פארמאכט אזש די אויגן פאר פחד, ער זאל נים זעען וואס דא וועט באלד געשעען. אבער איידער יאנקעלע כאפט אפ דעם אטעם, איז שוין די באן אויף יענער זייט טייך, און יאנקעלע קוקט ווייטער. די באן לויפט די רע־דער שלינגען מיילן, און יאנקעלעס אויגן שלינגען איין אלע שיינע זאכן וואס פליען פארביי.

— מאמע, גיכער, — שרייט פלוצלונג אויס יאנקעלע און ווייזט מיט'ן פינגער צום פענסטער — קוק, זע, ווי די ערד, די הייזער, די פערד, די ביי־מער און די טעלעגראף סלופעס לויפן נאך נאך אונזער באן! טוט זיין מאמע אויך א קוק דורכ'ן פענסטער און צעשמייכלט זיך. זי זעט טאקע אויך דאס זעלבע וואס יאנקעלע. אבער די מאמע איז דאך נים קיין קליין אינגעלע; זי פארשטייט, אז די ערד לויפט נים און דיביימער אוודע נים. נאר ס'דוכט זיך אים אזוי. אזוי פרואווט זיין מאמע אים געבן צו פארשטיין. פארשטיים אבער נים דאס מאל יאנקעלע זיין מאמען: וואס הייסט ס'דוכט זיך אים? ער זעט דאך עס אליין מיט זיינע אייגענע אויגן ווי זיי לויפן אים נאך, און ער קוקט צו דער מאמען מיט גרויסע אפענע אויגן, ווי ער וואלט פון איר פנים געוואלט אראפלייענען דאס וואס איז אים שווער צו פארשטיין.

זעט די מאמע ווי איר יאנקעלע קנייטשט אזוי דעם שטערן און וויל וויסן ווי אזוי קאנען די ביימער און די טעלעגראף סלופעס לויפן? זיי האבן דאך נים קיין פיס? זאגט זי: "יאנקעלע זארג זיך נים, דו וועסט גרעסער ווערן, וועסט גיין אין שול, וועסטו לערנען, וועסטו עס פארשטיין". שוויגט יאנקעלע. האלט א פינגער אין מויל און טראכט. הפנים ער האט גאר פאר־געסן וואו ער איז. אבער באלד לאזט די באן ארויס א גרויסן פייף און נאכ־דעם א פיף־פאף, פיף־פאף, מיט א רויך און ס־ס־ס, ס־ס־ס! און שטעלט זיך אפ פאר א גרויסער סטאנציע.

ס'ווערט א גערודער, א טומל. מענשן גייען אראפ, מענשן גייען ארויף, מיט פעקלאך און אן פעקלאך. מ'לויפט, מ'איילט זיך, מ'יאגט זיך, וואס גיכער אן ארט צו פארכאפן.

זוער ווייס ווי לאנג דער טומל, דער הו־הא וואלט נאך געדויערט, ווען די באן וואלט נים א פייף געטאן און אוועק. איבערגעלאזט די מענשן מיט'ן טומל אויף דער סטאנציע, האט זי זיך ווידער, ווי איר שטייגער איז, גענומען שלינגלען איבער די אייזערנע לאנגע שינעס. און שלינגען די לאנגע און ווייטע מיילן.

טראך־טאך־טאך, טראך־טאך־טאך און ווידער איז יאנקעלע מיט דער באן פארשוואונדן צווישן פעלד און וואלד.

פון וואך צו וואך

אין קארייע שרייבן קינדער אויף זאמד

ווי מען טיילט אונז מיט שרייבן די קינ־דערלאך אין קארייע אויף זאמד. די על־טערן מאכן זיי קעסטעלאך, שיטן אין זיי אן זאמד און די קינדערלאך שרייבן אויפ'ן זאמד מיט שטעקעלאך. קארייע, קינדער־לאך, איז דער האלב־אינזל וואס קומט ארויס אין יאפאנישן ים. דער קלימאט דארטן איז א מילדער, צוליב דער נאענט־קייט צום ים. די קארייער אין קעגנזאץ צו די כינעזער טרינקען גאר קיין טיי נים. זיי טיילן זיך אויף א סך קאסטן (רייכע, פריצים, גלחים, ערדארבעטער, סוחרים). עס קומען זעלטן פאר פארוויילונגען אין וועלכע ס'זאלן אנטייל נעמען מענשן פון פארשיידענע קאסטן. די קאסטן לעבן אפ־געשלאסן, באזונדער און האבן כמעט קיין מגע ומשא איינער מיט דעם אנדערן נים. נאר דער רייכסטער קאסטע איז דערלויבט צו טראגן קאלירטע קליידער. זיי ברענגען נאך איצט קרבנות צו שלאנגען, ביימער און הייליקע שטיינער . . . זיי גלויבן, אז ווען איינער שטארבט איז עס מחמת זיין נשמה איז אוועק פון קערפער אויף א קורצער צייט און וועט זיך נאך צוריקקערן אויב זי האט נישט פארבלאנדזשעט... אן אינטערעסאנטע דערשיינונג. וואס קינ־דערלאך דארטן קריגן זיך קיינמאל נישט. ווייסט איר משמעות, אז די עסקימאסן קינדערלאך קריגן זיך אויך נים ארום? אפשר וואלט געווען א סברא איר זאלט שרייבן פארוואס איר קינדערלאך האט צווישן זיך אזויפיל סכסוכים?

הונגער אין ארגענטינע

די ציימונגען ברענגען ידיעות, אז אין ארגענטינע צעלויפן זיך פארמער פון זייע־רערע היימען, מחמת זיי שטארבן פשוט פון הונגער, זיי מיט זייערע משפחות און זייער לעבעדיקן אינוועגטאר (בהמות, פערד, שעפסן). ארגענטינע איז יארן גע־ווען די שפייזערן פון דער וועלט, מילי־אנען פוד תבואה ווערן דארט איצט פאר־פוילט; די פאראימטע פארמער גייען אבער אוים פאר הונגער. ארגענטינע האט אמאל געהערט צו שפאניען פון וואנען די ערשטע עמיגראנטן זיינען געקומען. איצט איז זי א זעלבסטשטענדיקע מלוכה. ארגענ־טינע פארמאגט זייער הויכע בערג באדעקט מיט אייביקן שניי און אייז, הגם דער קלי־מאט דארט איז א הייסער. פאראן אבער אויך געגנטן וואו דער ווינטער דויערט גאנצע 9 חדשים.

די באפעלקערונג איז פונקט אזוי פאר־שיידנארטיק ווי דער קלימאט. פאראן אינ־דיאנער, נעגערס, האלב פרימיטיווע פעל־קער, און פארשטייט זיך א סך אייראפיי־ער. די הויפט שטאט אין ארגענטינע איז בוענאס אייראס, וועלכע ציילט א באפעל־קערונג פון איבער 2 מיליאן מענשן. אין ארגענטינע לעבן א סך אידן. די לעצטע יא־רען האט זיך דארט אנטוויקלט א אידישע פרעסע, אידישער פארלאג און ביז 15 אי־דישע שולן. ס'זיינען אויך פאראן אידישע פראפעסיאנעלע פאראיינען. די פראגרעסי־ווע און ארבעטנדיקע עלעמענטן שטיצן פון פוילן האנט די אידישע שולן אין פוילן און די אידישע סאציאליסטישע באוועגונג אין פוילן. ווייל אפשר ווער פון אייך זיך פארבינדן מיט א קינד פון יענע שולן, שרייבט אן, אויב איר ווילט, א בריוו און שיקט עס צו אין רעדאקציע פון "קינדער־ווינקל".

אין פוילן הונגערן קינדערלאך

פון פוילן קומען אן ידיעות, אז א סך קינדערלאך וואנדערן ארום אין די וועלדער און שפייזן זיך פשוט מיט קארע, פאר־פוילטע פון פראסט קארטאפל איז אויך א מאכל ביי די הונגעריקע. אין לאדז, איינע פון די גרעסטע פאבריק שטעט אין פוילן, קייען קינדער האלץ פאר הונגער.

ברויט רייען

אין ניו־יארק שטייען אין די גאסן לעבן די שפייז פארטיילונג פלעצער צענדליקער טויזנטער הונגעריקע און ווארטן אויף זיי ער ריי צו קריגן א שיסעלע זופ צי א ברויטל. זייער גרוים זיינען די דאזיקע רייען אין די זונטאג טעג לעבן די קלויס־טערס, וואו די ליידנדיקע ווארטן אויף די געלט זאמלונגען וואס ווערן דארט גע־מאכט.

קינדער שרייבט בריוו

ס'איז איצט א צייט פאר אייך א גוטע. איר גליטשט זיך, פירט דורך טאבאגינינג פארוויילונגען, לויפט צום טייך מיט אייע־רע שליטעלאך — די וועלט לעבט אבער איצט דורך א שווערע ביטערע צייט. אין ווינניפעג פילט זיך עס נאך נים אזוי שטארק. פארטראכט זיך וועגן דעם און שרייבט ווי קאן מען די צרות באקעמפן.

דער כח פון אינזעקטן

בערנארד שעלע, פראפ. פון נאטור־ווי־סענשאפט אין האנאווער אוניווערסיטעט, שטודירנדיק אין משך פון יארן דאס לעבן פון די אינזעקטן, האט אויסגערעכנט די טראג קראפט זייערע; אזוי למשל, קאן א זשוק אין משך פון א מעת־לעת אריבער־טראגן אויף זיין רוקן ביז טויזנט ניס, וואס וועגן 10 קילא.

פארגלייכנדיק די טראג־קראפט פון א פערד מיט א מוראשקע, האט דער זעלבער פראפעסאר אויסגערעכנט, אז 960 מילי־ארד מוראשקעס קאנען טראגן אזויפיל משא ווי איין יונגער קיזשיקל.

רעטענישן

66. בייטאג שלאפט ער, ביינאכט לעבט ער.
67. זומער טוט ער אן דעם פעלץ, ווינ־טער טוט ער אוים דעם פעלץ.
68. א האלב יאר גייט מען אויף מיר, א האלב יאר פארט מען אויף מיר.
69. ער גייט און גייט און רירט זיך פון ארט נים.
70. מיט משא גייט ער, אן משא שטייט ער.

די ענטפערס אויף די רעטענישן פון פרייטאג יאנואר, דעם 23טן, זיינען:
נו. 51—א שפיגל; 52—פארפרוירן וואסער; 53—טרערן; 54—דער קוימען; 55—א קעפל קרויט, א ציבעלע; 56—דער אויוון, דער קוימען, דער רויך און דער פלאם; 57—ווייל מען קאן עס נישט עסן; 58—א שוואם און 59—א שוואם.

קינדער שיקט צו די ענטפערס אויף די רעטענישן.

שפריכווערטער

5. ווערטער זאל מען וועגן און נים ציילן.
6. גרינג צו זאגן, שווער צו טראגן.
7. א בייזע צונג איז ערגער ווי א שלעכ־טע האנט.
8. די צונג איז דעם מענשנס גרעסטער שונא.

שאראדע נו. 16

1. א טייך אין סיביר.
2. נים קיין "זי".
3. א זאך מיט וואס אידישע קינדער שפילן זיך פסח.
4. דער היפוך (קעגנזאץ) פון ניין.
5. א נאמען פון א אידישן שרייבער.

די ערשטע אותיות פון די ווערטער וועלן צונויפשטעלן דעם נאמען פון א בארימטן ארבעטער־פירער און רעוואלוציאנער וועמעס זיבעטער יארצייט איז אויסגעפאלן אין חודש יאנואר.

דער ענטפער אויף שאראדע נו. 14 (פרייטאג, דעם 23טן יאנואר) איז א קאנטראסט.

קינדער, שיקט צו ענטפערס אויף די שאראדעס.

וויצן

מאטקע און די כעלמער

מאטקע כאבאד האט איינמאל נים גע־האט, וואס צו עסן. איז ער אוועק צו די כעלמער. ביי זיי וועט ער זיכער עפעס קריגן. אין כעלעם האט מען דאן געבויט א גאס. אין מיט'ן גאס איז געשטאנען א גרויסער בארג און האט געשטערט די אר־בעט.

זאגט מאטקע:
— אידן, טוט אוים די קאפאטעס און לאמיר דעם בארג אוועקשטופן, וועט איר פארשפארן צו גראבן.

די כעלמער האבן אים געפאלגט. זיי האבן זיך אויסגעטאן און גענומען שטופן דעם בארג.

מאטקע האט דערווייל צוגענומען די קאפאטעס און האט זיי באהאלטן.

באלד האבן זיך די כעלעמער געכאפט אז די קאפאטעס זיינען נישטא.

— וואו זיינען די קאפאטעס? — האבן זיי געפרעגט מאטקען.

— וואס פארשטייט איר נים? — האט זיי מאטקע דערקלערט — מיר האבן אזוי ווייט פארשטופט דעם בארג, אז די זאכן זעען זיך נים.

7×7 איז 36

א איד איז געקומען קויפן א לאטעריי־צעטל און האט געבעטן א נומער, וואס זאל זיך ענדיקן מיט 36. דאס צעטל האט גע־וואונען דעם געווינס. ביים אויסצאלן דאס געלט פרעגט מען דעם אידן:

— פון וואנען האט איר דאס געוואוסט, אז גראד דאס צעטל מיט 36 וועט גע־ווינען?

דערציילט דער איד: — מיין באבע עליה השלום איז מיר געקומען צו חלום און אנגעזאגט, איך זאל קויפן א נומער, וואס זאל זיך ענדיקן מיט 7 מאל 7 האב איך דערפאר גענומען דעם 36.

> **"דער קינדער זשורנאל"**
> דערשיינט אין ניו־יארק.
> שפיגלט אפ דאס לעבן פון אידישע קינדער און דערוואקסענע אין אמערי־קע. איז צוגעפאסט פאר קינדער פון העכערע און קלענערע קלאסן.
> לייענט דעם "קינדער זשורנאל"!

ענטפערס

לייבל ספרינגמאן, אידנברידזש.

דיינע "אידנב. נייעס" וועלן מיר דרוקן. אנשטאט צו אויסרעכענען די נעמען פון אייערע פרעזידענטן און סעקרעטארן, שרייב בעסער וועגן דער ארבעט פון אייער קלוב.

רח, רידער און לאה מארס,

מיר זיינען זייער צופרידן, וואס אויך קינדער פון עסטעוואן רופן זיך אפ. מיר דאנקען אייך פאר די בריוולאך. שרייבט עפעס אן וועגן אייער שטאט און דער שול וואו איר לערנט.

בתיה שאפראן, וויניפעג.

דיין מעשה'לע וועגן הינטעלע "מיי" וועלן מיר נישט דרוקן, ווייל מיר האבן שוין אזא מעשה'לע געדרוקט אין קינדער ווינקל.

קאמבאלט, אנטעריא

טייערע קינדער:—

איך וויל אייך באשרייבן מיין שטעטל פון וועלכן איך בין נישט לאנג געקומען. דער נאמען פונם שטעטל איז קובאלט (אנ־טעריא). ס'איז גאנץ ווייט פון דאנען, אבער די קעלט איז דארט די זעלבע ווי דא. ווען מען קומט אן מיט דער באן צום וואק־זאל פונם שטעטל, זעט מען גלייך א וואונדערבארע סצענע: פון איין זייט פון די רעלסן א טייך; דער קאליר פון דעם וואסער איז געל, אזוי ווי זאמד, און ארי־בער דעם טייך זעט מען גרויסע שטיינער־נע בערג און א פאבריק וואס מאלט שטיי־נער. די שטיינער זיינען אויסגעמישט מיט זילבער, ווייל דארט גראבט מען זילבער. דאס זילבער געפינט זיך אין די שטיינער אין דער פארם פון לאנגע, גערדרייטע אדערן און דערפאר מוז מען פריער צע־האקן די שטיינער אויף שטיקלאך. די שטיינער ווערן געגראבן אין דער ערד זייער טיף, און דאן ווערן זיי ארויפגעבראכט אין דער הויך מיט מאשינען און ווערן אי־בערגעשיקט צו דער פאבריק, וואס מאלט זיי, נאכדעם ווערן זיי געוואשן. דערפאר איז טאקע דאס וואסער אינם טייך אזוי געל, ווייל דאס וואסער פון די געוואשע־נע שטיינער פאלט אריין אין דעם טייך. דאס אלץ זעט מען אויף איין זייט.

אויף דער צווייטער זייט פון די רעלסן — איז דא א בארג. ווען מען גיט א קוק פון אונטן אויף דעם שטעטל, זעט מען נאר עטלאכע קראמען און מער נים. אבער אז מ'גייט ארויף אויפ'ן בארג דערזעט מען ערשט, אז ס'איז נישט אזוי קליין, ווי עס ווייסט זיך אוים. ס'איז א שטעטל פול מיט בערג. עס איז אזוי מאדנע: אין איין זייט פון א הויז גייט מען אריין גלייך, און אין דער צווייטער זייט פון דעם זעלבן הויז דארף מען שוין ארויפגיין מיט 15 אדער צוואנציק טרעפ. ווען איך בין דארט געווען איז די אידישע באפעלקערונג פון שטעטל באשטאנען פון 12 אידישע פאמי־ליעס. עס איז אויך געווען א אידישער לע־רער, וועלכער האט געלערנט מיט די קינ־דער לייענען און שרייבן אידיש. איך האב זיך דארט געפילט זייער גוט. ווייל דארט איז פאראן מער שניי ווי דא אין וויניפעג און בערג צו אראפגליטשן זיך איז אויך פאראן גענוג. עס איז דא איין בארג אין מיטן שטעטל, אז מען דארף אויף אים ארויפגיין, דארף מען גיין אויף פינף און זיבעציק טרעפ, — איך האב זיי אליין אי־בערגעציילט, און פון דעם בארג גליטשט מען זיך אראפ. עס איז א פארגעניגן צו פארברענגען דארטן א ווינטער.

חיים שמואל סענגלמאן, 10 יאר.

זויערקייט
פאראורזאכט קאפוייטיקן

ווען אין אייער מאגן איז פאראן צו־פיל זויערקייט, מוזט איר זיך צווינגען צו ארבעטן און אפילו פארגע־ניגנס איז א צו גרויסע אנשטריינגונג. דער אפעטיט גייט פארלארן; די פאר־דייאונג איז שוואך; די גאנצע סיס־טעם ליידעט.

לאבאראטאריע טעסטן ווייזן אז א זויערקייט צושטאנד קומט צוליב טעות'ן אין אונזער מאדערנער דיעטע. איר דארפט אבער נים ווארטן צו האבן טראבל מיט אייער דיעטע.

נעמט א פולע לעפל פיליפס' מילק אף מאגנעזיא.

דאס וועט נעטראליזירן דעם איבער־פלוס זויערקייט מאמענטאל; וועט אייך מאכן צו פילן ווי א נייער מענש אין בלויז עטלאכע מאמענטן.

נעמט אביסל ווען הארץ ברענונג, קאפווייטיקן, ניט־גוטקייט, נודנעקייט, אומפארדייאונג אדער איבלקייט ווייזן אז די פארדייאונג סיסטעם ווערט צו־זויער. ווען איר דערפילט קאלט אדער איר פילט פויל, שוואך, פארשטאפט, פיליפס' מילק אף מאגנעזיא האט א צארטע אפפיר ווירקונג.

אנגענעם צו נעמען. אינדארסירט פון דאקטוירים פאר 50 יאר און צוגעשרי־בען איבעראל. פאר מענער, פרויען און קינדער. די ריכטיקע איז שטענדיק א פליסיקייט: דאס קאן ניט געמאכט ווע־רען אין טאבלעט פארם. עס טראגט שטענדיק דעם נאמען "פיליפס" פאר אייער באשיצונג.

געמאכט אין קאנאדע.

בריוו אין רעדאקציע

פארדריסלאכער טעות אין פארבינדונג מיטן באריכט וועגן דער יובליי פייע־רונג פון פראפאיסקער סאסייטי

אין דעם באריכט וועגן דער פייערונג פון דעם 20 יאריקן יובילייאום פון פרא־פאיסקער סאסייטי, זיינען דורך א טעות ארויסגעלאזט געווארן 2 הויפט עלעמענטן וועלכע האבן צוגעגעבן דעם אמת'ן גיים־טיקן און קולטורעלן גלאנץ צו דער פיי־ערונג, — און דאס זיינען די פארשטייער פון די קינדער קלובן, וועלכע האבן זיך ארגאניזירט ביי דער סאסייטי און האלטן אן די גאלדענע פארבינדונג פון עלטערן און קינדער אין דער זעלבער געזעלשאפט אין וועלכער ביידע דורות לעבן זיך אוים.

די ערשטע וועלכע האט באגריסט אין א הארציקן פאלקסטימלאכן אידיש איז געווען כיענע באראדיצקי, טאכטער פון מ. באראדיצקי, וועלכע האט געוואונשן דער סאסייטי מער דערפאלג אין דער צו־קונפטיקער ארבעט און אז די ארבעט פון דער ארגאניזאציע זאל שטענדיק זיין גע־בונדן מיט דער ארבעט פון דעם יונגנט דור. נאך איר האט גערעדט די טאכטער פון הירשל פערלמאן, באגריסנדיק מיט אינטעליגענץ און מיט פולן באוואוסטזיין אז ביידע דורות פון פראפאיסקער סאסיי־טי מיטגלידער זאלן לעבן הארמאניש און ברידערלאך.

דאס לעצטע ווארט פון די קינדער קלו־בען האט געהאט שרה באראדיצקי, די יעניקע וועלכע האט כמעט אליין ארגאני־זירט און פירט אן מיט די קלובן. אבוואל אליין נאך א יונג קינד, האט שרה בא־ראדיצקי שוין ארויסגעוויזן איר רייפקייט אויפן געביט פון קינדער דערציאונג. הגם איז זי א לערערן אין פרץ שול. דאס לעצ־טע ווארט פון די דעלעגאטן האט געהאט מר. גרינבערג, וועלכער האט רעפרעזענ־טירט דעם מושב זקנים. ער האט אפעלירט צו העלפן שאפן דעם פאנד פאר דער אויסברייטערונג און פארגרעסערונג פון משב זקנים, ווייל ווער ווייס וויפל פון די מיטגלידער וועמען ער אדרעסירט וועלן פילייכט, חס וחלילה, אין 20 יאר ארום דארפן האבן נענוג פלאץ אין מושב זק־נים. זיין אפיל האט געמאכט א גוטן איינ־דרוק און יעדערער האט זיך געטראכט: אפשר איז ער גערעכט. ווער־ווייס וואס די צוקונפט וועט ברענגען. א היבשע צאל טעלעגראמעס זיינען דערהאלטן געווארן פון וויניפעג און מערב קאנאדע, ווי אויך פון די פאראייניקטע שטאטן. די ערשטע טעלעגראמע איז געווען אינהאלטסרייך. זי איז געווען געשיקט פון מר. ווילדער, פארשטייער פון "דאס אידישע ווארט". דורך דער טעלעגראמע האט מר. ווילדער באגריסט די ברידערלאכקייט, געזעלשאפט־לאכקייט און די אקטיוויטעטן פון פאר־איין. א צווייטע טעלעגראמע פון די פרויען פון בית יתומים מיט צענדליקער ברכות. א דריטע טעלעגראם פון מרס. גאנעצקי, (דענווער, קאלאראדע), א פערטע טעלעג־ראם פון מר. בערמאן, מאנטרעאל, א פינפטע פון קאלגארי, פון מר. און מרס. דווארקין, א זעקסטע פון דעם עלטסטן מיטגליד מר. און מרס. זאמסקי, זיבעטע פון שיקאגא, הערים צוקערמאן, אכטע אויך פון שיקאגא פון מר. און מרס. גאזעמטור, א ניינטע פון קאלגארי פון מר. און מרס. אייזנשטיין און אהרון אחרון חביב פון מרס. י. גאלסקי, פון וויניפעג. מיט הייל־כיקע אפלאדיסמענטן זיינען באגליים גע־ווארן די טעלעגראמעס פון די פארשיידענע שטעט און מיטגלידער פון דער פרא־פאיסקער סאסייטי.

> # קענמאר בריקעטס
> א קאנאדער באהייצונג
> פון אויסגעפרובירטער צופרידנהייט
>
> הייסער פון אנטראציט
> נידעריקער אין אש
>
> ## $15.50 א טאן
>
> פון וועלכן עס איז פון די פאלגנדע דילערס:

BEST COAL COMPANY	47 521
CALEDONIAN COAL COMPANY	51 653
CAPITAL COAL COMPANY	24 512
T. P. CARVER & SON	51.307
J. D. CLARK FUEL CO., LTD.	23 341
CLAYDON COMPANY	201 838
T. A. DUNCAN	31 114
M. F. FRY	46 979
HUDSON'S BAY COMPANY	322
THOS. JACKSON & SONS	37 021
McCRACKEN BROS.	29 709
ALEX McCULLOUGH & SONS	42 384
McCURDY SUPPLY COMPANY	26 889
ROUSSEAU COAL & WOOD	201 096
DAVID SWAIL	39 500
G. A. WHITE & SON	87 403
TOUPIN LUMBER & FUEL CO., LTD.	201 105
UNEEDA COAL COMPANY	51 400
WINDATT COAL CO., LTD.	27 347
WINNIPEG SUPPLY & FUEL CO., LTD.	87 615
D. D. WOOD & SONS, LTD.	87 308

> **Reliance Ink**
> 100 פראצענט קענעדיען
> די טינט אויף וועלכער איר קענט זיך פארלאזן.

מעשה'לאך, לידער, רעטענישן, שיינע בילדער, נייעס — אלץ קאן מען געפינען אין א אידישן קינדער זשורנאל. איבערציינט זיך.

דזשועל כשר שאָרטענינג

איר קאָנט ניט בהויפּטן ווייטער צו קאָכן און באַקן ניט פּראָבירנדיק דזשועל כשר שאָרטענינג. דאָס וועט אייך העלפן צו מאַכן בעסערע געקעכצן און מאַכן די אַרבעט מער אַנגענעם.

קויפט א קאַרטאָן היינט פון אייער גראָסער אָדער בוטשער.

דזשועל שאָרטענינג איז געמאַכט פון ריינע וועדזשעטייבל אוילס און איז

„ניט פליישיג — ניט מילכיג"

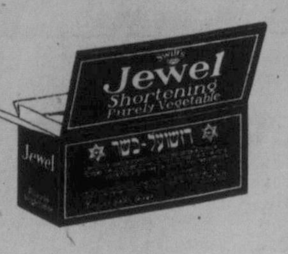

יעדער פּעקל פון דעם כשר דזשועל שאָרטענינג האָט דעם הכשר פון רבי י. י. כהנאָוויטש, הויפּט רב פאַר מערב קאַנאַדע, און זיין אייגענער האַנטשריפט וואָס גיט אייך די פאַרזיכערונג אַז עס איז כשר.

Swift Canadian Co.
Limited

געוועזן פאַר־שקלאַפט צו אַפּפיהר־מיטלען

אויב איהר ליידט פון פאַרשטאָפּונג, לייענט דיזען בריעף פון שיקאַגאָ:

„איך האָב פּראָבירט פיעלע מיטלען אָהן ערפאָלג, ענדליך האָב איך זיך אין פאַרצווייפלונג געווענדעט צו קעלאָגג'ס אָלל־בראַן. די רעזולטאַטן זיינען געווען מערקווירדיגע — פאַקטיש איז דעם נעקסטען טאָג די לאַנג־ערוואַרטע הילף געוואָרען א גליקליכע ווירקליכקייט".

צוויי עס־לעפל טעגליך זיינען גאַראַנטירט צו פאַרמיידען און באַזייטיגען צייטווייליגע און צוריק־קעהרענדע פאַרשטאָפּונג. אין שווערע פעלע, געברויכט אָלל־בראַן מיט יעדען מאָלציים. נעהמט אַריין אָלל־בראַן אין רעדוציר־ונגס־דיעטס צו פאַרמיידען פאַרשטאָפּונג און בלוט־אַרימקייט. קעלאָגג'ס אָלל־בראַן שאַפט אויך די נויטיגע אייזען פאַר דער סיסטעם.

מחיה'דיג מיט מילך אָדער קריעם, צוזאַמען מיט פרוכטען אָדער האָניג. ביי אַלע גראָסערס אין דעם רויטען־און־גרינעם פּעקעדזש. געמאַכט פון קעללאָגג אין לאָנדאָן, אָנטעריאָ. קעלאָגג'ס אָלל־בראַן איז אַבסאָלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאָראָנטאָ.

Kellogg's
ALL-BRAN
אויסגעבעסערט אין אינהאַלט און טעם

טוט דער קאָפּ וויי?

די אַרבעט וועט ניט וואַרטן ביז דער קאָפּווייטיק וועט אַוועק. זוכט ניט קיין סימפּאַטיע אין אַזעלכע צייטן, נאָר נעמט אַספּירין. עס האָט קיינמאָל ניט קיין דורכפאַל.

זייט ניט קיין כראָנישער ליידנדער פון קאָפּווייטיקן, אָדער פון וועלכן עס איז אַנדער ווייטיק. זעט א דאָקטאָר און געפינט אויס די אורזאַך. אין דער זעלבער צייט, שפּילט ניט די ראָל פון א מאַרטירער. עס איז דאָ שטענדיק שנעלע באַקוועמלאַכקייט אין אַספּירין. עס טוט קיינמאָל ניט קיין שאַדן. איז דאָס ניט נאַריש צו ליידן פון וועלכן עס איז נוצלאָזן ווייטיק? עס קאָן אפשר זיין אן איינפאַכער קאָפּווייטיק, אָדער עס קאָן זיין נוראַלדזשיאַ אָדער נורייטעס. רומאַטיזם, לאָמבעגאָ. אַספּירין איז נאָך אַלץ די קלוגסטע זאַך צו נעמען. עס איז כמעט ניטאָ וועלכע עס איז שטעכעניש אָדער ווייטיק פון וועלכע די דאָזיקע טאַבלעטס זאָלן ניט קאָנען באַפרייען; זיי זיינען א גרויסע באַקוועמלאַכקייט פאַר פרויען וועלכע ליידן פעריאָדיש; מען קאָן זיך אויף זיי שטענדיק פאַרלאָזן אין ברעכן פּאַרקילונגען.

קויפט די באָקס וואָס זאָגט אַספּירין און האָט די עכטע געדרוקט אין רויט. עכטע אַספּירין טאַבלעטס דריקן ניט דאָס האַרץ. ביי אַלע דראַגיסטן.

געמאַכט אין קאַנאַדע

BAYER ASPIRIN

ברודער מאָרד

געכסט אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאַרזעצונג)

— דאָס קאָן איך אייך דערווייל ניט זאָגן. איך וועל אייך שפּעטער אַלעם דערקלערן.

וועגדלאַנד האָט רעכט געהאַט. ווען געאָרג איז געקומען אַהיים, האָט ער דאָרט שוין געטראָפן אַנקל דזשאַן.

איין טרוים

קוים האָט געאָרג דערזעען זיין אַנקל, איז ער צוגעלאָפן צו אים און האָט אָנגעהויבן פרעגן, וואו ער איז געווען און פאַרוואָס ער איז פריער ניט געווען אין דער היים? אַנקל דזשאַן האָט קוים געריירט מיט דער צונג. געאָרג איז אָפּגעשפּרונגען מיט שרעק און שטוינען און האָט געזאָגט צו זיך:

— אַנקל דזשאַן איז שכור, דאָס פאַרשטיי איך שוין גאָרנישט. אַנקל דזשאַן טרינקט בראָנפן קיין ניט. מען האָט אים געוויס אָנגע'שיכור'ט, ער זאָל ניט וויסן, ווי אַזוי ער איז געקומען אין שלאָס טשעזוויק.

מיט שווערער מי האָט געאָרג ארויסגעפירט אַנקל דזשאַן אין זיין צימער און האָט אים געלייגט שלאָפן.

אַנקל דזשאַן איז באַלד אַנטשלאָפן געוואָרן און איז אָפּגעשלאָפן א גאַנצן טאָג און א גאַנצע נאַכט. ווען געאָרג איז געקומען צו אים דעם אַנדערן טאָג אין דערפרי האָט אַנקל דזשאַן געזאָגט צו אים:

געאָרג! איך האָב געהאַט א שרעקלאַכן טרוים.

מער האָט געאָרג ניט געקאָנט ארויסקריגן פון אים. אַנקל דזשאַן האָט ניט געענטפערט אויף די פראַגן וועלכע געאָרג האָט אים געשטעלט.

דאָס איז פאַרגעקומען געאָרג'ן אַזוי זאָנדערבאַר, אַז ער האָט געוואָלט שיקן נאָכ'ן אַדוואָקאַט אָדער נאָך דעם זאָנדערבאַרן וועגדלאַנד און ער איז געוועזן העכסט צופרידן ווען א דינער האָט געמאָלדן, אַז וועגדלאַנד וואַרט אויף אים אין זיין שרייב־צימער.

געאָרג איז געלאָפן אין זיין שרייב צימער און האָט דערציילט וועגדלאַנדן אַלעם וואָס ער האָט געוואוסט.

— עס איז דייטלאַך, אַז מען האָט אייער אַנקל אַזוי איבערגעשראָקן, אַז ער האָט מורא צו ריידן, האָט וועגדלאַנד געזאָגט.

— וואָס זאָל ער אָבער הייסן? וואָס איז דאָ פאַרגעקומען? פאַר וואָס האָט דער באַנקיר געהאַלטן אַנקל דזשאַן אַזוי לאַנג? פאַרוואָס האָט ער אים פּלוצלונג צוגעשיקט.

— מיר איז אויך נאָך ניט קלאָר די דאָזיקע געשיכטע, — האָט וועגדלאַנד געענטפערט ערנסט, — אויך מיר זיינען נאָך אייניקע פונקטן גאַנץ טונקל, איך האָף אָבער מיט דער צייט אַלעם אויסגעפינען.

אייניקע מינוטן האָבן ביידע געשוויגן, פּלוצלונג האָט וועגדלאַנד א פרעג געטאָן:

— זייט איר גוט באַקאַנט מיט מאַדאַם נאַנאָן?

— געוויס!

— ווייסט איר וואו זי געפינט זיך?

— איך ווייס ניט.

— איך האָב איר אַדרעס.

— זייט איר געווען ביי איר האָט געאָרג געפרעגט נייגעריג.

— איך בין געווען ביי איר, האָב מיט איר גערעדט און האָט ברייננג איך אייך אן איינלאַדונג פון איר. זי בעט אייך, איר זאָלט היינט פאַרנאַכט קומען צו איר.

— ווי קומט איר צו איר?

— דאָס וועל איך אייך דערקלערן אן אַנדערש מאָל, איצט קאָן איך אייך נאָר זאָגן, אַז די נאַנאָן שפּילט א וויכטיקע ראָל אין דער גאַנצער געשיכטע. זי האָט מיר אַלעם דערציילט. ווען איך זאָל קאָנען אויסגעפינען נאָך א צוויי פּערזאָנען, וואָלט איך אַנטדעקט א גאַנצע באַנדע רויבער און מערדער. וועלכע וואָלטן געמאַכט שטוינען די גאַנצע געבילדעטע וועלט.

— ווייסט הער שאַרפּ פון אַלעם וואָס איר טוט?

— איך טו קיין זאַך איידער איך באַראַט זיך מיט דעם אַדוואָקאַט.

זיי האָבן גערעדט נאָך א קורצע צייט, דאַן איז וועגדלאַנד אַוועקגעגאַנגען.

געאָרג האָט געוואַרט מיט אומגעדולד, דער טאָג זאָל שוין אַוועקגיין און ער זאָל קאָנען גיין זעען זיין געליבטע נאַנאָן. ער האָט זי נאָך אַלץ געליבט, אַבוואָל ער האָט געוואוסט, אַז הייראַטן קאָן ער איר ניט.

ווען עס האָט אָנגעהויבן טונקל צו ווערן האָט געאָרג געהייסן איינשפּאַנען זיין קאַרעטע און איז געפאָרן צו נאַנאָן.

זי האָט געוואוינט אין אן אָרים שטיבעלע אין א פאַרוואָרפענעם קוואַרטאַל פון לאָנדאָן. געאָרג האָט א ציטער געטאָן, ווען ער האָט דערזעען די אָרימע גאַס און דאָס אָרימע שמוציקע שטיבעלע וואו נאַנאָן האָט איצט געוואוינט.

ער איז אַריינגעקומען אין שטיבעלע און האָט געפונען נאַנאָן מיט רויטע פאַרוויינטע אויגן, ער האָט זי אָנגעכאַפּט פאַר ביידע הענט און האָט אויסגערופן מיט פאַרצווייפלונג אין זיין שטימע:

— וואָס איז געשען נאַנאָן? פאַרוואָס האָסטו געוויינט?

— פרעג ניט, געאָרג! — האָט נאַנאָן געוויינט, — דער באַנקיר דזשאַנסאָן איז א טייוול.

— טאַ אַנטלויף פון אים.

— דו האָסט דאָך מיך אַליין געבעטן איך זאָל בלייבן און זאָל שפּילן די ראָל פון ליידי מאַלבאָראַ.

— איך האָב ניט געוואוסט, אַז עס וועט דיר זיין אַזוי שווער.

— פאַר דיר, מיין טייערער געאָרג, איז מיר קיין זאַך ניט שווער.

— איז ניטאָ קיין מורא, אַז דער באַנקיר דזשאַנסאָן אָדער מאַלבאָראַ זאָלן איצט ניט קומען און אונז ניט שטערן?

— זיי זיינען אַוועקגעפאָרן.

געאָרג האָט זי צוגעצויגן צו זיך און האָט זי אַרומגענומען.

— אַך, ליבער געאָרג, — האָט נאַנאָן געזיפצט, איך בין אַזוי אומגליקלאַך אָן דיר. איך ווייס ניט צי מיר וועלן זיך זעען אין ניו־יאָרק אַזוי אָפט.

זי האָט אַרומגענומען זיין קאָפּ מיט ביידע הענט און הייסע פייערדיקע קושן האָבן זיך געשאָטן, ווי א געדיכטער האָגל, אויף געאָרגס ליפּן, באַקן, שטערן, אויגן און האַלז.

— איך ליב דיך, געאָרג! — האָט געמורמלט אירע ליפּן, — זייט איך קאָן דיך, זייט איך ליב דיך, פאַראַכטע איך אַלע מענער אין דער וועלט. איך בין גליקלאַך דורך דיין ליבע; איך בין געוואָרן אן אַנדער מענש, זייט איך ווייס אַז דו ליבסט מיך. דיר צוליב וועל איך אַלעם ליידן, אַלעם איבערטראָגן.

— איך פאַרלאַנג עס ניט פון דיר, טייערע נאַנאָן.

— דו האָסט עס פאַרלאַנגט און דיין ווילן, דיין וואונש, איז ביי מיר הייליק.

געאָרג האָט זי אַרומגענומען. ענגער און פעסטער האָט ער זי צוגעדריקט צו זיך. אין צימער איז געווען שטיל — און אים האָט געהערשט די נאַכט און די ליבע.

— איך האָב געהערט, אַז דיין אַנקל דזשאַן איז געווען אין גרויס געפאַר, — האָט נאַנאָן פּלוצלונג באַמערקט.

געאָרג האָט איר דערציילט אַלעם וואָס האָט פּאַסירט מיט אַנקל דזשאַן.

— דער באַנקיר האָט שוין לאַנג אַן אויג אויף דיין אַנקל, וואָס ער מיינט דערמיט קאָן איך אָבער נישט וויסן.

— אויף ווען איז אָפּגעלייגט געוואָרן דיין רייזע קיין אַמעריקע.

— מען האָט מיר געזאָגט, אַז מיר וועלן פאָרן מיטן דאַמפּער "די עלבע" — האָט נאַנאָן געענטפערט, — איך ווייס אָבער נישט ווען.

— דאָס וועל איך געוואָר ווערן.

— און דענקסטו אויך פאָרן מיט אונז?

— געוויס נאַנאָן, איך וועל זיין לעבן דיר.

— און ווען וויליאַם דערבי וועט דיך דערקאָנען?

— ער האָט מיך לאַנג שוין ניט געזעען און איך וועל זוכן אים אויסצומיידן.

— און וואו וועלן מיר זיך זעען?

— איך וועל שוין געפינען א געלעגנהייט דיך צו זעען.

— אַך, געאָרג איך קאָן דיר נישט איבערגעבן, ווי גליקלאַך איך בין, ווען איך זע דיך.

— מיר פּאַסן איינער פאַרן אַנדערן אָבער, אָבער . . .

אין דער דאָזיקער מינוט האָט מען געהערט א גערויש פאַר דער טיר. א קאַרעטע איז צוגעפאָרן צום הויז.

נאַנאָן האָט אָנגעכאַפּט געאָרגן, ווי א מוטער כאַפּט איר קינד, ווען זי דערזעט א בייזן הונט און האָט אים ארויסגעפירט אין פינסטערן קאָרידאָר.

וויליאַם דערבי איז אַריינגעקומען אין צימער.

א מיטינג פון די נאַכט העלדן

אין א קליין צימערל אונטערן דאַך פון קאַפע מעטראָפּאָליטאַן שטייען אונזערע אַלטע באַקאַנטע, דער פּראָפעסאָר און דער שיינער דזשעק, און מאַכן טואַלעט. דער פּראָפעסאָר האָט אָנגעטאָן א פּאַריק מיט קורצע רויטע האָר און א שיינע רויטע באָרד. דאַן האָט ער זיך אָנגעטאָן א פּאָר לאַנגע שטיוול, רויטע הויזן און א רויטע וועסט.

דער שיינער דזשעק דאַגעגן האָט אויף זיך אָנגעטאָן א פּאַריק מיט לאַנגע שוואַרצע האָר, א קורצן, א קורצע אָבער שיינע שוואַרצע באָרד, א פּאָר קורצע הויזן, ביז אין די קני. ער האָט אויסגעקוקט ווי אַן עכטער שאָטלענדער, וועלכער טראָגט נאָך די קליידער פון זיין פאָטערלאַנד.

זיי באַטראַכטן זיך אין די שפּיגלען ווי זיי וואָלטן וועלן זיין זיכער אַז מ'וועט זיי נישט דערקענען.

די טיר האָט זיך געעפנט שטילערהייט און דער באַנקיר דזשאַנסאָן איז אַריינגעקומען אין צימער. קוים האָט אים דער פּראָפעסאָר דערזעען האָט ער זיך אומגעקערט צו אים. האָט זיך טיף פאַרנייגט און האָט געזאָגט:

— איך האָב די ערע זיך פאָרצושטעלן מיסטער א'קאָנעללי פון דובלין, א גוטבאַזיצער און דער אייגנטימער פון א זאַוואָד פון פערד. איך פאָר איצט קיין שיקאַגאָ אויף דער וועלט אויסשטעלונג, וואוהין איך האָב געשיקט מיינע פערד.

— איך האָב די ערע זיך פאָרצושטעלן, סער מעקנינטי, א יענגער פון עדינבורג, — האָט דער שיינער דזשעק אויסגערופן.

דער באַנקיר האָט זיי באַטראַכט א פּאָר מינוט פון אַלע זייטן, האָט א שמייכל געטאָן און האָט געזאָגט:

— בראַוואָ, קינדער! איר זייט אַזוי גוט פאַרשטעלט, אַז דער טייוול אַליין וועט אייך ניט דערקענען.

— איך האָב געהערט, אַז די לאָנדאָנער פּאָליציי איז קלוגער געוואָרן און שיקט אירע געהיימע אַגענטן אויף יעדער שיף, וועלכע פאָרט איצט פון לאָנדאָן קיין ניו־יאָרק, — האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט ווי צו זיך אַליין.

— איך ווייס דערפון האָט דער באַנקיר געענטפערט.

— פאַר וואָס האָסטו עס אונז ניט געזאָגט?

— אייך דאַרף איך עס ניט זאָגן, ווייל איר ווייסט עס זייער גוט, ווי זיך צו מאַסקירן, די אַנדערע אָבער מוזן עס וויסן.

— וואָס זאָלן זיי דען טאָן?

— איך האָב פאַר היינט ביינאַכט פאַררופן א פאַרזאַמלונג פון אַלע מיטגלידער פון די העלדן פון דער נאַכט. — האָט דער באַנקיר דערקלערט, — איך האָב פריער גערעכנט אַז אַלע זאָל פאָרן פון לאָנדאָן גלייך קיין ניו־יאָרק. היינט אָבער האָב איך אויסגעפונען אַז דאָס טויג ניט.

(ווייטערס קומט)

די פאָלגנדע רולס מאַכן דאָס שניידן פון ציינדלאַך לייכטער

זייט פאָרזיכטיק מיט דער בייבים דיעטע ווען אירע ציינדלאַך שניידן זיך. האַ־דעוועט זיך ניט איבער. גיט אַכטונג אויף איר מאָגן און שטול־גאַנג און ביים ערשטן צייכן פון אומפּאָרדייאונג, גיט אַ־ער פאַר־שטאָפּונג, גיט איר עטלאַכע טראָפּנס פון אומשעדלאַכער, אנגענעם־באַ'טעמ'טער פלעטשער'ס קאַסטאָריא. די דאָזיקע איינפאַכע רעגולאַציעס מאַכן דאָס שניידן פון ציינדלאַך לייכטער פאַר מיליאָנען בייבים — און מוטערס, אויך. פאַר איבער דרייסיק יאָר האָבן מוטערס צוטרוי צו קאַסטאָריא. עס לאַשטשעט אומרואיקע, אויפגערעגטע קינדער צו איינשלאָפן לייכט און שנעל — און עס איז פון ריינע־גרינצייג און איר קאָנט עס געבן אַזוי אָפט ווי נויטיק. עס טוט די אַרבעט פון קאַסטאָר אויל בעסער און צאַרטער. פאַר אייער באַשיצונג, געפינט זיך שטענדיק אויף דער פּלעשל די פלעטשער'ס אונטערשריפט.

אָפּגעריסן

(שלוס פון זייט 7)

מאַנדרעוועז, באַזאָרגן מיט ברויט, — די גע־דאַנקען לאָזן אים אַלץ נישט אָפּ, ער ווייסט נישט אויף קלאָר פון וואָס ער טראַכט און וואָס ס'קווילט אים, ער זעט עס אָבער בולט; פליענדיע באַנדעס אויף פלינקע פערדלאַך לויפן מיט אויסגעשטרעקטע העלזער און אויסגעצויגענע פּיקעס. אָט שטייען זיי שוין, א באַריקאַדע פאַרשטעלט דעם וועג. ער האָט נאָכגעקוקט אין אידיש רוסישן ווערטערבוך און ווייסט אויף זי־כער אַז א באַריקאַדע פאַרשטעלט דעם וועג פאַר די אָנפאַלער. ס'ווילט זיך דער־טראַכטן ביז צום סוף וואָס איז געוואָרן און ער דערמאָנט זיך אַן אַנדער נייעס און זעט עס קלאָר: דאָס מיליטער גייט אין גערדיכטע קאָלאָנעס, מיטאָמאָל א בהלה: פון א פענסטער האָט מען ארויסגעגאָסן הייסע וואַסער, א געשריי, א טומל, מ'שלעפּט מענשן אויף'ן גאַס. ס'מישט אים אין קאָפּ, ער געדענקט נישט צי האָט ער ערגעץ געלייענט דאָס שטיקל נייעס, אָדער עמיץ האָט עס אים איבערגעגעבן. יאָ, א לעגיאָנער האָט עס אים מיט שוים אויף די ליפּן דערציילט.

פון אויפרעגונג נעמט ער ריידן צו זיך אַליין, און זאָגט איבער שטיקער צייטונג. ארום איז שטיל, טיר און לאָדן זיינען פאַרהאַקט, ערגעץ וואו רייסט זיך דורך א טויטער שטראַל פון א פענסטער. דער עלנט קוקט ארויס פון אַלע געסלאַך און דערציילט אים עפּעס אַזעלכע מאָדנע מע־שות. וואָס ער קען זיי נישט אויף קלאָר ארויסברענגען אָבער ער זעט זיי און זיי פלאַנטערן זיך אין מח און ס'נעמט אים שווינדלען אין די אויגן, דאָס האַרץ קלאַפּט עפּעס האַסטיקער און ס'ווערט אים קלאָר: ער שרעקט זיך... נעמט ער אָפּשפּרונגען אויף צוריק, ס'דאַכט זיך אים אָבער אַז ער שפּרינגט אריין אין א פינסטערניש וואו ס'שווינדלען און גריבלען פון אַלע זייטן עפּעס אַזעלכע מיני ברודיקע באַשע־פעניש, וויפל זאָלסט זיך ניט דערוויי־טערן פון זיי קענסטו זיך נישט אויסדריי־ען; זיי קומען ארויס פון הינטער די בריק־לאַך, פון די רעכער, פון די פאַרמאַכטע קראָמען. ער שפּרייזט האַסטיקער און טויבע נאָכקלאַנגען גייען אים נאָך פון די ליידיקע קראָמען ארויס און ער הערט זיי ריידן מיט פוסטקייט, מיט פאַרפאַלנקייט און עלנט. ער פילט זיך ווי אין א פאַסטקע, ארומגענומען מיט'ן גאַנצן עלנט פון דער שטאָט, וואָס הונגערט און גייט אויס פון שרעק. דער עול פון זיין דער צענטער פון אַלץ אין שטעטל, ווי אים האָט זיך גע־דאַכט, דריקט אים שווער.

אהיים קומט ער א מידער, א דערשלאָ־גענער, וואַרפט זיך אַנידער אויף'ן הויל(?) שטרוי אין אַנטאָן און שלאָפט נישט נאָר דרימלט שווער, איבערכאַפּנדיק זיך כסדר מיט שרעק, פון די פיינלאַכע חלומות:

פאַר די אויגן פלאַטערט א צייטונג פון געלן קאָליר, עפּעס פּלוצים ווערט זי ווייס און מיט גאָלדענע אותיות גיסט זי נייעס. איין שטיקל נייעס פאַרפלייצט דאָס אַנ־דערע און וויקלט זיך ארום אים און טריפט אריין אין די אויערן...

ער איז אראָפּ פון פּנים, משה חנינא, די באָרד הענגט זיך אים עפּעס נאָך ווי א צונגעקלעפּטע. מ'האָט אויפגעהערט קומען פרעגן אויף נייעס: דאָ און דאָרט כאַפּט זיך דורך א שטיקל נייעס פון די אַרומיקע שטעטלאַך. משה חנינא איז אויס מיוחס, זיין הויז איז פאַר'יתום'ט, קיינער קוקט נישט אויף אים. פילט ער זיך יורד'יש און דערשלאָגן לעבט ער אַליין מיט זיינע נייעסן, אַלטע און פריש צוגעקומענע.

די גאַנצע געגנט איז אין אימה און פּלאָ־מען; די פּויערים בונטעווען זיך, הונגערן אויס די שטעט, זיי האָבן נישט וואָס צו קויפן דאָרט, און די זשעדנעקייט שפּאַ־צירט פון דאָרף אין שטאָט אריין רויבן. די קראָמען זיינען פאַרהאַקט, מענטשן ווי שאָטנס און משה חנינא גייט ארום ווי א נעכטיקער, ער האָט שוין באַלד פאַרגעסן וואָס ס'טוט זיך אויף דער וועלט, כאַפּט זיך טיילמאָל צו בגנבה צום גרוב וואו ר'האָט באַגראָבן די צייטונג און קוקט לאַנג און אַנגעשטרענגט אויף איין פּלאַץ. אין הויז נעמט מען אים נאָכקוקן און ער באַהאַלט זיך נאָך מער אויס פאַר מענשן ווי ער וואָלט זיך געשעמט פאַר עפּעס אָדער באַהאַלט עפּעס אויס. אין מח איז אים פון טאָג צו טאָג היציקער געוואָרן, רק ער טראַכט און זעט צוזאַמענשטויסן און אָנפאַלן, ווי א ווירבל ווינט דרייט אַלץ ארום אים, די אויגן זיינען אים שאַר־פער און גלאַנציקער געוואָרן און אַלע אברים זיינען אַזוי אַנגעשטרענגט: מ'דאַרף עפּעס טאָן... ער ווייסט נאָר נישט ווי מ'הייבט עס אָן. גוטע פריינט עצה'ן אים, ער זאָל זיך אָפּזאָגן פון דער מיליציע און ס'איז ביי אים רעכט, ער פילט זיך טאַקע נישט מיט אַלעמען. ווען זיין לוי זאָל שכל האָבן און אַזוי איצט זיך אראָפּ־כאַפּן אהער, וואָלט ער שוין געוואוסט וואָס צו טאָן, ער איז דאָך עפּעס אין וואַרשע אין אַזאַ צייט. ער ווייסט אַז איצט וועט לוי נישט קומען, ס'ציט אים אָבער אַזוי צו לוי'ן, צו די גרויסע זאַכן וואָס געשען ערגעץ, אַז ער פילט גאָרנישט קיין זאַך, נישט אַז ס'איז נישטאָ וואָס צו עסן, נישט אַז מ'איז איינגעשטעלט מיט'ן לעבן, איין זאַך ציט אים און לאָזט אים נישט אָפּ: וואָס טוט זיך דאָרט אויף דער וועלט? וואו באַקומט מען א צייטונג? און ער נעמט זיך שאַפן אַן איינענע צייטונג מיט נייעסן, אין נייעס גרעסער פאַרן אַנדערן און פאַנטאַסטישער, די בילדער בייטן זיך ביי אים ווי אין קינאָ, ער גיט עס אָבער קיינעם נישט איבער, ער לעבט דערמיט אַליין. סיי ווי קאָנען זיי דאָך נישט לייענען, צו וואָס־זשע נוצט זיי א צייטונג?... מענטשן שטאַרבן פאַר הונגער און נויט, די דרייסטערע שטעלן איין דאָס לעבן און רייסן זיך אין אַנדערע שטעטלאַך צו באַ־קומען א ביסל שפּייז, אַפילו ברוך אייזן דער געוועזענער לערער האָט זיך אַנגענו־מען מיט מוט און זיך וועקגעלאָזט אין דעם צווייטן שטעטל עפּעס אויסגעפינען. טעוול שוסטער האָט וועקגעטראָגן זיינע פּיעצלאַך צו יונה דעם לאַנגן און אים מיט'ן האַרבן וואָרט געזאָגט אַז ער זאָל געבן עסן:

— וואָס, דו ווילסט זיך פּאַשען דעם וואַנטעך (בויך) און מיינע ווילן פּעגנען?

יונה האָט געמוזט געבן, ס'שמעקט מיט סכנות נפשות. עולם האָט געמורקעט אָבער פאַרשטאַנען.

— מ'וועט נאָך ווערן ערגער ווי די חיות רעות — קלאָגן ווייבער און שאַבן די לייד־דיקע מאַגערע טעפּלאַך.

— און אַז זיי פרעסן פון כל א גוטס איז רעכט?

— גאָטס פּלאָג, איז פאַר אַלעמען גלייך. ר' דוד שוחט פאַרענטפערט מיט א קנייטש: אין בודקין למזונות. מ'דאַרף זיך טיילן.

— חורבן בית המקדש, — וויינט די חנינא'כע, — און מיינער איז גאָר חסר דעה, באַהיט זאָל מען ווערן, אַזאַ גזר, ער רעדט נישט, ער זאָגט נישט, נאָר ער מרר קעם.

— ער איז אַלעמאָל א מרוק, — באַרו־איקט מען זי און מ'פילט אַז אַנדערש קאָן מען זי נישט טרייסטן.

דער שאָטן פון הונגער טויט האָט זיך איינגעביסן אין די הייזער. נאָר אייניקע איינגעפּונדערוועטע באַלעבאַטים קענען זיך נאָך באַהאַלטענערהייט פאַרגינען עסן א שטיקל ברויט.

— אַן אסיפה — פאָדערט מען פון רב. אָבער וואָס קאָן העלפן אַן אסיפה אַז קיי־נער וויל דאָס לעבן נישט איינשטעלן, און אין די אַנדערע שטעטלאַך איז דען בע־סער?

— זאָל מען שיקן א דעלעגאַציע אין דאָרף אריין, קיין פּרעספּע, זיי זיינען דאָך מענשן, זיי וועלן פאַרשטיין, — טענה'ן דאָרפסגייער. דאַרף מען דאָך אַן אסיפה. קומט מען זיך צוזאַמען אין בית המדרש.

משה חנינא זיצט אויך אויף דער אסיפה און הייבט נישט אָן פאַרשטיין וועגן וואָס מ'אַמפּערט זיך עס אַזוי. דער לאַנגער יונה שאָקלט מיט דער קאָזע באָרד מיט בייז־קייט: וואָס איז ער עפּעס קהל'ס קליאַמ־קע? האַ? חברה יונגוואַרג טענה'ט עפּעס. אָבער וואָס ווילן זיי? ווייסן זיי עפּעס? איז וואָר־זשע איז ער? ער פאַרגעסט אָבער באַלד אין דעם געראַנק און ס'באַמבלעט זיך אים שוין צוריק אין מח גאָר אַנדערע געשרייען און ער זעט פאַר זיך א וועלט מיט מענטשן, באַברען זיך און שלאָגן זיך אין א רעדל, א געדיכטעניש, און ער ווערט אויך אריינגעצויגן אין דער מיט; הייבט די הענט גלייך ער וואָלט עמיצן דערלאַנגט און שטופּט זיך ווי ווילנדיק ערגעץ צוקר־מען. ער שטייט שוין ביים טיש אויבנאָן, דאָס פּנים צעקרומט און צעקאַרבט פון ווייטיק, ער וויל עפּעס זאָגן און בלייבט אָפּהענטיק און וויל זיך צוריקרוקן, אָבער ער צערעדט זיך עפּעס אַזוי מאָדנע אומ־פאַרשטענדלאַך, אַז אַלע דערשרעקן זיך פאַר אים: באַריקאַדן, נעגאַסן וואַסער, ליידיקע הייזער. ווען ער זאָל נאָר איצט זיך אראָפּכאַפּן מיין לוי, וואָלט מען שוין עפּעס געטאָן... און מיט יעדן וואָרט וואָס ער ברענגט ארויס ווערט ער אַלץ מער אריינגעצויגן און צעהיצטער און נעמט שרייען: זיי ווייסן דען עפּעס וואָס אויף דער וועלט טוט זיך? מ'שלאָגט זיך איר־בער א ביסן ברויט, די וועלט ברענט!

דער עולם דערפילט אַז ס'איז נישט גלאַטיק און מ'לאָזט שפּילן ניפּטיקע שמייכלען ארום די ליפּן:

— משוגע מטורע מיינע שונאים. — מורמלט מען פון דער זייט. משה חנינא שטעלט זיך אָבער נישט אָפּ:

— אַז ס'איז נישטאָ קיין נייעס און די הייזער זיינען ליידיק...

מ'נעמט אים אָפּשטופּן הינטערווייל־לאַכטס, כדי אים ביסלאַכווייז ארויספירן פון בית המדרש, דערפילט ער עס שוין און נעמט זיך בייזערן:

— עץ זעט נאַרנישט וואָס ס'טוט זיך אויף דער וועלט.

האָט מען זיך אָפּגערוקט פון אים און געלאָזט שטיין אינמיטן בית המדרש, א פאַרקרומטן, מיט אַן אָפן מויל און בלישטשענדיקע אויגן:

— אַז זיי זעען נאַרנישט — איבער א ביסן ברויט, זיי זעען דען עפּעס?

— מ ש ו ג ע — האָט דער עולם אָפּ־גע'פּסק'נט און זיך גענומען ווייטער עצה'־נען און אַמפּערן.

צעהאַקטע הענט

טשילבליינס, אָפּפרירונגען
שנעל געהיילט מיט זעם־באַק

Ointment 50c Medicinal Soap 25c

וועגן דער אויפפירונג „תלמיד חכם" פון דער דראַמאַטישער סעקציע ביי דער קיעווער פריי לאָאַן אַסאָסיאיישאַן

פרייטאָג, דעם 23טן יאַנואַר, האָט די דראַמאַטישע סעקציע פון קיעווער פריי לאָאַן סאָסייטי אויפגעפירט דעם „תלמיד חכם" (דער בטלן), דראַמע אין פיר אַקטן פון ה. ראַקאָוו.

פאָלגנדע האָבן זיך באַטייליקט אין דער אויפפירונג: י. מאַראַשינסקי, ג. מאַראַ־שינסקי, סעם אוועלבום, ה. אַסאַוואָסקי, ד. פּאַרטנאַי, פ. באַקאַלינסקי, מעקס, ראַ־טושנער, נ. דראַבקין, א. ווײַנרוב, ד. ראַ־זענבוים, מרס. ליבעל, אידיט פּאַל, מרס. מ. קודין, מיס ברוק, מיס. קאַהען און יצחק בראַוונדער, מענעדזשער.

וועגן דעם אינהאַלט פון דער דראַמע איז שוין א סך מאָל געשריבן געוואָרן, און עס איז ניט נויטיק איבערצו'חזר'ן נאָך אַמאָל וועגן א זאַך וואָס עס האָט שוין זיך אַליין איבערגעלעבט. מען קאָן בלויז רעקאָמענדי־רען, אַז א דראַמאַטישער קלוב זאָל אויפ־פירן בעסערע זאַכן, מער צוגעפּאַסטע צו היינטיקער צייט.

בנוגע די שפּילער בין איך זיך מודה, אַז איך בין געגאַנגען אין טעאַטער מיט א "חסד של אמת" געפיל.

מיר זיינען שוין גוט באַקאַנט די אַמאַ־טאָרישע פאַרשטעלונגען. די "פּראָזע" איז אויסגעדעקלאַמירט, דאָס טראַגישע איז מיט אויגן גלאַצעניש און גרילצנדע אויס־געשרייען און די באַוועגונגען אויף דער בינע ווי אויף סטאָלצן. אָבער די אַמאַטאָ־רישע גרופּע אונטער דער פירערשאַפט פון די מאַראַשינסקי ברידער, האָט באַוויזן צו שפּילן בעסער פון דורכשניטלאַכע אַמאַ־טאָרן, איבערהויפּט דאָס שפּילן פון ג. מאַ־ראַשינסקי, אַלס "דער תלמוד חכם".

כמעט אַלע, מיט אייניקע אויסנאַמען, האָבן זיך געהאַלטן פריי אויף דער בינע און מיט אַן ערנסט און מיט א טיפער פאַרשטענדעניש דורכגעפירט זייערע ראָלן.

דאָס טעאַטער איז געווען כמעט פול גע־פּאַקט. דער עולם האָט זיך פיין אַמוזירט און מיט א גרויסן ערנסט און רעספּעקט פאַרהאַלטן, נעמענדיק אין אַנבאַטראַכט, אַז די פּיעסע ווערט געשפּילט ניט פון גע־שולטע אַקטיאָרן, נאָר בלויז פון אייגענע מענשן.

לאָמיר האָפן, אַז די גרופּע וועט מיט דער צייט ווערן געשולטער און וועט אונז איבעראַשן מיט מערערע ליטעראַרישע פּיעסן.

מ. פ.

צו אַלע מיינע פריינט און באַקאַנטע וויל איך

אַנאָנסירן

אַז איך האָב געעפנט א

כשר רעסטאָראַנט

אין אַנקלאַנג מיט מיין דעליקאַטעסן סטאָר.

איר קריגט יעצט ביי מיר די

בעסטע היימישע מאָלציטן

איר קאָנט האָבן די בעסטע דינערס און סאַפּערס

ווען איר זייט אין שטאָט — קומט אריין.

HARRYS KOSHER DELICATESSEN
258-260 Fort Street Phone 25 977

אסתר המלכה אין פּורים קאַרניוואַל קאָנטעסט

סאַרא באַראַדיצקי און האַרווי קעי גייען פאָראויס

סאַרא באַראַדיצקי

האַרווי קעי

די קאַנאַגציע וועט פאַרקומען דעם ... מאַרט אין גרויסן תלמוד תורה זאַל

קומט אַלע צום גרויסאַרטיקן קאָנצערט דעם זונטאָג, פעברואַר 8, 8.30 אָוונט, אין קורינס טעאַטער

קינד-מענש-סאציאליזם

(צו דער גראדואירונג פון דער ארב. רינג פרייהייטס טעמפל שול און מיטלשול)

פון מ. בלאשטיין

דאס קינד איז געגעבן געווארן דעם מענשן עס זאל ווארימען זיין לעבן. עס זאל אנפילן זיין נשמה מיט צארטקייט, ליבע און זין. א קינד איז דאס מלאכל וואס רופט ארויס א שמייכל פון איניקער פרייד אפילו ביים הארטסטן מענשן. א קינד איז דער הערלאכער גייסט, וואס פלאנצט ווייכקייט און נשמה'דיקייט אפילו אין די הערצער פון שטיין; א קינד איז די פארקערפערונג פון די ליכטיקע זוניקע שטראלן, וואס זיינען פון הימל אראפגעריסן געווארן און אין מענשלאכן חושך געווארפן געווארן.

ס'איז א טעות צו דענקען, אז מיר זיינען גרייט אפצוגעבן אונזער לעבן די קינדערלאך, מחמת דעם, וואס אין זיי ליגט אונזער צוקונפט, מחמת ווער וועט ירש'נען אונזערע אידעאלן, מחמת ווער וועט פארווירקלאכן אונזערע האפענונגען און חלומות, מחמת ווער וועט פארטזעצן אונזער מארש צו א נייער וועלט. ס'איז א טעות אזוי צו האלטן. יחידים קאנען אזוי טראכטען אבער ניט מאסן. די מאסן דענקען אנדערש, פילן אנדערש. אויב אזוי, איז וואס איז עס דער צויבער כח וואס רעגט אונז אן זיך מקריב צו זיין פאר אונזערע קינדער? איז וואס איז עס דער כישוף, וואס וועקט אין אונז געדולד, וואס רופט ארויס אין אונז שמייכל, גוטסקייט, גרייטקייט און ווארימקייט צו יעדן קינד? איז וואס איז עס פאר א ניט זעעבארע קראפט, וואס שטראלט אויף זון אפילו דארטן וואו עס וואיען ווינטן, וואו עס הערשט תמיד שאטן?

דאס איז אונזער ליבע צום קינד בכלל. דאס איז די מתנה פון דער נאטור אין אונזערע נשמות. דאס איז די ליבע, וואס שטראלט מיט א רעגנבויגן פארבן, דאס איז דאס פייערל, דאס הייליקע און ריינע, דאס איז דאס צארט בלימעלע, וואס וואקסט און בליט אין הארצן פון יעדן מענשן, דאס איז דער זיסער ניגונ'דל וואס זינגט פון אונז ארויס הייליק און צארט. טונקט עמיצער אפ זיין נשמה אינם צויבערליכטן פון דער דאזיקער ליבע, וועט זיך שוין אין זיין הארצן פלעכטן פון ליכט און גלויבן דער כח, וואס וועט אים טרייסטן אין יאוש און צער, וואס וועט אים מונטערן אין מאמענטן פון מרה שחורה שטימונגען, וואס וועט אים און אין אים שמידן שטאלא און אייזן פארן קינד און זיין אייגענארטיקייט. פאר אזא איינעם וועלן דעם קינדס געפילן, ניואנסן, שטימונגען זיין א געבאט, א ליכט טורעם, וואס וועט אים תמיד דערמאנען אנם ציל פון אלע צילן, אן דער פראבלעם פון אלע פראבלעמען, אן דער אויפגאבע צו וועקן דעם מענשן אינם קינד.

יא, דאס קינד איז די הייליקע מתנה וואס דער מענש האט אפגעריסן פון הימל אין זיין פאלן און שטילט מיט דעם די חיה אין זיך. און אפשר שטעקט דער גאנצער סוד פון אונזער סקרוך, פון אונזער מורא, אז מיר דערזעען, אז דאס קינד פארקערעוועט אויף אנדערע וועגן וואס קאנען אים פירן צו גרויסע סכנות, אפשר ליגט דער גאנצער פחד אונזערער פארן גייסט פונם קינד אין דעם, וואס דאס קינד איז אונזער גאנצער אנהאלט, מחמת אין זיין ציען זיך צו זון, צו הימל, ציט עס אויך אונז מיט, מחמת דאס קינד דערמאנט אונז אן הימל און זון.

און ווייל דאס קינד איז פראכט און שיינקייט איז כלו נשמה ליינען מיר אין אונזער שול הויפט געוויכט אויפ'ן קינד אן און פאר זיך. דאס מענשלאכע אינ'ם קינד איז אונז טייערער ווי דאס נגעבענע דעם קינד און דערפאר ווערט געגעבן דעם קינד נאר דאס און נאר אזוי עס זאל זיין אין אקארד מיט'ן קינדס נשמה, מיטן חנעווידיקן פונק פון זיין נאאיווקייט, גלויבן, צוטרוי, הארציקער אויפנאמספייאיקייט און דערוואונדערונג. דאס מענשלאכע אינם קינד איז דער הייליקער גייסט, וואס קאן און וועט אויפנעמען נאר גוטס, נאר דערהויבנקייט; דאס מענשלאכע אינם קינד איז א פארבאדינג, איז דער באדן אויף וועלכן און אין וועלכן עס קאנען זיך צעבליען די שענסטע אידעאלן, די הערלאכסטע חלומות, די קידוש השם און מסירת נפש'דיקע גרייטקייט צו קעמפן פאר א נייעם לעבן.

און וואס מיינט מענש? מענש מיינט פרייע פערזענלאכקייט, פרייער גייסט, מיינט דענקען זעלבסטשטענדיק, מיינט הערשן איבער זיך אליין, מיינט קאנען זיך צוימען, מיינט האבן א דראנג צו א קולטור און א אינהאלטספולן לעבן, מיינט רייך זיין מיט געפילן, מיינט האבן א ברייטן בליק אויפן לעבן, מיינט פילן און מיטפילן, מיינט האב א זין אין לעבן, א אידעאל אין לעבן, א פאן אין האנט, מיינט פילן דעם וועלטדשמערץ, מיינט ניט זיין צופרידן, מיינט זיך באהעפטן מיט'ן קאמף פארן מיינט זיך באהערשן מיט'ן קאמף פארן סאציאליזם. אט דאס מיינט מענש.

לעבן מיר אבער אין א וועלט, וואס איר גייסט רעדט און ווירקט קעגן אונז, ווייסן מיר עס און טראכטן זיך אזוי:

יעדער מענש מאכט דורך זיין שווערן און ביטערן לעבנסוועג. אויפן פנים פון יעדן מענשן וועט איר דערקענען זיינע ווינטן פון טעג. אין די אויגן פון יעדן מענשען וועט איר דערזעען זיין צער פון ביטערן גערוואנגל, זיינע צעבראכענע האפענונגען, זיינע דערשטיקטע פארלאנגען. נאך יעדן מענשן שלעפן זיך נאך די צעשמעטערטע פליגלען זיינע, צעבראכן פון לעבן און קאמף. יעדער מענש האט זיך זיינע שטימונגען, זיינע געפילן. יעדער מענש זינגט זיך זיין ניגון; און ווי אפט דערפילט איר אינם ניגון אזויפיל קרעכצן, אזויפיל פארביטערטקייט. ווי טרויעריק, ווי הייזעריק און גרילצנדיק די חיים זינגט אויס איר סימפאניע.

פראבירט דאס קינד אין זיין ווינקעלע, אין זיין בעטעלע זינגען זיין ניגון. פרובירט דאס קינד זינגען זיינע הימלישע געזאנגען. ציט זיך דער ניגון אבער איבערן גרויען שטוב, שארט דעם שטויב פון די הערצער, ווערט ליכטיק פונם ליכט, וואס קומט פון קינד. איז אבער צארט דאס ליכט און איידל דאס געזאנג, קאן עס זיך טאקע ניט דורכברעכן, דורכרייסן דורך די קולות, דורך דעם רעש און געשריי פון לעבן, קאן עס ניט אריבערזינגען די שטוררעם-ווינטן פון טאג-טעגלאכער גרויקייט. פילט טאקע די שול צו זאגן דעם קינד "שרעק זיך ניט מיין קינד, די ווינטן וועלן אוועק. זיי וועלן מוזן אוועק. מירן זיי פארטרייבן, דו וועסט עלטער ווערן וועסטו העלפן צו פארייאגן די כמארעס וואס פארשטעלן אונז דעם העל בלויען ליכטיקן הימל."

פילט טאקע די שול פאר איר אויפגאבע צוצוברענגען דאס קינד צום לעבן און צום קאמף פאר א נייער וועלט, פאר א פרייער, פאר א סאציאליסטישער.

פילט טאקע די שול פאר איר הייליקן חוב, אז די קינדער זאלן וויסן די הערלאכע גרויסקייט פון איינער פאר אלע און אלע פאר איינעם, אז אונזערע קינדער זאלן וויסן פון וואנען עס נעמט זיך רייכטום, ווער איר שעפער איז, אז זיי זאלן וויסן פון וואנען עס נעמט זיך רייכטום, פילן די בלוטיקע קרובה'שאפט צווישן די ארבעטנדיקע איבער גאר דער וועלט, זיי זאלן פילן טיפע ליבשאפט צו דער אונטערדריקטער מענשהייט, צו מארטירער וואס האבן זייערע לעבנס מקריב געווען, זיי זאלן וויסן אז מיר לעבן אין א יארהונדערט פונם זיג און אנקום פון סאציאליזם, זיי זאלן וויסן, אז קאפיטאליזם מיינט שנאה, האס, נקמה, רויב, מארד, מלחמות, בלוט, טורמע, טרערן, נויט, הונגער און אז סאציאליזם מיינט אט דער הערלאכער מלאך מיט די בלויע אייגעלאך פול מיט נשמה און געהייליקטער ליבע. זיי זאלן אבער אויך וויסן, אז דער מלאך ליגט געשמידט אין קייטן.

פלעכטן מיר די שול ווי א קראנץ פון בלומען, בלומען קינדערשע נשמה'לאך, בלומען סאציאליסטישע, מארטירער, קעמפער, וועגווייזער. בלומען פון ליכטיקע אטריבוטן פון מענשן פון מארגן. קינד—מענש—סאציאליזם, דאס איז דער הערלאכער קראנץ, וואס פלעכט זיך אין הארצן פון שול און וואס מיט אים וועט דאס קינד, ביי באדינגונגען, אויפשטראלן אזויפיל ליכט אזויפיל מסירת נפש — אז באפרייט וועט די וועלט ווערן פון איר ווינטער און פול וועט ווערן מענש, לעבן און וועלט מיט פרילינג, פרייד און גליק. —

— — — — — — — — —

מיר לעבן איצט אין א ביטערער צייט. מיר לעבן איצט אין א צייט ווען ס'איז פיינלאך שווער, יסורים'דיק שווער צו דערציען, צו וועקן, צו רופן קינדער אהין, "וואו גרויס און הייליק איז דאס פילן". ארום אונז פליוכעט מיט זאטקייט, צופרידנקייט, מיט יאגעניש נאך פארגעניגנס, מיט רציחה, האס. מיר לעבן אין היימען, וואס בלישטשען בפועל ממש מיט נשמיות אבער וואו עס פייפט דער דלות פון גייסט. הימלשרייענד, פוסט, גרוי, בלאס און קאלט איז אונזער לעבן. איבער אונזערע יומים טובים, באנקעטן, פארוויילונגען, ביתי מדרשים שוועבט דער מלאך המות. ווען אונזערע זיידעס, עלטער זיידעס שטייען אויף תחית המתים וואלטן זיי אנטלאפן צוריק, זיי וואלטן דערזעען זייערע ביתי מדרשים און פארשפארט נקמה צו נעמען אן אונז. די שכינה האט זיך אפגעטאן פון אונז. בלוטיק שווער צו דערציען א נייעם דור צום ארויסמארש אין אזא ביטערער צייט!

איז אויב מען האלט כאטש אויף דעם נר תמיד, אויב דאס פייערל צאנקט כאטש, ווערט איינגאנצן ניט פארלאשן איז אויך א גרויסער נס.

"אמת," וועט דער קומענדיקער היסטאריקער שרייבן, "אמת אין ערגעץ איז ניט געוואקסן, אין ערגעץ איז זון ניט געווען —אבער דאס הייליקע פייערל איז אנגעהאלטן געווארן. דאס איז געווען דער גרעסטער נס, די גרעסטע גבורה פון קליינע גרופעס, דער איינציקער ליכטיקער שטראל אינ'ם ארומיקן חושך."

ווען מיר ווארפן אונזער בליק אין ארום, ווען מיר באטראכטן זאכן רעאל פארשטייען מיר פארוואס אונזערע קינדער שפעטיקן זיך, פארוואס די אנדערשקייט איז אזוי שווער צו באמערקן אין אונזערע קינדער. אבער דא איז זי און מוז זיין. דערציילט מען, אז עמיצער פון די אמאליקע גדולים האט זיך א וויצל געטאן מיט לענינען זאגנדיק, "אייער קאמוניזם זעט אויס ווי א מענש מיט א פארבאנדאזשירטן קאפ, מיט צעבראכענע הענט און פיס, מיט א טויט בלאסן פנים, ווי א מענש וואס שלעפט זיך קוים אויף קוליעס". לענין האט געענטפערט "אז נאך 4 יאר מלחמה, 3 יאר בירגער קריג איז א נס וואס מיר קריכן ניט אויף אלע פיר..." מיט אונזערע עלטערן, היימען, סביבה, גייסט, לערער און אין אזא צייט איז א נס וואס מיר לעבן נאך.

אויב א קלאס פון א אידישער שול קאן צוגרייטן צו אן אויסשטעלונג 14 קאמפאזיציעס אבר איין פרצ'ן איבער די טעמעס: "פרצ'ס גייסט", פרץ דער קונציקער שליפער," "פרץ דער גרויסער", "פרץ און זיין צייט", פרץ און די ארב. באוועגונג", פרץ דער קולטור מענש" "פרץ און די אידישער ליטעראטור" "פרצ'ס 2 ברידער" און אזוי ווייטער.

אויב א קלאס פון א שול קאן האבן ליבשאפט און געדולד 3 חדשים צייט צו שטודירן אש'ס און דינעזאנ'ס "יאסעלאך", אויב קינדער אינם עלטער פון 15-16-17 יאר קאנען שרייבן קאמפאזיציעס איבער "ווערט און מערווערט", "היסטארישן מאטעריאליזם", "דיאלעקטיק און מעטאפיזיק", "יוניאנס," "פרייע דערציאונג", "ליעסין", "ארבעטסלאזיקייט".

אויב צענדליקער און צענדליקער קינדער קומען אין שול מיט שעה'ן פריער צו פארברענגען, אויב די שול ווערט זייער צענטער, אויב א קינד קאן אין משך פון איניקע חדשים דורכלייענען 6 אש'ס ביכער און אן אנדער קינד ווערא פינגערס זכרונות און איניקע אפטאשום ווערק.

אויב קינדער קאנען נישט דורכלאזן לעקציעס פון א פרץ הירשביין, ליוויק, שניאורסאן, ניגער, זרבבל, מרמר, האלפערין, וואודסווארט, לעסטאר. אויב קינדער האבן טיפע פאראינטערעסירטקייט אין סטרייקס, פאליטישע און קלאסן קאמפן און דערגרייכונגען, —

איז דער נס נאך גרעסער. שטראמען אונזערע קינדער נאך ניט אריין אין די רייען, שטייען זיי נאך פון ווייטן, טוט עס טאקע ווי, ווייסן מיר דאך אבער, אז מיר לעבן אין א צייט ווען עס "שטראמט בכלל ניט". אפשר איז מיט אונז עפעס ניט גלאט?

— — — — — — — — —

וויניק יום טוב האבן מיר דא. קומט אבער יא א יום טוב, בפרט א קינדער יום טוב פארגעסן מיר זיך אן אונזערע דאגות, אן אונזערע מחלוקות, און מיר דערפילן זיך יום-טוב'דיק. צענפאך גרויס איז דער גראדואירונג יום-טוב פאר די בויער און קעמפער, פאר די קינדער און עלטערן פון דער ארב. רינג פרייהייט טעמפל שול, וואס האט דורכגעמאכט שווערע צייטן, צייטן פול מיט ליידן און קאמף.

צו אזא יום טוב ווילט זיך זאגן, אז קינד, מענש און סאציאליזם איז אונזער פאן. קינד, מחמת, דאס איז הייליקער גייסט, ריינער און צארטער; מענש, מחמת דאס איז דער יסוד, דער אייזנשטארקער פונדאמענט אויף וועלכן דער סאציאליזם, די געביידע וועט שטיין שטאלפעסט; סאציאליזם, מחמת ער איז דער צייטגייסט, וואס נאר ער און דער מארטירער וועג צו אים רייניקט די נשמה פונם קינד, פונם זשאווער ארום, פונם סם און שטויב, וואס עסט זיך אין אים אריין.

סאציאליזם מחמת ער רייסט די קראפעווע פון די קינדערשע מח'לאך און זייט דופטיקע גן עדן בלימעלאך.

סאציאליזם, מחמת ער רייסט די קראפעווארצל ארויס דאס בייז, וואס פלענט און נערט און וואס איז דער מקור פון אלע גייסטיקע צרעת'ן און מגפות.

סאציאליזם, מחמת ער איז דער וועג צום מענשן און צו מענשלאכער וועלט.

פול מיט גלויבן אינם ציל פון אונזער שול-וועזן, פול מיט גלויבן אינם טיפן הייליקן אינסטינקט פון קינד, פול מיט גלויבן אין דעם, אז מיר לעבן אין א בין השמשות צייט, אז אט אט גייט אויף די זון, פול מיט גלויבן, אז דאס גרויסע וואס איז פארפלאנצט געווארן אין אייך וועט אויפוואקסען, וועט אויפבליען, אז די שעה וועט שלאגן, נעררירט ביז טרערן פון דערווארטונג באגריסן מיר אייך ליבע קינדער — מיר ווארטן אויף אייך און גלויבן אין אייך!

גראדואירונג קלאסן פון ארבעטער רינג פרייהייט טעמפל שול און מיטלשול

ערשטע רייע (פון רעכטס):—ראזע וואלפסאן (שול), ברכה ראסקין (שול), חנה גערלאווין (שול), משה דיימאנד (געהילף לערער) שרה לעסטער (קינדערגארטן לערערן), מ. בלאשטיין (פרינציפאל), סאפי פודאוויק (מיטלשול), עלא פראסאוו (שול), פעסעלע סימקין (מיטלשול).

צווייטע רייע (פון רעכטס):—נייטי גאלובאוו (מיטלשול), היימי סינ־ערס (מיטלשול), פיליפ יפה (מיטלשול), שאול טשערניאק (שול), אייבי נאזשניצקי (שול), ליאן יפה (שול), הנך סינדערס (מיטלשול).

דריטע רייע (פון רעכטס):—סעם ראכוטין (מיטלשול), משה גאלדין (שול), הערשל גוסין (שול), פייגעלע קורק (מיטלשול), דוד דאנער (שול), בן ציון פאפעסקי (מיטלשול), סעם לעווין (שול). דורך קראנקהייט פעלט לערערן רחל גאלדין און תלמיד ניסן סטאלער (שול), איציק הירש (טאראנטא) און מאקס סווערדלאוו. (ווינדזאר).

דער גראדואירונג קלאס פון שול האט געדארפט שרייבן קורצע קאמפאזיציעס איבער פאלגנדיקע פראגן: "דער גייסט פונ'ם ליד אמאל און היינט", י. ל. פרץ, שלום עליכם, אנקל, מאזעס פון שלום אש, אברהם רייזין; געשיכטע—קבלה, השכלה, חסידיזם, בשיח באוועגונג; ארב. באוועגונג—בונד, ציילן פון עמיגראציע אין אמעריקע, ווי גייט דער סאציאליזם אין דארף, וואס איז אזוינס סאציאליזם; פאליטישע עקאנאמיע—פראדוקציע, פאלקס ווירטשאפט, קאפיטאל; סאציאליזם—כאראקטער שטריכן ביי פרימיטיווע פעלקער, פארוואס איז פריוואט אייגנטום ניט יושר'דיק.

דער גראדואירנדיקער קלאס פון מיטלשול האט געדארפט שרייבן קורצע קאמפאזיציעס איבער פאלגנדעס: ליטעראטור — לייוויק'ס גולם, מהר"ל, תנחום, די גאלדענע קייט פון פרצ'ן, שלמה, פנחס, משה, יונתן, לאה; פאליטישע עקאנאמיע — ארבעטלוין, סחורה, פרייז, שקלאף און ארבעטער; געשיכטע פון סאציאליסטישן געדאנק — גרויסע פראנצויזישע רעוואלוציע, בירגער קריג אין די שטאטן, שקלאפן באפרייאונג אין רוסלאנד, מיטלשטאנד, 1848, ליקורג, בודא מאזראק, משה; וועלט-ליטעראטור — וואס איז עס אזוינס א רעאליסט, הומאריסט, ראמאנטיקער, נאטוראליסט, דער 19טער יארהונדערט אין ליטעראטור, עמיל זאלא'ס "ארבעט", "נאנא", "געלט", מאטיוון אין וועלט-ליטעראטור נאך קריסטנטום; סאציאליזם — קעגנזייטיקע הילף לויט קראפאטקין, אנטשטייאונג פון מיליטערמאכט, קעניגטום, וואס איז עס קאמוניזם? עטיק.

דער טראנזשער שידוך

א קוריאזע פאסירונג פונ'ם שטעטלשן לעבן אין צארישן רוסלאנד טיילווייז בייגעוואוינט און דורכגעלעבט

פון מענדל פייקאף

(פארזעצונג)

ווען דער דאזיקער פארשטייער האט דערזעען די מאדעלן, איז ער געווארן א פארציטערטער און ער האט ניט געקאנט פארשטיין ווי קומט עס וואס אין אזא שטאט ווי לובען זאל זיך געפינען אזא קינסטלערן א דעזיינערן. ראזע אליין האט דעמאנסטרירט די קליידער. ער איז צוגעגאנגען צו ראזען און האט זיך פאר איר פארגעשטעלט אלס דער פארשטייער פון יענער פירמע פון קיעוו און ער האט אויסגעפונען, אז זי אליין איז טאקע אט די באנאבטע דעזיינערן. אבער ניט ווייניקער האט ער באוואונדערט ראזעס העפלאכקייט און שיינקייט.

נאך א פריוואטן געשפרעך וואס זיי האבן צווישן זיך געהאט, האט ער איר אנגעבאטן א שטעלע ביי זיין פירמע מיט גאר א גרויסן געהאלט. און כאטש זי האט ניט געוואלט פארלאזן איר איצטיקן באלעבאס, האט ער דאך גע'פועל'ט ביי איר, אז זי זאל מיט אים פארן קיין קיעוו. נאטירלאך, האט ער איבערגעלאזט איר באלעבאס א געוויסע סומע געלט פאר דער דאזיקער פריווילעגיע.

די שטאט קיעוו האט אויף ראזען געמאכט אן אויסערגעוויינלאכן איינדרוק. צום ערשטן מאל האט זי פאר זיך דערזעען דער פראכט און גלאנץ פון א גרויסער שטאט. עס האט זיך פאר איר אנטפלעקט א נייע וועלט און זי האט זיך דערפילט איבער גליקלאך. זי האט באוואונדערט די שיינע עלעקטרישע און גאז באלויכטונגען, די גרויסע מויערן, די טראמוויען, די שיינע בערג און סעדער, דעם שיין באלויכטענעם דניעפער מיט די שיפן.

דער פארשטייער האט זי געבראכט צו זילבערשטיינען אהיים. דארטן האט זי זיך באקענט מיט זילבערשטיינס זון, סאלאמאן, א שיינער קלוגער, געראטענער בחור. דער פארשטייער האט דערציילט זיינע באלעבאטים וועגן פראכטפולע מאדעלן וואס ער האט געזעען אויף דער אויסשטעלונג און ער האט זי, ראזען, פארגעשטעלט אלס די קינסטלערן דעזיינערן. נאכדעם ווי זיי האבן זיך דורכגערעדט וועגן זייערע פלענער. וועגן די נייע מאדעלן, האט דער יונגער זילבערשטיין איינגעלאדן ראזען אין טעאטער, פון טעאטער זיינען זיי אריין אין א רעסטאראן און ראזע האט גארנישט געקאנט באגרייפן וואס ארום איר טוט זיך. דער לוקסוס און רייכקייט האט איר געבלענדעט די אויגן. אט ערשט געוועזן א קינד, געלעבט אין דער שרעקלאכסטער ארימקייט, געשלאפן ביים שניידער אויפן טיש, געגעסן סקארינקעס ברויט. קיינמאל קיין לייטיש קליידל ניט געטראגן, און פלוצלונג האט זי זיך דערהויבן צו אזא הויכקייט: די הויפט דעזיינערן אין קיעוו אין זילבערשטיינס מאגאזין, און צו דעם — טעאטער, פראכטפולע רעסטאראנען, שאמפאניער.

זי איז א לייננערע צייט געבליבן זיצן פארטיפט אין געדאנקען. בילדער פון איר טרויעריקער פארגאנגענהייט זיינען פארבייגעלאפן אירע אויגן, האבן איר געשטאכען אין הארצן און זי האט אין דעם מאמענט געקראגן אזא שטארקן באגער צו זעען איר מוטער, ארומנעמען זי, צודריקן זי צום הארצן און קושן זי שטארק... זייער שטארק...

— וואס האט איר זיך אזוי פארטראכט? — האט דער יונגער זילבערשטיין פלוצלונג איבערגעריסן אירע געדאנקען, מיט זיין פראגע.

— זי האט זיך א כאפ געטאן אזוי ווי פון שלאף: "גארנישט, גלאט אזוי, — האט זי געענטפערט מיט א שמייכל, — איך גלויב, אז עס איז שוין צייט צו פארן. זילבערשטיין האט געדונגען א פאיטאן און האט זי אפגעפירט אין א שיינעם האטעל. ער האט זיך מיט איר געזעגנט און איז אוועק אהיים.

אויף מארגן איז ער ווידער געקומען נאך איר מיט א פאיטאן און האט זי געבראכט אין מאגאזין. דארטן האט מען איר געוויזן אלע קליידער, די מאדעלן, די מאסטערסקאיע, דעם מאגאזין. זי האט אלצדינג באטראכט, געזאגט איר מיינונג ווי אזוי מ'זאל אלעם אראנזשירן פון דאס ניי, און אלע אירע פלענער זיינען זייער געפעלן געווארן דעם באלעבאס, ווי אויך זיין זון, סאלאמאן זילבערשטיין.

ראזע האט איבערגענומען די גאנצע שניידעריי אין אירע הענט. זי האט צוגעשניטן נייע מאדעלן און זיי זיינען אריינגעשטעלט געווארן אין די גרויסע פענסטער פונם מאגאזין און זיי האבן צוגעצויגן די אויפמערקזאמקייט פון אלע פארבייגייערדע דאמען. די נייעס, אז זילבערשטיינס מאגאזין האט אריינגעקראגן א נייע דעזיינערן, א קינסטלערן אין איר פאך, האט זיך שנעל צעטראגן איבער'ן שטאט און דער מאגאזין איז פארווארפן געווארן מיט באשטעלונגען. זילבערשטיין האט זיך נאטירלאך באנוצט מיט דער גוטער געלעגנהייט און ער האט געהעכערט די פרייזן אויף די מלבושים און דער עולם האט גערן געצאלט דעם העכסטן פרייז און ראזע איז געווארן דער געשפרעך פון קיעוו. זילבערשטיין האט איר, נאטירלאך, געצאלט איר פארלאנגטן פרייז און זי פלעגט שיקן יעדן מאנאט צו איר מוטער 50 רובל.

אין אירע בריוו צו איר מוטער האט זי געשריבן ווי גליקלאך זי איז. זי פלעגט דערציילן ווי שיין זי גייט געקליידעט לויט דער לעצטער מאדע, ווי געזונט און שיין זי איז געווארן, און זי האט געבעטן איר מוטער זי זאל אויפהערן ארבעטן, און זאל זיך דינגען א בעסערע דירה; זאל זיך אויסקליידן און זאל זיך איצט אפרוען נאך אזויפיל יארן פון ליידן. ראזע האט זי מיט אלצדינג פארזארגט. געשיקט איר געלט אויף אלץ וואס זי האט באדארפט און עס האט זיך אנגעהייבן א נייע לעבן פאר זיי ביידן.

דער אלטער זילבערשטיין האט זיך געפילט גליקלאך מיט זיין דעזיינערן און אלצדינג וואס ראזע האט געזאגט איז געווען געזעץ. געשעפטן נאטירלאך זיינען ביי אים געווארן גלענצנדע, ס'איז געווען א מזל און ברכה, און זילבערשטיין האט אויסגעדריקט זיין בעסטע צופרידנהייט.

סאלאמאן זילבערשטיין האט זיך פאראינטערעסירט אין ראזען. ער פלעגט זי אפט איינלאדן אין טעאטער, פאר אן ארויספאר, אין דער אפערע, און ער האט איר אנגעהייבן צו געבן אנצוהערעניש, אז ער איז צו איר ניט גלייכגילטיק. ביי אזעלכע געשפרעכן פלעגט ראזע זיך דערפילן שלעכט, זי פלעגט ניט וויסן וואס צו ענטפערן אים. זי פלעגט קיינמאל ניט קאנען באשליסן ביי זיך וואס צו ענטפערן אים אויף זיינע ליבעס דערקלערונגען.

ראזע ווערט א כלה פאר דעם יונגן זילבערשטיין

אין א שיינעם אוונט האט סאלאמאן דערקלערט אפיציעל צו ראזען, אז ער האט זי ליב מיט דעם גאנצן פייער פון זיין נשמה און ער האט אויסגעדריקט זיין וואונש, אז זי זאל ווערן זיין פרוי.

פאר'שיכור'ט פון זיינע קאמפלימענטן און פון זיין רייכקייט, איז זי געווארן א צעטומלטע פון זיין אפיציעלן פארשלאג. טיף ביי זיך אין הארצן האט זי אים ליב געהאט. זי האט אבער מורא געהאט צו זאגן אים יא, ווייל זי האט געדיינקט איר מוטערס ווערטער, אז זי זאל זיין פארזיכטיק און זי זאל זיך ניט לאזן פארדרייען דעם קאפ פון קיין מאן, ביז זי וועט אים גרינדלאך דערקאנען. און זי האט באשלאסן צו שרייבן צו איר מוטער וועגן דעם.

ראזע האט אנגענומען סאלאמאנס חתונה-פארשלאג. זי האט אים אבער געזאגט, אז זי מוז פריער לאזן וויסן וועגן דעם צו איר מוטער. סאלאמאנען איז גראדע געפעלן געווארן ראזעס האנדלונג. ער האט זי דערפאר באוואונדערט וואס ניט קוקנדיק אויף דעם וואס, זי איז שוין א דערוואקסן מיידל, שיין, געראטן, א גרויסע פארדינערן, און דאך וויל זי ניט טאן קיין שידוך אן דער צושטימונג פון איר מוטער, דאס איז א סימן, האט ער געטראכט, אז זי איז א פיין קינד.

ראזע האט אוועקגעשיקט א בריוו צו איר מוטער, זי האט איר געשריבן וועגן אלצדינג. אין דער זעלבער צייט האט סאלאמאן געקויפט ראזען שיינע מתנות, א דימענטן פינגערל און א בראש, ווי אויך זייער א קאסטבארן פוטערנעם מאנטל.

ווען ראזע איז געקומען מיט סאלאמאנען אין זילבערשטיינס נייער רייכער היים האט איר פשוט פארכאפט דעם אטעם פון דעם פראכט און גלאנץ, פון די שיינע מעבל, אריענטאלישע טעפיכער, גרויסע שפיגלען פון די דילן ביזן "סילינג", פון דער שיינער פיאנא. ראזע האט זיך ניט געקאנט פארשטעלן, אז דאס זאל אמת זיין און עס האט איר אויסגעוויזן אז זי זעט דאס אלצדינג אין א חלום...

ראזעס גליק האט אבער לאנג ניט געדויערט. ווען זי איז אביסל געקומען צו זיך, האט זי זיך אנגעהייבן צו שרעקן פאר דער לוקסוסרייכער היים און פאר די רייכע מענשן. עס האט זיך איר ניט געגלויבט, אז א זון פון אזעלכע רייכע עלטערן זאל וועלן חתונה האבן מיט איר, ניט געקוקט אויף אלע אירע מעלות. דאך האט די רייכקייט זי נערייצט, און זי איז געווען צופרידן מיט דעם שידוך.

פון דעם צווייטן צד איז געווען אן אומצופרידנקייט. סאלאמאנס מוטער, אן ארויפגעארבעטע "אריסטאקראטקע" האט פראטעסטירט קעגן דעם שידוך.

— ווי וואגסטו גאר חלומ'ען צו חתונה האבן פאר א דעזיינערן, — האט סאלאמאנס מוטער פראטעסטירט, — אין דער צייט ווען מען רעדט דיר בראדסקים א פלימעניצע, מיט צען טויזנט רובל נדן. עפעס א קלייניקייט, אזא יחוס, בראדסקי, דער צוקער פאבריקאנט, — האט זי געטענה'ט, — און דו ווילסט מיר פארפינסטערן מיינע אויגן און באשמוצן מיין יחוס, און געבן מיר א שנור, אונזער דעזיינערן. ניין! איך וויל ניט דעם שידוך, — האט זי געשריען.

דער אלטער זילבערשטיין האט גראדע געהאלטן מיט זיין זון. אים איז ראזע יא געווען געפעלן פאר א שנור. ער האט געטענה'ט אז איצט אלס א פרעמדע איז זי אזוי נעטריי און איבערגעגעבן צום געשעפט בפרט אז זי וועט ווערן זיין שנור וועט זי אלס די באלעבאסטע פירן דעם געשעפט מיט אזא איבערגעגעבנקייט און נעטריישאפט, וואס וועט זיי אלעמען גליקלאך מאכן.

— מיט דער ארימער דעזיינערן, מיין זון, וועסטו ווערן פון טאג צו טאג רייכער, — האט דער אלטער אים געזאגט.

— און מיט יענער רייכער פלימעניצע, וועסטו ווערן מיט יעדן טאג ארימער. די דעזיינערן וועט אריינברענגען יעדן טאג א פארמעגן און די רייכע פלימעניצע וועט יעדן טאג ארויסברענגען...

(פארזעצונג קומט)

בריוו אין רעדאקציע

פאדערט אנדיינק נאך פרוג

חשוב'ער רעדאקטאר: —

איך בעט אייך געבן פלאץ פאר די פאלגנדיקע עטלאכע שורות.

איך וויל ניט זאגן אז ס'איז א פארברעכן, נאר א שאנדע איז דאס, אז מיר, רוסישע אידן זאלן ניט פאראייביקן דעם נאמען פונ'ם פארשטארבענעם אידישן פאעט, וועמעס הארץ האט געבלוטעט פאר דעם כלל-ישראל. אין זיין פאעזיע און לידער האט זיך געפילט דער אידישער קרעכץ מיט א ווייטיק אין זיין איידעלער נשמה, און דאס איז — ש. פרוג.

איך וועל אנצייגן איניקע שטריכן פון זיין לעבן.

ער איז געבוירן געווארן אין דער קאלאניע באבראווא-קוט, כערסאנער גוב., וואו איך בין געבוירן געווארן. מיר האבן צוזאמען געלערנט אין חדר און אין דער נאראדנאיע אוטשילישטשע. ער אין די העכערע קלאסן (ער איז געווען עלטער פון מיר מיט זעקס יאר) און איך אין מיט זיין ברודער סאלאמאן, אין די קלענערע קלאסן.

ווען מיר האבן זיך באזעצט אין כערסאן, האט ער אנגענומען דעם פאסטן אין דער קאנצעלאריע פון ראבינער פאסקער, און שפעטער ניט צוויי יאר האט ער זיך באזעצט אין פעטערבורג און איז געווארן א מיטארבעטער אין זשורנאל "וואסכאד".

אין 1892 ווען די רוסישע טיראניי האט דאס צווייטע מאל צוגעמאכט די רעדאקציע פון "וואסכאד" אויף זעקס מאנאטן פאר אבראמאוויטשעס ארטיקל "מעזשדו מאלאטאם אי נאקאוואלניע" "די קליאטשע" און שפעטער "סעמי מיליאנאיע סטראדאניע יעווריעיעו" (דר. הערצל און מאקס נארדאו) אין "וואסכאד" — דא האט דער פאעט אפגעגעבן זיין לעבן אין דריי שפראכן — רוסיש, אידיש און אייניקע מאל אין העברעאיש.

אין סעפטעמבער 1913 האט מיר זיין ברודער געשיקט פון כערסאן אהער קיין וויניפעג עטלאכע געפערלטע ווערטער פון דעם פאעט:

א תפילה צו נייער־יאר

ש. פרוג

מיט טרערן בעטן מיר ביי דיר
אלמעכטיקער גאט!
בענש צום נייעם יאר מיט פרידן
באשיין און באהיט שוין פון שאנד
און פון שפאט.
דיין עלענדעס ביסעלע אידן.
אוי, גענוג שוין, רבונו של עולם, גענוג
מיט יעקב שלאגן כפרות...
אוי, גאטעניו, נחת אביסעלע מער
און ווייניקער, ווייניקער צרות!

האט זיך ניט געהערט דער עכא פון זיין אנגעווייטיקט הארץ? און דאך איז אלעם פארגעסן געווארן. ניטא דער ליכטיקער שטערן, וואס האט באלויכטן און געטרייסט אונזערע רוסישע אידן.

איך שטעל די פראגע, צי האבן מיר, רוסישע אידן, א רעכט ווען דער קערפער פון אזא פערזאן איז געשטארבן — לאזן אפשטארבן דעם נאמען אויך?

מיט אכטונג, כ. טרייוויס.

איז מעגלאך א אידיש-אראבישע פארשטענדיקונג?

(שלוס פון זייט 6)

אין אונזערע ביז איצטיקע ארבעטס-מעטאדן.

סיי אין דער טעאריע און סיי אין דער פראקטיק וועט דער ציוניזם מוזן א סך איבערלערנען. אבער דאס איז שוין א באזונדערער, ספעציעלער ענין. וויכטיקער פון אלץ איז דאס פאלגנדע: אידן און אראבער האבן זייער וויכטיקע בשותפות'דיקע אינטערעסן, און א ציוניסטיש פאליטיק, וואס וועט זיין אויפריכטיק באמיט, די דאזיקע אינטערעסן געמיינשאפט אוועקצולייגן אלס יסוד פון אונזער ציוניסטישן אויפבוי-ווערק, וועט זיך פיל, פיל לייכטער דערשלאגן צו א אידיש-אראבישן-הסכם. איידער ס'קאן זיך אויסדוכטן איצט. ווען די אידיש-אראבישע באציאונגען האבן צוליב די ביזאיצטיקע פעלערן כמעט דערגרייכט דעם העכסטן פונקט פון אנגעצויגנקייט און פארביטערונג.

שענער און בעסער יעדעס יאר

דער יערלאכער

דעלעגאנטן אוונט

און טאנץ

זונטאג 8טן פעברואר

8 אוונט

אין

תלמוד תורה זאל

מיט דער באטייליקונג פון געזאנגס פאריין

טאנץ פונקט 9.30

ווארניקס ארקעסטער

אויפזיכט:

עסטרייך פוילישער פארבאנד

גרויסארטיקער גראדואירונגס קאנצערט פון ארבעטער רינג פרייהייט טעמפל שול זונטאג

היינטיקן זונטאג, דעם 8טן פעברואר, 3 אזייגער בייטאג, וועט אין פעלעס טעאטער, (סעלקירק עוועניו) פארקומען דער גראדואירונגס קאנצערט פון ארבעטער רינג-פרייהייטס טעמפל שול, און מיטל-שול.

נאך א לייגנערער פארבארייטונג, איז איצט די פראגראם פולשטענדיק פארענדיקט, און עס פארשפרעכט צו זיין איינע פון די אינטערעסאנטסטע גראדואירונגס-קאנצערטן אין דער געשיכטע פון דער שול.

דער קינדער גארטן וועט אויפטרעטן אין א גאנץ נייער פראגראם. אויסער די פארשיידענע נומערן וועט דער קינדער גארטן שפילן א שיינע אפערעטע "די פארבלאנדזשעטע מיידעלע". די מוזיק צו דער דאזיקער שפרודלדיקער קינדער-אפערעטע איז איבערהויפט זייער צארט און אנגענעם צו הערן, וואס וועט זיכער אויסנעמען ביים עולם.

דער גאנצער כאר פון שול וועט אויפטרעטן אין א צאל שיינע פאלקס לידער. עס וועט געשפילט ווערן אן איינאקטער "ערב יום טוב" פון שלום עליכם און אויך א צוויי אקטער "אין הונדערט יאה ארום".

יעדער נומער פון דער פראגראם איז פארזיכטיק איינגעשטודירט געווארן פון די שול קינדער, און איז אינטערעסאנט און אמוזירנדיק.

די פארוואלטונג פון דער שול לאדט איין אלע עלטערן און פריינט צו קומען מיט-יום-טוב'ן די גראדואירונגס שמחה. אלע זיינען געבעטן צו קומען אין צייט, ווייל די פראגראם וועט זיך אנפאנגען פונקט ד ר יי א ז יי גע ר בייטאג — ניט א מינוט שפעטער.

אין אוונט פונקט 7.30, וועט אין פרייהייטס טעמפל פארקומען א באנקעט, לכבוד דער גראדואירונג.

עס פרייט אונז צו אנערקענען מיט דאנק

דעם אפרוף פון אלע אונזערע פריינט און סטאָרקיפּערס אויף אונזער אנאָנסמענט וואָס מיר מאכן
פּאָלינ׳ס כשר פירלעס סאָדא ביסקעטס

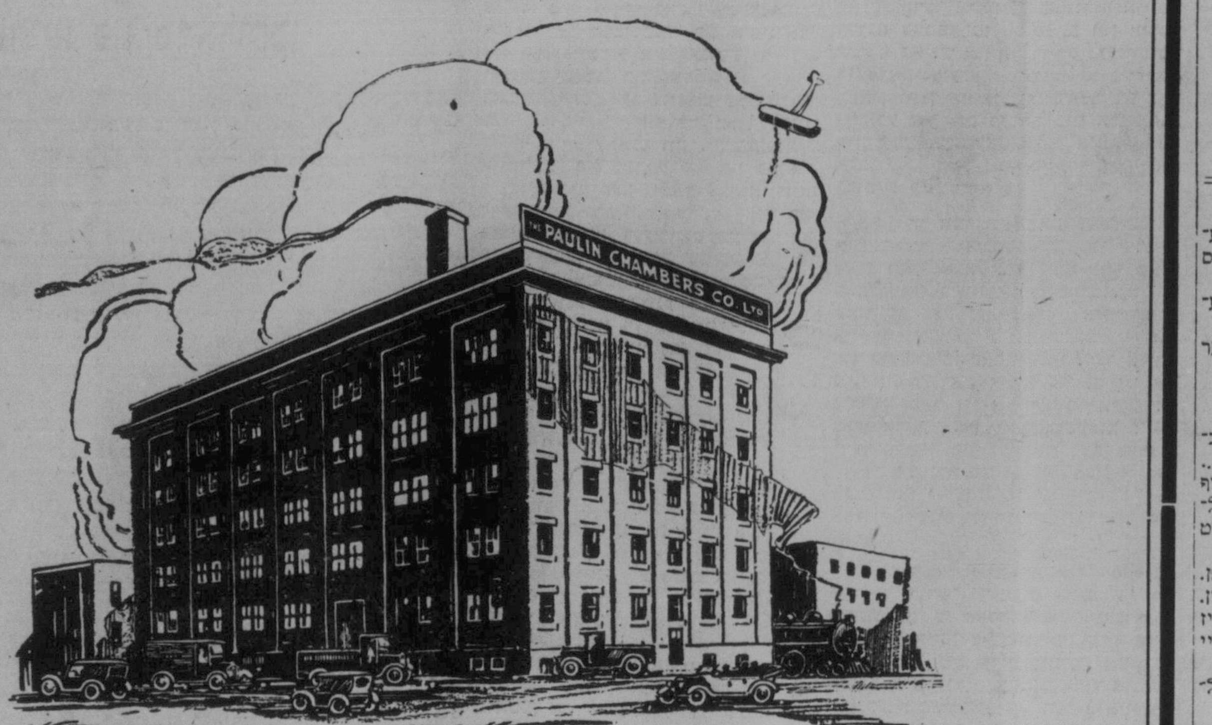

מיר זיינען באמת צופרידן צו קאָנען נאָכקומען אלע אידישע דינים פון כשרות און וואָס מיר קאָנען ארויסהעלפן דער אידישער הויזווירטן אין לייזן אירע מאָלצייט פּראָבלעמען.

די כשר פירלעס קרים סאָדא ביסקעטס זיינען גוט סיי מיט מילכיקע אָדער מיט פליישיקע מאָלצייטן, פאר די קינדער׳ס ברעקפעסט מיט מילך; פאר אייער סופּ דינער און פאר אייערע נאָכמיטאָג טייען. איר קאָנט שטענדיק נוצן כשר׳ע פירלעס קרים סאָדאס מיט דער פאַרזיכערונג אז איר באקומט די בעסטע מעגלאך געמאכטע סאָדא ביסקעטס אין קאנאדע און אין דער זעלבער צייט קריגט איר ביסקעטס וואָס זיינען געמאכט פון די בעסטע ווייסע מעל פון נומער איינס הארטע קאַנאַדער ווייץ און בלויז אזעלכע מאטעריאלן ווערן גענוצט וואָס זיינען דערלויבט לויט׳ן אידישן דין.

איך מאך באקאנט אז די פירלעס סאָדא ביסקעטס געבאקן ביי די פּאָלין טשעמבערס קאָמפּאני זיינען כשר פאר דעם אידישן געברויך. זיי ווערן געבאקן אונטער מיין השגחה. ה׳ שמות, תרצ״א.

יהושע יצחק כהנאוויטש

די כשר פירלעס קרים סאָדא ביסקעטס ווערן מאנופעקטשורט אין וויניפּעג אונטער דער השגחה פון הרב י. י. כהנאָוויטש.

פארלאנגט ביי אייער גראָסערימאן די כשר׳ע ביסקעטס אין דעם רויטן פעקעדזש געדרוקט אין אידיש און גע׳התמ׳עט פון דער רעפּראָדוקציע פון רבי כהנאָוויטש׳עס אייגענער האנטשריפט.

THE PAULIN CHAMBERS CO. LTD.

WINNIPEG

REGINA — SASKATOON — CALGARY — EDMONTON — VANCOUVER

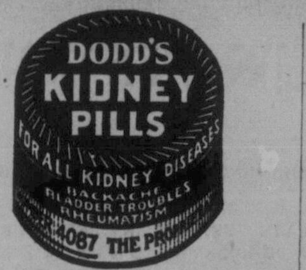

פאר איבער דריי פערטל יאר הונדערט זיינען דאָד׳ס קידני פילס געווען דער אנערקענטער מיטל פאר רוקנווייטיק, רומאטיזם, בלאָטער טראָבלס און פילע אנדערע קראנקהייטן, פאראורזאכט דורך שלעכטע קידנים. צו באקומען פון אלע דילערס פאר 50 סענט. אָדער 6 באָקסעס פאר $2.50, אָדער דירעקט פון די דאָד׳ס מעדיצין קאָ., לימיטעד, טאָראָנטאָ 2. ביים דערהאלטן די סומע.

ניט געפינען אין זיין פאָטערס הויז.

— ווייסט — האָט סעמקע א זאָג געטאָן — און איך בין שוין אויך אויס מחותן מיטן פאָטער.

בענדזשאמין האָט זיך האסטיק געגעבן א דריי אוום צו אים.

— וואָס הייסט ? אויף דיר האָט ער ארויסגעטריבן...

[...]

סעמקעס פּנים, ער האָט געזעען ווי זיינע שווארצע אויגן זיינען געווען אָנגעצונדן און זיי האָבן געברענט מיט עפּעס א רויטלאַך פייער. האָט ער פארשטאנען אז זיין ברודער מיינט עס ערנסט, אז עפּעס א טייוולשער פּלאַן איז אים איינגעפאלן

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון א. ר.

(פאָרטזעצונג)

— ווען רעכנסטו ארויסצוגיין פון דאַנען ?

— אין א טאָג אָדער צוויי.

א ווייל האָט סעמקע געשוויגן, און ער האָט געטראַכט, אז איצט האָט דער ברודער קיין היים ניט. אז ער האָט זיך ניט וואוהין צוריקצוקערן. און ער האָט א פרעג געטאָן :

— ווייסטו שוין פון דעם, וואָס עס [...]

[...]

— איך ווייס.

— נו ?

— וואָס ,נו ? וואָס מיינסטו ?

— ווערסטו דאָס שווייגן ?

— אפשר . . .

— וואָס הייסט ?

— וואָס קאָן איך העלפן ?

און בענדזשאמין האָט זיך פארקוקט אין פענסטער. ער האָט ניט געוואָלט רע־

דען וועגן דעם, ווי דאָס וואָלט מיט אים קיין שייכות ניט געהאַט. ער האָט די גאַנצע צייט ניט געטראַכט פון דעם, וואָס דער פאָטער האָט זיי פון שטוב פּאַרטריבען און קיידי מיטן קינד זיינען ביי איר ברודער. אים האָט דאָס ניט געאַרט, אים האָט אויך ניט געאַרט, וואָס ער איז איצט געבליבן ווי אויפן וואַסער. וואָרום : ס׳איז געווען אין אים א גאָר גרויסער ווייטאָג וואָס האָט אים ניט געלאָזט פילן דעם קלענערן ווייטאָג פון [...]

[...]

טראַכט : אז ס׳איז גאַנץ גלייך וואָס ער וועט מער ניט זיין ביים פאָטער אין שטוב. וואָרום : ווי אַזוי וואָלט ער געקאָנט זיין מיט זיי אין איין שטוב און צוזעען ווי סילוויא געהערט צום פאָטער. צוקוקן ווי דער פאָטער לאָסטשעט זיך צו סילוויא׳ן און ער זאָל דערביי שווייגן? ניין, גאַנץ גלייך וואָס ער וועט זיך מער [...]

ווערייקאָס, אָלסערס, רינענדיקע וואונדן, עקזעמאַ

און אלע אנדערע הויט קראנקהייטן געהיילט אין דער צייט ווען איר ארבעט. לייכטע זעלבסט היימישע באהאנדלונג. גענוצט מיט אויסגעפּרובירטן דערפאָלג וואו אלע אנדערע היילמיטלען האָבן ניט געהאָלפן. א סך באשטעטיקונגען. שרייבט צו

NURSE DENCKER
610½ Portage Ave., Winnipeg

מרס. וו. סמיינאָקער, מעטיסקאָו, אלבערטאַ, שרייבט: איך בין אזוי דאַנקבאַר צו אייך וואָס איר האָט אויסגעהיילט מיינע פיס. איך האָב געהאַט צוויי זייער שלעכטע וואונדן אויף זיי, איך וואָלט זיי קיינמאָל ניט אויסגעהיילט, איך בין אבער געהיילט געוואָרן אזוי שנעל ווי איך האָב אנגעווענדעט אייער אוינטמענט און א. וו.

Doctors' Directory — דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	דר. ס. דזש. בערמאַק, 834 מיין סטריט. אָפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8. DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	דר. דזש. ברענער, 402 סעלקירק עוועניו. אָפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30. DR. J. BRENER
26 947	53 422	דר. א. גוטמאַן, 714 טאָראָנטאָ־דזשענ. טראַסט בלדג. 283 פּאָרטעדזש עווע., קאָר. סמיט. אָפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאָינטמענטס. DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	דר. ס. דזשאַוויש, 404 באָיד בילדינג. שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאָינטמענטס. DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	דר. ה. הערשפילד, 576 מיין סט. קאָר. אלעקסאַנדער עוו. אָפיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9. DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	דר. ב. א. וויקטאָר, קאָר. סעלקירק און סאָלטער (איבער דער באַנק). אָפיס שטונדן: 3—5 און 7—8. DR. B. A. VICTOR
	52 376	דר. דזשאָ. בי. מעקטעוויש, שטונדן 2—5 און 7—9. פרויען און קינדער קראנקהייטן. 500 קאָלעדזש עווע., רעז. 504 קאָלעדזש עווע. DR. GEO. B. McTAVISH
53 181	53 181	דר. י. פּערלמאַן, 291 בּאַראָס עווע., קאָר. טשאַרלס. אָפיס שטונדן: 3—5 און 7—8. DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	דר. ס. קאָברינסקי, סוויט 2 קראָמפּ בלאָק (מיין און דאָפערין עוועניו). אָפיס שטונדן: 3—5 און 6.30—8. DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	דר. מעקס ריידי, (עקס רעי). 283 פּאָרטעדזש, קאָר. סמיט (100 טאָראָנטאָ דזשענ. טראַסט בלדג.) לעבן איטאָנס. שטונדן: פון 2—6 אָוונט און ביי אַפּאָינטמענטס. DR. MAX RADY
53 915	52 614	דר. סעם ראָדין, ראָיאַל באַנק בילדינג (מיין און סעלקירק). אָפיס שטונדן: 3—4 און 6—8. DR. SAM RODIN
88 916	59 473	דר. א. ל. שובין, אָפיס שטונדן 11—12 און 2—6. אָפיס: באַנק אָף קאָמערס בלדג., מיין און אלעקסאַנדער. רעזידענס: 375 מאַקהיי עווע. DR. A. L. SHUBIN
22 446	51 801	דר. דזשאָ. ה. שאַפּירא, 604 באָיד בילדינג. שטונדן: 3—5 און ביי א פּאָינטמענטס. DR. GEO. H. SHAPERA
29 110	51 848	אויגן, אויערן, נאָז און האַלז. דר. י. ה. בעקמאַן, 613 באָיד בילדינג. DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	דר. ד. מ. דזשענאָף, 2-830 סאָמערסעט בלאָק. DR. D. M. GENOFF
88 013	53 320	קינדער קראנקהייטן. דר. ה. מעדאָווי, 904 באָיד בלדג. 3—5; 332 מאַניטאָבאַ עוו. 11—12. DR. H. MEDOVY

Dentists Directory — דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין סטריט. קאָר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		דר. מ. א. ברעגמאַן, סוויט 1 סט. דזשאָנס בלק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
52 744	39 829	דר. א. גאַרדנער, 409 סעלקירק עווע., קאָר. סאָלטער. (איבער דער ראָיאַל באַנק). DR. A. GARDNER
56 056		דר. ס. טשוירטשיל, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

הייזמאַן און העסטרין

באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאָנס עווע., טעל. 53 133

שינביין, מאָראָזניק און ראָבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. — Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק

Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר

אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
211 קוירי בילדינג, 233 פּאָרטעדזש עווע.
טעל. 89 225—29 937
רעזידענס:
103 בענערמאַן עווע., טעל. 51 353

ל. א. מ. פּייקאָף

באַריסטער, סאָליסיטאָר, נאָטאַרי פּאַבליק
L. A. M. PEIKOFF, L.L.B.
201 McIntyre Block, Main at Portage
Phone 86 802 — Res. 52 173

ה. שולמאַן

אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאָנפעדערײשאַן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אנטקעגן סיטי האָל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער

B.A., L.L.B.
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
709 גרייט וועסט פּערמאַנענט בילדינג
356 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 688 און 24 963
רעז. 152 באַראָוס עווע., טעל. 51 652

מ. אָווערבאַך

באַריסטער, סאָליסיטאָר, נאָטאַרי א.א.וו.
824—8 ראָיאַל באַנק בלדג.
טעלעפאָן 86 200
רעז. 435 אַבערדין עוועניו, טעל. 53 354

אין זיין צעהיצטן מוח, או ןעם האָט אים באַפאַלן א גרויל, א גרויל, פאר סילוויא׳ס לעבן, וואָס איז איצט אין סכנה און סילוויא׳ס לעבן איז אים איצט געווען טייערער פאר זיין אייגענעם לעבן.

— סעם, זאָג מיר . . . וואָס ווילסטו טאָן ?

— פארשפּארן זייער צימער און דאָס הויז אוועקשיקן מיט׳ן פייער.

בענדזשאמין האָט באקומען אן אפּילו מויל פון גרויס שרעק. ער האָט זיך געגעבן א רוק אָפּ פון סעמ׳ען און ער האָט באקומען אזעלכע גרויסע און צעטומלטע אויגן, ווי ער וואָלט שוין געזעען דאָס הויז ברענען און געהערט סילוויא׳ס פארצווייפלטע געשרייען. ער האָט אזש געגומען ציטערן, און אויך סעם האָט זיך דערשראָקן קוקנדיק אויף אים. א ווייל זיינען זיי אזוי געשטאַנען, נאָר באַלד האָט בענדזשאמין געגעבן א כאַפּ אַן זיין ברודער׳ס הענט און מיט א געבראָכן און בעטנדיק קול האָט ער גענומען זאָגן :

— גאָט באַהיט . . . סעם, טייערער..

וואָס ווילסט טאָן . . . דו זאָלסט עס ניט וואַגן . . . טרייב עס ארויס פון קאָפּ . . . וואָס ווילסטו נאָך ? וואָס פעלט דיר איין ? סעמקע טייערער . . . רעד נישט אזוי, איך בעט דיר . . .

דער יונג איז געוואָרן רואיקער, ער האָט זיך פארשעמט און ער האָט גע־

[...]

ניי מאַשינען

אויף זייער קליינע אויסצאָלונגען קאָנט איר קריגן ביי מיר. 15 יאָר דערפאַרונג. דער עלטסטער אידישער אגענט. איך קאָן אויך פאַרריכטן אייער מאַשין. טעלעפאָנירט 52 501

JOS. LITMAN
465 Dufferin Ave. — Phone 52 501

צוליב אייער געזונט

ווען איר דאַרפט מעדיצינען, קומט אָדער שרייבט צו אונז. מיר האָבן א פולשטענדיקן סטאָק פון פרישע דראָגס און מעדיצינישע מיטלען צו מעסיקע פרייזן. מיר האַלטן אויך א פולשטענדיקן סטאָק פון פּעטענט מעדיצינען און אלע נויטיקע ארטיקלען וואָס פאָדערן זיך פאר קראנקע. מיר ספּעציאַליזירן אין דאָקטאָרס פּרעסקריפּשאַנס.

שיינעס דראָג סטאָרס

842 MAIN STREET
cr. Dufferin PH. 56213

410 SELKIRK AVE.
Cor. Salter PH. 55 888

קאַנטרי אָרדערס פּינקטלאַך אַטענדעט

[...]

און סעמקע האָט זיך יענעם טאָג גע־זעגנט מיט בענדזשאמינען. ער האָט אים געהייסן איבערצוגעבן א גרוס ביטרעסן או ןאיר זאָגן, אז ער וועט איר שרייבן פון דעם אָרט וואו ער וועט זיין.

און פאַרנאַכט איז פאָרגעקומען די חתונה.

(ווייטערעס — קומט)

די ליידיס אקזילערי פון מושב זקנים

לאַדן העפלאַכסט איין אלע מעמבערס און פרויען פון וויניפּעג, צו קומען

מיטוואָך דעם 11טן פעברואר
7.30 אָוונט
אין מושב זקנים
צו א

דזשענעראַל מיטינג

קומט מיט אייערע פריינט און נעמט אן ערנסטן אינטערעס אין דער וויכטיקער ארבעט פון אונזער מושב זקנים. זייער וויכטיקעס מוז פאַרהאַנדלט ווערן מיט אכטונג.

מרס. ל. סילבערט, פּרעזידענטין

THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.

דאס אידישע ווארט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די פרייזן פון פראדוקטן

"אז עס כאפט זיך פיש איז ביליק פיש". — דער מערב קאנאדער פארמער פילט דאס יאר אויף זיך דעם גאנצן ביטערן אמת פון דעם דאזיקן כלל.

צוערשט — ווייץ. כאטש דער ווייץ־שניט אין מערב קאנאדע איז דאס יאר ניט געווען באזונדערס גרויס, איז אבער די וועלט פראדוקציע געווען זייער הויך, און פרייזן זיינען געפאלן צום נידעריקסטן פלאך פאר צענדליקער יארן, אזוי אז דער פארמער קאן פון זיין שניט ניט ארויסנעמען אפילו צוריק די הוצאות וואס עס האט אים געקאסט דאס פראדוצירן, שוין אפגערעדט פון זיין פראצע וואס ער האט פארשוועדעט.

ווייץ און אנדערע תבואות זיינען דער רוקן־ביין פונ'ם פריירי פארמערס בודזשעט. אבער דער דורכשניטלאכער פארמער, — הויפטזאכלאך דעם פארמערס פרוי, — העלפט זיך אויס דורכ'ן יאר אין דער באלעבאטישקייט מיט פארשיידענע לאנדווירטשאפטלאכע פראדוקטן : א זעקל קארטאפל, עטלאכע פונט פוטער און עטלאכע אייער, אפגעפירט אין דער בייאיקן שטעטל. קויפן פאר דעם פארמער'ס פרוי די עטלאכע קלייניקייטן וואס זי מוז נויטיק אין דער באלעבאטישקייט פון צייט צו צייט.

איז דאס יאר געווען א געבעטעניש אויף קארטאפל, — צום פארמערס אומגליק . . . וואלגערט זיך איצט קארטאפל אין די גאסן. די פרייזן זיינען געפאלן אזוי נידעריק, ווי 25 סענט א בושל (אין אייניקע סטארס). פארמערס קריגן דאס אויך ניט, אדער האבן בכלל ניט קיין מארק פאר דעם דאזיקן פראדוקט.

דער פרייז פון פלייש איז איצט ביליקער ווי פאר יארן. דאס וואס ס'איז דא אן איבערפלוס פון פאשע פאר בהמות, פראגרעסערט אויך די פראדוקציע פון מילכיקס, און דער פארמער קריגט איצט זייער ווייניק פאר פלייש, מילך אדער פוטער (די פרייזן פון די דאזיקע פראדוקטן ווערן אגב אין א סך שטעט קאנטראלירט פון גרויסע קאמפאניס און זיינען דערפאר ניט אזוי נידעריק אין פארגלייך מיט דעם וואס דער פארמער קריגט פאר זיי).

און איצט, אויף דעם פארמערס מזל, איז דער ווינטער א מילדער און דער סעזאן פון פרישע אייער האט זיך אנגעהויבן מיט איבער א חודש פריער, ווי געוויינלאך. ס'איז ממש געווארן א פארפלייצעניש פון אייער, און מען געדיינקט ניט די צייט, אז פרישע אייער זאלן זיין אזוי ביליק אין דער דאזיקער צייט פון יאר דא אין לאנד. נאך אין יאנוואר האט מען דא געקאנט קויפן אין אייניקע סטארס פרישע אייער פון ערשטן סארט אזוי ביליק ווי ארום 25 סענט א טוצן, — דער געוויינלאכער פרייז פון אזעלכע אייער אין דער צייט פון יאר אין די פארגאנגענע יארן איז געווען צוויי און דריי מאל אזויפיל. מיט "סטארעדזש" אייער ווארפט מען זיך ממש ארום, — אייניקע פארקויפן דעם ערשטן סארט אזוי ביליק ווי צען סענט א טוצן, און עס איז זיכער, אז א סך פון די קלענערע הענדלער און "פעקערס" פון "סטארעדזש" אייער זיינען גענצלאך רואינירט געווארן.

וואלטן די באדינגונגען אין לאנד בכלל געווען איצט נארמאלע, און וואלט דער מארק דא בכלל געווען א ברייטערער, וואלט די איבערפראדוקציע אויף דעם געביט ניט אזוי שווער געווירקט אויף דעם פארמער. ביליקע פרייזן, — און נאך אזעלכע ביליקע פרייזן, — וואלטן געקאנט פארדאפלען דעם געברויך, און א פארגרעסערטער געברויך וואלט שוין במילא אביסל סטאביליזירט די פרייזן.

אבער די קויף־קראפט פונ'ם עולם איז איצט, צוליב דעם קריזיס, א גאנץ באשריינקטע, און דער געברויך, כאטש ער איז געוואקסן, איז אבער דער וואוקס ניט פראפארציאנעל מיט'ן וואוקס פון דער פראדוקציע.

ערגער פון אלץ איז דאס וואס דער אינערלאכער מארק איז ביי אונז זייער א באשריינקטער, — עס זיינען דא פשוט ניט גענוג מענטשן צו פארברויכן דאס וואס דאס רייכע, פרוכטבארע לאנד קאן פראדוצירן. מען מוז זוכן אויסערלאכע מערק פאר דעם גרויסן איבערפלוס פון פראדוקטן, און אזוי ווי די אויסערלאכע מערק האלטן זיך אין איין איינשליסן זיך סיי צוליב דעם קריזיס און סיי צוליב דער איצט פאפולערער פראטעקציאניסטישער פאליטיק, ווערט קאנאדע דערשטיקט פון איר איבערפלוס פון פראדוקטן, און וואס גרעסער ס'איז די שפע, אלץ שווערער ווערט עס צו לעבן, באזונדערס פאר די פארמערס, וואס פראדוצירן די שפע.

נו, און די שווערע לאגע פונ'ם פארמער, וועלכער קריגט זייער ווייניק פאר זיינע פראדוקטן אדער קאן גארניט קריגן פאר זיי קיין מארק, מוז זיך במילא אפרופן שווער אויף די איבעריקע טיילן פון דער באפעלקערונג : אז דער פארמער האט קיין געלט ניט, קויפט ער ניט, און די גאנצע ווירטשאפט פון לאנד דערפילט דעם פארמערס לאגע.

אנשטאט אויסצוקוקן די אויגן נאך מערק אין אויסלאנד, מערק וועלכע ס'איז אזוי שווער צו געפינען, וואלט פאר קאנאדע פיל געזינטער געווען צו פארברייטערן איר אייגענעם אינערלאכן מארק דורך א גרויסן צופלוס פון באפעלקערונג, — און דווקא ניט קיין פארמערשער, נאר א שטאטישער באפעלקערונג, וואס זאל קאנען פארברויכן דעם גרויסן איבערפלוס פון לאנדווירטשאפטלאכע פראדוקטן.

די ארבעטער רינג שול גראדואירונג

די אידישע שול, דער אידישער דערציאונגס אנשטאלט דא אין לאנד בכלל, איז נאך דערווייל ניט בכח צו געבן דעם אידישן קינד א באזונדערס וואגיקן סכום פון אידישע ידיעות. צוליב די אלגעמיינע באדינגונגען און צוליב דעם נאך עקספערימענטאלן צושטאנד פון די דאזיקע אנשטאלטן (סיי די תלמוד־תורה'ס און סיי די אידישע שולן) דא אין לאנד, מוזן זיי זיך דערווייל באנוגענען מיט דעם עלעמענטארסטן סכום פון די אידישע ידיעות.

אבער אט די דערווארבענע ידיעות זיינען שוין גענוג צו געבן דעם קינד א געלעגנהייט פארצוזעצן ווייטער זיינע למודים. זיי זיינען א פונדאמענט, אויף וועלכן ס'איז דערנאך ניט שווער צו בויען, אויב ס'איז נאר דא דער ווילן פאר דעם. די קינדער וואס ענדיקן דעם גאנצן קורס פון דעם בעסערן טיפ שולן, צו וועלכן די היגע ארבעטער־רינג פרייהייט־טעמפל שול באלאנגט, זיינען שוין מער־ווייניקער צוגעפאסט פאנאנדערצוקלייבן זיך אין די ספעציפיש־אידישע און אלגעמיינע פראבלעמען מיט וועלכע ס'איז זיי באשערט צו באגעגענען זיך אויף זייער לעבנס וועג, און זיי האבן אמווייניקסטנס גענוג וויסן, צו קאנען פארזעצן זייערע למודים.

ליידער באנוגענען זיך די היגע עלטערן אפילו ווייניקער ווי מיט'ן מינימום. די מייסטע קינדער דערגרייכן ניט די העכערע קלאסן און גראדואירן ניט. און דערפאר זיינען די גראדואירונגען אין די אידישע דערציאונגס אנשטאלטן א באזונדער גרויסער יום־טוב: זיי, די גראדואירטע, זיינען די פארזיכערונג, אז די ארבעט וועט ניט גיין פארלארן, און אז עס וואקסט פארט א נייער דור, וואס וועט די ארבעט, אויף זיין אופן פארזעצן.

עטלאכע און צוואנציק קינדער פון היגער א. ר. פ. ט. שול גראדואירן דעם זונטאג. — א טייל פון זיי פארענדיקן די עלעמענטאר־שול און גייען **אריבער אין מיטלשול, און די אנדערע פארענדיקן** די מיטל־שול און זיינען בכח, מיט אביסל הילף פון דרויסן, פארזעצן ווייטער און פארפולקאמען זייערע ידיעות.

די לערער פון דער שול, וואס האבן אזויפיל כחות אוועקגעלייגט אויף איר און אזויפיל קרבנות געבראכט פאר איר, זעען אזוי די לעבעדיקע רעזולטאטן פון זייער ארבעט. מיר פארשטייען זייער פרייד און מיר באגריסן זיי צו זייער יום־טוב, און די גראדואירטע קינדער ווינשן מיר, אז זיי זאלן ווייטער בויען אויף דעם פונדאמענט וואס די שול האט פאר זיי געלייגט.

דער סאסקאטשעוואנער אימיגראציע און קאלאניזאציע באריכט

(צווייטער ארטיקל)

פון ש. אסיפאוויטש

דער באריכט פון דער קאמיסיע צעטיילט זיך אין דריי טיילן.

ערשטנס קומען די רעקאמענדאציעס צווייטנס דער אלגעמיינער איבערבליק און דריטנס קומען קורצע אפהאנדלונגען איבער דער געשיכטע פון אימיגראציע און קאלאניזאציע אין קאנאדע. די ביאלאגישע געזעצן פון פארמערונג פון דער באפעלקערונג. די צוזאמענשטעלונג פון דער איצטיקער קאנאדער באפעלקערונג. די איצטיקע לאגע און די צוקונפטיקע אויסזיכטן פון פארמעריי אין קאנאדע. די אויסזיכטן פאר שטאטישער אינדוסטריע, וויפיל ניט באזעצטע לאנד האט סאסקאטשעוואן, רעגירונגס שטיצע פאר אימיגראציע, פריוואטע שטיצע פאר אימיגראציע, אסימילאציאנס מעגלאכקייטן און עטלאכע אויסצוגע פון די באוויזן צוגעשטעלט פון די ארגאניזירטע פארמער, די צוריקגעקומענע סאלדאטן, דעם קו קלוקס קלען, און אנדערע.

* * *

לאמיר זיך נעמען צוערשט צו די רעקאמענדאציעס וועלכע די קאמיסיע צעטיילט אין פינף קאטעגאריעס.

1) אדמיניסטראטיווע.
2) וועגן אימיגראציע געזעלשאפטן.
3) קאטעגאריעס פון אימיגראנטן.
4) מעטאדן פון קאלאניזאציע.
5) אלגעמיינע רעקאמענדאציעס.

אונטערן קעפל פון אדמיניסטראטיווע רעקאמענדאציעס, שלאגט פאר די קאמיסיע פאלגנדעס :

א) א פעדעראלע פערמאנענטע קאמיסיע זאל געשאפן ווערן וועלכע זאל באטראכטן און רעקאמענדירן אימיגראציע און קאלאניזאציע פלענער, און אין דער קאמיסיע זאלן זיין פארטראטן יעדע פראווינץ פון קאנאדע.

ב) די הויפט קאנטראל פון אלע אימיגראציע אנגעלעגנהייטן פון דער פראווינץ זאל זיין אין די הענט פון דעם פראווינציאלן מיניסטער פון אימיגראציע און נאטירלאכע רעזורסן.

ג) עס זאל באשטימט ווערן א פראווינציעלער ראט פון אימיגראציע און קאלאניזאציע צו קאנטראלירן אימיגראציע און קאלאניזאציע אין דער פראווינץ און דער ראט זאל באשטיין פון די אונטער מיניסטארן (דעפיוטי מיניסטערס) און דעפארטמענטן פון נאטירלאכע רייכטימער, אגריקולטור און ארבעט.

ד) דער פראווינציאלער ראט זאל אויפעפענען א ביורא אין לאנדאן, ענגלאנד, וועלכע זאל האבן צוטאן מיט אלע ענינים פון אימיגראציע וועלכע האבן צוטאן מיט דער פראווינץ, ווי ווייט עס קאן געטאן ווערן אין לאנדאן און אויך צו ארבעטן צוזאמען מיט אנדערע רעגירונגס פארטרעטער אין זאכן וואס האבן א שייכות מיט האנדל.

ה) אלעס וואס אנבאלאנגט דעם באזעצן פון אימיגראנטן אויף לאנד, זאל זיין אונטערן קאנטראל פון דעם מיניסטער פון אגריקולטור פון דער פראווינץ, און אלעס וואס אנבאלאנגט אימיגראנטן, ניט קיין פארמער, זאל זיין אונטערן קאנטראל פון די פראווינציאלע ארבעטס מיניסטארן, וועלכע וועלן ציען זייער אינפארמאציע פון דעם פראווינציאלן ראט (קאנסיל) פאר אימיגראציע און קאלאניזאציע.

ו) די פארטרעטער וועלכע די פראווינץ שיקט צו דער פעדעראלער אימיגראציע קאמיסיע זאלן האבן די רעכט צו באשטימען און פעסטצושטעלן וויפיל און וואס פאר א סארט אימיגראנטן די פראווינץ דארף האבן.

ז) אלע קאנטראקטן פון ארענדע, אלע פארקויפס קאנטראקטן און לאנד היפאטעקן, צווישן אן אימיגראציע און קאלאניזאציע פאראיין און א קאלאניסט מוזן פריער גוט געהייסן ווערן און פארעגיסטרירט ווערן פון דעם פראווינציאלן אימיגראציע און קאלאניזאציע ראט, און פאר יעדן רעגיסטרירטן קאנטראקט וועט מען מוזן באצאלן דעם רעגירונגס ראט א באשטימטע סומע געלט (פי).

* * *

דאכט זיך גאנץ גלאט, א ?

וואס קאן עס ארן דעם אימיגראנט אז עס וועט יא זיין א פעדעראלער און א פראווינציאלער ראט און א לאנדאנער ביורא און מיניסטארן און אונטער מיניסטארן ? און אז די רעגירונג זאל אכטונג געבן אויף אלע קאנטראקטן און היפאטעקן, איז דאך אוודאי גוט.

אבער פאוואלינקע ! קוקט זיך צו א ביסעלע נעענטער וועט איר זעען אז אויסער דער ערשטער רעקאמענדאציע, פאלן די אנדערע אריין אין צוויי ברייטע קאטעגאריעס : — די נוצלאכע און די געפערלאכע. די וועלכע זיינען ניט נוצלאז זיינען געפערלאכע, און די וועלכע זיינען ניט געפערלאכ זיינען נוצלאז.

צום ערשטן, די נוצלאכע.

וואס פאר א נוץ קאן זיין אין פארצענפאכן די רעגירונגס אימיגראציע באאמטע, אז פאר יעדן וועלכן מיר האבן איצט זאלן מיר האבן צען. איינעם פאר יעדער פראווינץ און איינעם א צוגאב פאר דער פעדעראלער רעגירונג ?

אימיגראנטן פארן אריין אין ענגלאנד, דייטשלאנד שווייצאריע און אנדערע לענדער. האט איר אמאל געהערט, לייגט עס דען זיך אויפן שכל אז יעדע "קאונטי" פון ענגלאנד, יעדע "קאונטי" פון די שווייץ, יעדער "שטאט" פון דייטשלאנד זאל האבן אירע אייגענע אימיגראציע באאמטע ? האט דען אפילו די פאראייניקטע שטאטן באזונדערע אימיגראציע אפטיילונגען פאר יעדער שטאט, פאר זיך, אויסער די פעדעראלע באאמטע ?

דען לויט די דאזיקע רעקאמענדאציעס דארף יעדע פראווינץ האבן די רעכט צו באשטימען וואס פאר אימיגראנטן און וויפיל זי וויל.

לאמיר זאגן — סאסקאטשעוואן וויל ניט קיין אימיגראנטן און נאווא סקאשיא וויל גאר יא אימיגראנטן.. נאווא סקאשיא האט דאך די זעלבע רעכט צו פארלאנגען אימיגראנטן ווי סאסקאטשעוואן האט צו פארבאטן אימיגראנטן. און ווי אזוי קאן סאסקאטשעוואן זיך נאכדעם אויסהיטן אז נאווא סקאשיאס אימיגראנטן זאלן ניט אריינפארן אין סאסקאטשעוואן ? וועט דען יעדע קאנאדער פראווינץ באזונדער איינפירן א פאספארטן סיסטעם און אוועקשטעלן פאליציסטן אין רויטע מונדירן ביי די פראווינציעלע גרעניצן אז זיי זאלן אכטונג געבן אז אן אימיגראנט פון מאניטאבע זאל חס וחלילה ניט אריינפארן אין סאסקאטשעוואן. אדער איינער פון אלבערטא זאל ניט אריינדרינגען אין בריטיש קאלומביא ?

און ווי אזוי וואלט געווען מיט די אימיגראנטן וועלכע וועלן נאר דורכפארן מאניטאבא אויפן וועג נאך סאסקאטשעוואן ? וואלט מען פארמאכט די וואגאנען און געפירט די אימיגראנטן אונטער א וואך ? אפגעצייכנט זיי און אונטערגעשריבן פאר זיי ביי זייער אריינגיין אין צוג און איבערגעציילט זיי און געקראגן פאר זיי א "רעסיט" ווען זיי גייען אראפ . אין סאסקאטשעוואן ? — "דערהאלטן פון דעם און דעם פעריציק 'קעפ' אימיגראנטן — 25 מענער און 15 פרויען — אין 'גוד קאנדישאן' " — אזוי ווי מען פירט די בינעזער דורך קאנאדע.

די קאמיסיע אליין אין איר באריכט אויף אן אנדער זייט גיט צו אז עס איז אוממעגלאך צו פארהיטן אז אימיגראנטן געבראכט אויפן פארלאנג פון איין פראווינץ זאלן ניט אריינוואנדערן אין אן אנדער פראווינץ. איז ווי אזוי אונטער אזעלכע אומשטענדן קאן דער פראווינציאלער מיניסטער פון אימיגראציע קאנטראלירן די איינוואנדערונג ? . . . איז דער ענטפער — פרעגט ניט קיין קשיות :

און אויב די פראווינציעלע רעגירונג געפינט עס פאר נויטיק אויפצוהאלטן א ביורא אין לאנדאן, דאן פאר וואס ניט אויך אין די אנדערע אייראפייאישע לענדער ? נו, מיר וועלן שוין ניט זאגן אין פוילן, אבער אין די סקאנדינאווישע לענדער און אין דייטשלאנד ? יענע לענדער זיינען דאך כשר ?

דאן קומט דער צוטיילן פון אימיגראנטן אין כשר'ע און אין טריפה — פארם אימיגראנטן און "ניט פארם" אימיגראנטן. די כשר'ע באלאנגען אונטער איין מיניסטער — דער פון אגריקולטור; און די ניט כשר'ע אונטער אן אנדער מיניסטער — דער פון ארבעט.

און וואס וועט זיין אז א "ניט פארמער" אימיגראנט וועט דוקא וועלן ווערן א פארמער ? אדער זאל עס ניט טרעפן ווי עס טרעפט זיך — א פארמער אימיגראנט וועט וועלן קריגן ארבעט אין שטאט ?

וועט דען דער מיניסטער פון אגריקולטור ניט לאזן דעם שטאטישן אימיגראנט באשעפטיקן זיך מיט לאנד און זאגן : — "דו באלאנגסט דאך צום ארבעטס מיניסטער, וואס טוטסטו דא ? אדער' וועט דער ארבעטס מיניסטער ניט לאזן א פארם אימיגראנט אנהאלטן א שטעלע וועלכע ער האט געפונען אין שטאט זאגנדיק : "צוריק צום פארם, דו באלאנגסט דאך צום מיניסטער פון אגריקולטור ?"

אדער אפשר וועט מען אויסארבעטן א מין סערעמאניע פון "טויפן" אדער "קאנווערשאן" דורך וועלכע דער כשר'ער אימיגראנט וועט זיך קאנען שמד'ן און אזוי איבערגיין אין דעם רשות פון דעם ארבעטס מיניסטער, און דער ניט כשר'ער אימיגראנט וועט זיך קאנען מגיר זיין און איבערגיין אין דעם רשות פון דעם אגריקולטור מיניסטער.

פונקט 7 פון די רעקאמענדאציעס, קאן אבער זיין געפערלאך. דא רעדט זיך שוין וועגן רעגיסטרירטע אימיגראציע פאראיינען, און עס ווערט באשטימט אז קיין קאנטראקט אדער ארענדע וועגן לאנד זאל ניט קאנען געשלאסן ווערן צווישן אן אימיגראציע געזעלשאפט און א קאלאניסט אן דער הסכמה פון דער רעגירונגס אימיגראציע ראט, און יעדער קאנטראקט מיטן אימיגראנט וועט ווערן טאקסירט.

דער מאטיוו פון דער דאזיקער רעקאמענדאציע איז גאנץ מעגלאך א גוטער און כשר'ער, ווייל די קאנטראקטן וועלכע זיינען געשלאסן געווארן צווישן פארשיידענע וויניפעגער לאנד אגענטן און די מענאניטן זיינען ווייט פון יושר'דיק.

אבער דער פונקט אין די הענט פון רעגירונגס באאמטע וועלכע גלייכן ניט פארשיידענע קאטעגאריעס פון אימיגראנטן, אדער ספעציפישע עקאנאמישע אדער סאציאלע פרינציפן קאנען אויסגענוצט ווערן קעגן די אינטערעסן פון די אימיגראנטן.

די רעקאמענדאציעס גיבן ניט קיין רעכט צום אימיגראנט אדער דער אימיגראציע געזעלשאפט צו אפעלירן קעגן דעם אורטייל פון דעם פראווינציאלן ראט. אויב ס'געפעלט ניט דעם פראווינציאלער אימיגראציע ראט דאס באזעצן פון גרופעס אדער געדיכטע קאלאניעס פון אוקראינער אדער מענאניטן, אדער אידן, קאן זי דאס גרינג שטערן דורך אנטזאגן זיך גוטצוהייסן די קאנטראקטן.

אויב א גרופע אידישע יונגע לייט ווילן גרינדן א קבוצה, און אין די אויגן פון דעם אימיגראציע ראט שמעקט עס מיט קאמוניזם קאן זי דאס פארהיטן דורך אנטזאגן זיך גוטהייסן די קאנטראקטן.

אלעס ליגט אין דער האנט פון דעם פראווינציאלן אימיגראציע ראט. וואס ער וויל קאן ער דערלויבן און וואס ער וויל ניט קאן ער פארווערן. די רעגירונג נעמט אויף זיך קיינע פינאנציעלע פארפליכטונגען אבער צו דער זעלבער צייט פארהאלט זי דאס רעכט צו צענזורירן און רעגולירן די פלענער פון יענע ארגאניזאציעס וועלכע ווילן ארבעטן צווישן זייערע גלויבנס און ראסן ברידער.

עס מיינט א מין ארץ־ישראל רעגירונגס דיפלאמאטיע. העלפן וועט די רעגירונג ניט, נאר זי וועט פארהאלטן ביי זיך די רעכט צו קאנטראלירן און שטערן אויב נויטיק אין איר מיינונג.

דורך דעם וואלט באשאפן געווארן צוויי באזונדערע קאטעגאריעס איינוואוינער אין קאנאדע.

אימיגראנטן און תושבים — גרינגע און געלע.

דער תושב מעג קויפן, דינגען, ארבעטן, וואו ער וויל אן רעגיסטראציע און אן דער הסכמה פון דער רעגירונג. דער אימיגראנט קאן גארניט טאן אן דער הסכמה פון דער רעגירונג. אויב דאס איז צו פארהיטן דעם ארימען אימיגראנט פון באשווינדלט ווערן, הייסט אז תושבים מעג מען באשווינדלען און אימיגראנטן ניט. און ווי אזוי וועט מען דערקענען דעם אימיגראנט פון דעם תושב ?

נאך אזא מין רעקאמענדאציע קומט דער לאגישער שריט, — וועלכער איז שוין פארגעשלאגן געווארן אין די שטאטן — פון רעגיסטרירן אלע אימיגראנטן. יעדער אימיגראנט זאל האבן א קארטל מיט א נומער און זיין בילד. איין קאליר קארטל פאר פארמער אימיגראנטן, אן אנדער קאליר קארטל פאר שטאטישע אימיגראנטן.

מען דארף נאר אויפעפענען די טיר צו אזא סיסטעם און עס וועט שוין ניין א גאנג.

איז מעגלאך אידיש־אראבישע פארשטענדיקונג

(צו דער פראבלעם פון די אידיש־אראבישע באציאונגען)

זעקסטער ארטיקל (סוף)

פון דר. יצחק שפירא

אז א פארשטענדיקונג צווישן אידן און אראבער בנוגע דער פארווירקלאכונג פונם ציוניזם איז פאר אונז א לעבנס־נויטווענדיקייט, וועגן דעם קען היינט מער ניט זיין קיין שום ספק. מיר נויטיקן זיך אין דער דאזיקער הסכמה און אין דעם גוטן ווילן ניט בלויז פונם אראבישן פאלק אין ארץ־ישראל, נאר אויך פון די ארומיקע אראבישע לענדער.

מיר וואלטן די דאזיקע הסכמה מצד די אראבער באדארפט האבן, אפילו דאן ווען ענגלאנד וואלט געווען אנטשלאסן, צו פארווירקלאכן די באלפור דעקלאראציע אום יעדן פרייז. מכל־שכן איצט, ווען ענגלאנד רעכנט זיך מיט די אראבער מער ווי מיט אונז, און ווען ס'איז ניט אומבאגרינדעט דער חשד, אז די נ י ט דורכפירונג פונם מאנדאט און וואקסנדע פארשארפונג פון דער אידיש־אראבישער קעגנערשאפט זיינען געווארן א חשוב'ער בייששטייערנדטייל פון דער ענגלישער פאליטיק אינם נאענטן מזרח. איז, פארשטייט זיך, פון אונזער זייט קיין מניעה ניטא. מ י ר וואלטן די אראבישע הסכמה אויפגענומען מיט ביידע הענט, ווייל מיר נויטיקן זיך אין איר און ווייל זי איז אין א ו נ ז ע ר ע א י נ ט ע ר ע ס ן.

פעלט אבער אזא הסכמה אויך צוזאמען מיט די אינטערעסן פונם אראבישן פאלק ?

מיט אנדערע ווערטער : קען דער ציוניזם פארווירקלאכט ווערן בלויז אונטער דעם שוץ פון אייראפייאישע באגנעטן, אדער איז אפשר אויך מעגלאך א ציוניסטישע פאליטיק, וועלכע זאל זיך דערשלאגן צו א אידיש־אראבישער פארשטענדיקונג אויפן באדן פון פאקטישע קעגנזייטיקע אינטערעסן ?

אונזערע אינטערעסן זיינען קלאר : מיר נויטיקן זיך אין גרויסע שטחים באדען און אין דער מעגלאכקייט פון פרייער איינוואנדערונג אין ביידע זייטן פונם ירדן. צו אט די ביידע זאכן דארפן מיר די אראבישע צושטימונג און זייער גוטן ווילן.

אבער וואס זיינען די א י נ ט ע ר ע ס ן פון די אראבער און וואס וואלט זיי די הסכמה צו דער אידישער היים אין ארץ־ישראל אויף אט דעם געביט געקענט ברענגען ? וואס גיבן אדער וואס ק א נ ע ן מיר זיי גיבן אין דען אריין ?

די דאזיקע פראגע איז ניט בלויז א טעארעטישע.

פאר די רעוויזיאניסטן און פאר אנדערע טיילן פון דער ציוניסטישער באוועגונג, וועלכע אריענטירן זיך היינט אויסשליסלאך אויף ענגלאנד, איז דער גאנצער ענין באלאנגלאז. פאר'ן גרויסן רוב פון דער ציוניסטישער וועלט אבער איז די דאזיקע פראגע גאר אן ערנסטע — ווען מען וויל די גורל פראגע פונם ציוניזם איבערהויפט. ווייל אויב מיר וואלטן, חלילה, געמוזט קומען צום שלוס, אז דער אויפבוי פון א אידישער היים אין ארץ־ישראל איז נוצלאך בלויז פאר אונז אליין און אז פאר די אראבישע פעלקער פון און ארום ארץ־ישראל ברענגט ער גאר ניט אזעלכעס, וואס איז אויך פאר זיי אליין פון גרויסער וויכטיקייט און באדייטונג — דאן וואלט דער ציוניזם געווען א ריזיקאלישע און געפערלאכע אונטערנעמונג. דער ציוניזם אלס רעאלע פאלקס־באוועגונג וואלט דאן ניט מער געהאט קיין באדן. ער וואלט העכסטנס ווייטער עקזיסטירט אלס משיחישע האפענונג, אבער ניט ווי א בויענדע און שאפנדע קראפט. דער קוואל פון מענטשן און געלט וואלט סוף כל סוף אויסגעטרוקנט געווארן — און פאר די יעניקע פאלקס־טיילן וואס זיינען מיט זייער גאנצער נשמה פארבונדן מיטן אידישן ישוב אין ארץ־ישראל, וואלט זיך אנגעפאנגען אזא מורא'דיקע טראגעדיע, וואס לאזט זיך גאר ניט נעמען אויפ'ן מח.

דער ציוניזם מוז זיך בכן רעכטצייטיק אפגעבן א חשבון הנפש און אויסגעפינען, ווי ס'האלט ניט בלויז מיט זיין אינערער אמת'דיקייט, נאר אויך וועגן דעם, צי ס'איז ווירקלאך פאראן א מעגלאכקייט, אז די ציוניסטישע אויפבוי־ארבעט אין ארץ־ישראל זאל אוועקגעשטעלט ווערן אויף אזעלכע יסודות, וואס זאלן באפרידיקן די אינטערעסן סיי פונם אידישן און סיי פונם אראבישן פאלק.

* * *

די איינציקע זאך, וואס די אראבער באזיצן אין איבערפלוס, דאס איז ב א ד ע ן. בלויז אין די לענדער פון דער אמאליקער אראבישער טערקיי פארמאגן די אראבער א שטח, וואס איז כמעט אזוי גרויס ווי גאנץ מערב אייראפע צוזאמענגענומען. אבער גרויסע שטחים פון אט דעם באדן זיינען וויסט און אומקולטיווירט. די לאנדווירטשאפט געפינט זיך אויף דער נידעריקסטער מדרגה. פון מאדערנער אינדוסטריע און טעכניק איז נאך אפילו ניטא קיין רעכטער אנפאנג. גוואלדיקע טעריטאריעס, וואס וואלטן געקאנט אויסהאלטן צענדליקער מיליאנען, זיינען לחלוטין ניט באפעלקערט. אלע אראבישע לענדער פון מערב אזיע באזיצן היינט ניט מער ווי ז י ב ן מיליאן נפשות און פון זיי לעבט דער גרויסער רוב אין מורא'דיקער ארימקייט.

איז קלאר : אן דרויסנדיקער הילף, סיי אין קאפיטאל און סיי אין וועגווייזונג, וועלן זיך די דאזיקע לענדער פון זייער איצטיקן צושטאנד ניט ארויסהויבן. אויב אין לענדער ווי פוילן, רומעניע און רוסלאנד הענגט דער עקאנאמישער און אינדוסטריעלער אויפבוי פולקאמען אפ פון אויסלענדישע קאפיטאלן, על אחת כמה וכמה אין די אראבישע לענדער. אבער ניט בלויז אין אויסלענדישע קאפיטאלן נויטיקן זיך די דאזיקע לענדער. זיי באדארפן אויך אויסלענדישע מענטשן. ווייל די דערמאנטע לענדער געפינען זיך היינט פאקטיש אין דעם זעלבן צושטאנד ווי, למשל, פוילן אינ'ם 14טן און 15טן יארהונדערט, ווען די קעניגע פון אט דעם לאנד האבן געמאכט די גרעסטע אנשטרענגונג, כדי אריינצובאקומען דייטשע און אידישע איינוואנדערער.

אויך די אראבישע לענדער וועלן זיך ניט קענען אויסהיטן פון אזא אנטוויקלונג — און אט דא מוז זיך פאר זיי שטעלן די פראגע, צי לוינט זיך פאר זיי בעסער, אז דער נויטיקער קאפיטאל און מענטשן־מאטעריאל זאלן קומען אויפן וועג פון קאלאניאלער רויב־ווירטשאפט, אונטערדריקונג און מאכט־פארכאפונג — אדער צי קאן דאס ניט בעסער דערגרייכט ווערן אויפן וועג פון אידישער איינוואנדערונג, וואס ברענגט מיט זיך אלץ, וואס די דאזיקע לענדער דארפן פאר זייער אנטוויקלונג און איז אין דער זעלבער צייט לחלוטין פריי פון עקאנאמישער עקספלואטאציע און פאליטישער פארשקלאפונג.

פאראן בכן א גאר נאענטע אינטערעסן געמיינשאפט צווישן אידן און אראבער. אראבער פארמאגן איבערגענוג לאנד אבער זיי נויטיקן זיך אין קאפיטאל, גענייטע ארבעטס כחות אויף צו אנטוויקלען די לאנדווירטשאפט, מלאכה און אינדוסטריע און אין טעכנישער אנפירונג. אידן קאנען דאס אלץ געבן און זיי נויטיקן זיך דערצו ווי דאס לעבן אין נייע איינוואנדערונגס געביטן. געוויס, א דאנק דעם ציוניזם קומט די אידישע איינוואנדערונג קיין מזרח מיט א גרויסער נאציאנאלער און פאליטישער פרעטענזיע. דער ציוניזם שטרעבט דערצו, איבערצוואנדלען די ביז־איצטיקע היסטארישע ראל פון די אידישע וואנדערונגען. אויב אידישע איינוואנדערונגען האבן ביז איצט אין צענדליקער לענדער אויסגעבויט גאנצע צווייגן פון פרעמדער־נאציאנאלע ווירטשאפטן, כדי דערנאך פון די דאזיקע געביטן ארויסגעשטויסן צו ווערן, מיינט דער ציוניזם, אז לכל הפחות אין א י י ן ווינקל פון דעם גרויסן אראבישן שטח זאלן אידן קאנען אויסבויען א פולקאמענע אייגענע נאציאנאלע ווירטשאפט. אבער אט דעם פרייז, די זיכערונג פון א באשטימטן באדן שטח, וועלכער איז בלויז א קליינער ברוכטייל פון די קאלאסאלע אראבישע לענדער, קאנען די לעצטע לייכט צאלן.

א ציוניסטישע פאליטיק געבויט אויף אזעלכע געזיכטס פונקטן מיינט, נאטירלאך, א גרונטלאכע ענדערונג אויף אלע געביטן פון אונזער ביזאיצטיקער אריענטירונג. קודם־כל מיינט עס א נייע קאנצעפציע אויפן געביט פון אונזער פאליטישער געאגראפיע. ארץ־ישראל איז פאר אונז ביז איצט געווען א באזונדערע, פאר אונז רעזערווירטע טעריטאריע, וואס קערט זיך פאליטיש גאר ניט אן מיט די איבעריקע אראבישע לענדער. פון אט דער, שטעלונג אונזערער זיינען ארויסגעקומען א שורה שעדלאכע קאנסעקווענצן : א נעגאטיווע באציאונג צו די העכסטע נאציאנאלע אידעאלן פון די אראבישע פעלקער, וואס זייער לאזונג איז א גרויס־אראבישע מלוכה אדער, לכל הפחות, א קאנפעדעראציע פון די אראבישע לענדער. א פיינטלאכע באציאונג צו אונז מצד דעם איצט זעלבסטשטענדיקן טראנסיארדאניע — אויף וועלכן געביט דער ציוניזם האט ביז איצט ניט פארציכטעט — או זאויך א פיינטלאכע פארציכטעט — און אויך א פיינטלאכע לענדער, וועלכע קוקן אויפן ציוניזם ווי אויף א נאטירלאכן קעגנער פון זייערע נאציאנאל פאליטישע באשטרעבונגען.

איבעריק צו זאגן, אז די דאזיקע שטעלונג אונזערע האט מער פון אלץ פארשארפט די באציאונגען צווישן אונז און די אראבישע איינוואוינער פון ארץ־ישראל גופא. נאך מער : צוליב אט דער שטעלונג איז היבשלאך אפגעשוואכט געווארן אויך אונזער אייגענע פאזיציע. אונזער פאדערונג פאר לאנד און באדן איז לייכטער פארשטענדלאך און אקצעפטאבל, ווען די פון אונז פארלאנגטע ערד־שטחים זיינען א מ י נ י מ א ל ע ר טייל פון אן אומענדלאך גרויסן אראבישן לענדער־געביט — די זעלבע פאדערונג אבער ווערט טראגיש קאמפליצירט, ווען זי דארף רעאליזירט ווערן אין א קליין לענדעלע מיט א פארהעלטעניש־מעסיק גרויסער אראבישער באפעלקערונג.

און אט די אלע שוועריקייטן פאלן מיט אמאל אוועק, ווען מיר שטעלן זיך אויפ'ן באדן פון א גרויס־אראבישער אריענטאציע און פון די בשותפות'דיקע עקאנאמישע אינטערעסן פונם אידישן פאלק און די אראבישע לענדער.

נאטירלאך מיינט דאס ניט די באזייטיקונג פון א ל ע שוועריקייטן איבערהויפט — בפרט נאך, ווען א דאנק אונזער ביז איצטיקער ציוניסטישער פאליטיק האבן זיך אנגעזאמלט אזוי פיל שנאה און חשדים. אויך אויפן געביט פון אונזער פראקטישער אויפבוי ארבעט אין לאנד וועלן מוזן קומען א שורה ענדערונגען, וואס וועלן זיך טיף איינשניידן

(שלוס אויף זייט 4)

ארבעטער רינג פרייהייטס טעמפל שול

גראדואירונג קאנצערט

זונטאג דעם 8טן פעווראל, פונקט 3 בייטאג

אין פעלעס טעאטער

כאר, איינאקטער, אפערעטע, קינדערגארטן, דראמאטיזירונג

אין אוונט באנקעט אין פרייהייטס טעמפל

מיר פאנגען אן ניט א מינוט שפעטער ווי 3
קומט אין צייט

קומט, זעט און לערנט !

"ריווער סייד דרייוו"

דראמע פון ל. קאברין

אין קווינס טעאטער

פרייטאג און שבת, פעברואר 27 און 28

געשפילט פון וויניפעגער דראמאטישע קרעפטן אונטער דער רעזשי פון ב. שעפס

טיקעטס צו באקומען אין פיפלס בוק סטאר, אין נעשאנאל בוק סטאר און ביי די מיטגלידער פון מוטער פאראיין פון פרץ שול

פון חודש צו חודש

אפטיילונג פאר ליטעראטור און קולטור ענינים

רעדאקטירט פון: י. זיפער

אין אונזער האַרבעריק

פון י. ש—ן

א. אז מ'שמועסט פאליטיקע

אין "מאזנים", נומער 28, (העברייאישע וואכנשריפט דערשיינט אין תל־אביב.) איז אפגעדרוקט דער פראטעסט פון אידישן פען קלוב אין ווארשע, פאר נישט לאזן שפילן דעם אידישן פילם אין תל־אביב. דער פראטעסט איז געווענדעט צום העברייאישן פען־קלוב אין א"י. אויף דעם ענטפערט דער העברייאישער פען קלוב, אז "די אידיש און העברייאיש פראגע אין א"י איז בעיקר א פאליטישע פראגע פון דער נאציאנאלער היים, און דערפאר קאן זיך דער קלוב (לויט זיינע סטאטוטן) אפיציעל נישט מישן אין דעם. נאר ער זאגט זיך בלויז ארויס, אז די העברייאישע שרייבער זיינען מסכים מיט אלע נאציאנאלע אינסטיטוציעס, אז עפנטלאכע פארשטעלונגען אין אידיש, וואס האבן דעם ציל איינצונעמען פאזיציעס פאר אידיש, קאנען אפשוואכן העברייאיש און דערפאר דארף מען אויף א קולטורעלן אופן דאס ניט דערלאזן". זיי זעען אויך אין דעם נישט קיין באליידיקנדיקע באציאונג צו אידיש, פארקערט, לויט זיי, קומט אויס זיינען זיי גאט די נשמה שולדיק. והראיה: מ'דערלויבט צו פארשפרייטן אידישע צייטונגען . . . און מ'לאזט נעסט ריידן אידיש.

און כדי גאר צו דערווייזן ווי אומשולדיק זיי זיינען, באמערקן זיי, אז זיי ווייסן אז די אידישיסטן האבן ספּעציעל געשטיצט דעם פילם און פונדעסטוועגן האלטן זיי, אז מ'האט נישט געטארט אננעמען אזעלכע מיטלען, וואס זיינען נישט קיין כבוד פאר'ן ישוב.

דאס נאר.

אבי מיר האבן געמיינט, אז דער העברייאיש־אידיש ענין איז א קולטור פראגע, אבי מיר האבן געמיינט, אז מ'גיט עמיצן מיט א שטיין אין קאפ און א שפיי אין פנים צו, — מעג ער זיך פילן באליידיקט. די העברייאישע שרייבער דורכ'ן מויל פון חיים נחמן ביאליק און אשר בעראש (פארזיצער און סעקרעטאר פון העברייאישן פען־קלוב.) זאגן, אז ס'הייבט זיך גארנישט אן די גאנצע מעשה.

מ'וואלט אייגנטלאך געדארפט דערציילן דא די מעשה מיט'ן "טעפל", ווען ס'זאל ניט זיין אזוי וויטיקלאך, וואס דווקא פון די, וואס מ'דארף דערווארטן ריינע קולטור פרינציפּן געפינט מען אפארבאהאלטן זיך אונטער פאליטיק. און דווקא די קולטור פארשטייער שיטן זאמד אין די אויגן.

ב. א פיינע געזעלשאפט

אין דער זאמלונג "פאר אידיש", וואס דער "יאנג איזראעל" האט ארויסגעגעבן לכבוד זייער "אידיש וואך" באטייליקן זיך א היבש ביסל נישט רעליגיעזע שרייבער. צוזאמען מיט די רבנים און רעווערענדס, וואס שיטן פעך און שוועבל אויף די וועלטלאכע און ראדיקאלן, דרוקן זיך אויך דארט ש. ניגער וואס איז אויך דער הויפּט טוער אין עקסט־וועלטלאך אידישיסטישן — חלילה אויף א הארעלע נישט געכאפט מיט העברייאיש — שלום עליכם אינסטיטוט, דער גרויסער אויפטוער און "באנייער" גלאטשטיין, דער שטילער מאני לייב און דער נאר וואס אנטלאפענער פון דער "פרייהייט" א. ראבאי. א. א.

צוזאמען מיט דער גאנצער כנופיה "טאגבלאט אידן" און גאטס סטראפטשעס, וואס טריאומפירן אין דעם "פאר אידיש" אז דאס הייבט זיך אן א נייע ערא: מ'גייט ראטעווען אידיש פון די הענט פון די ראדיקאלן. אונטער דער רעדאקציע פון דעם זיידענעם יונגערמאנטשיק ש. ערדבערג, וואס האט מורא אז מ'זאל אים חלילה נישט חושד זיין, אז ער האט געזאגט אז אידישיסטישע שולן זיינען אויך אידעאליסטיש — (זע "טאג" 19טן יאנואר) — ווי ער נעמט זיך דאס ערנסט — אין אט דעם רומל, רוקן זיך אריין געוועזענע "יונגע" און טאנצן מיט אין כאר.

מילא, דער שיר נישט דאקטאר און נאך א סך שיר נישטן ב. צ. גאלדבערג, האט נאר א וויסנשאפטלאכן קוק אויף רעליגיע אין — ענגליש. אין אידיש שרייבט ער בלויז א פרנסה קאלום וואס פירט צום רעדאקטאר שטול אין "ליכטיקן טאג". אבער די אנדערע?

איז אידיש הייסט עס אויך בכח צוזאמען צופירן א בארג מיט א בארג?

מיר מוזן שוין האלטן זייער שמאל, אויב אידיש קאן שוין פארוואנדלט ווערן אין א צווייטן לשון קודש, וואס מאכט מענגלאך, אז פאר א צוקערלעקאכל לשון — זאלן זיך ארומכאפן אלע "פאראפיקורסעוועטע" תלמוד תורה לערער מיט וואו נאר א רב'ל.

ס'הייבט זיך שוין באלד אן בענקען נאך א "משכיל'ישער" פערזענלאכקייט, וואס זאל ווידער נעמען א רייניק טאן אונזער וועלט. ווידער א רייס טאן א פענסטער, ס'זאל אריין אביסל פרישע לופט.

(:::)

ביכער־וועלט

"אין צייטן פינסטערע און בייזע" פאעמען און נאוועלן פון א. י. גאלדשמידט. ארויסגעבער: א. פלאטניק, פילאדעלפיע—ווארשע.

דוד פינסקי האט פארענדיקט א נייע דראמע פון דער משיח סעריע, שלמה מולכו, א טראגעדיע אין 5 אקטן.

"בנתיב היסורים," פון יוסף חנני. פארלאג: "מצפה" (ארץ־ישראל).

"די הידוקן," דערציילונגען פון פאנאיט איסטראטי. פארלאג, מארק ראקאוורסקי.

"הרודעס"

(פאעמע פון ה. ראזנבלאט, ארויסגעגעבן פון לאס־אנדזשעלעסער צווייג איד. קולטור געזעלשאפט)

פון משה וואלינער (דיימאנד)

"אלע וועגן פירן קיין רוים . . ." — ווענן אונזער אידיש לעבן און ממילא אידישער ליטעראטור, וואלט מען אויך געקאנט זאגן דאס זעלבע. איין ווארט וואלטן מיר נאר געענדערט: אנשטאט "רוים" — "שטעטל". און געלייענט וואלט זיך עס: אלע וועגן פירן צום שטעטל...

גרוי און פאר'חושכ'ט איז דער הינטערגרונט פון דער אידישער ליטעראטור. בלאטעס, געלע צעקנייטשטע שטיבלאך, א שטייענדיקער גרין־פארשימלטער טייך, א באד, שול, בית־עולם, — דאס זיינען די לייוונטן אויף וועלכע ס'זיינען געמאלן געווארן די בעסטע געשטאלטן פון אונזערע קלאסיקער, די לייוונטן פון דער איינציקער אידישער "נאציאנאלער טעריטאריע" — שטעטל.

ס'איז ניט נויטיק צו באגרינדן דעם דאזיקן געדאנק. קינד און קייט ווייסן, אז אלע אידישע דיכטער און שרייבער זיינען אויסגעכאוועט געווארן אויף די מיסטן פון שטעטלשע מארקן און דערפאר איז אונזער גאנצע ליטעראטור א שטעטלשע. מאג דאס זיין מענדעלע, צי בערגלסאן, רייזען, צי כאריק, — אלע, אויף אזא אדער אנדער אופן, גייען זיך צענויף און צעגייען זיך פון איינעם און דעם זעלבן צענטער. דער גאנצער חילוק צווישן זיי איז בלויז דער, וואס אייניקע שטייען ביי דער הינטער־טיר פונם דאזיקן ליטעראריש בנין, און די אנדערע, — ביי דער "פאראדנער"; וואס אייניקע האבן אריינגעפירט אינווייניק און די צווייטע מוטשען זיך ארויסצופירן.

אזוי, צי אזוי, מיר שטייען נאך אלץ ביי די זעלבע טיפן, די זעלבע געבויגענע רוקענס. אומעטום וויברירן נאך ארום אונז די באריכטע אידישע "זיפצעלאך" און קרעכצעלאך, שאטענען זיך נאך די ווייכע, שוואכע קערפערלאך פון "קליינע, קליינע אידעלאך, מיט געפרוירענע נשמה'לאך, מיט הענטעלאך וואס בייגן זיך נאך א נדבה'לע, א מופת'ל" (פּרץ), אדער גאר — נאכן ווייסן פערדל פון א משיח.

איז קיין וואונדער ניט, וואס לעצטנס איז אזוי ענג געווארן פאר אונזערע מאדערנע שרייבער אין אט די פארשלאסענע ד' אמות פונם אידישן לעבן. מ'איז שוין פשוט מיד פון די טויזנט און איינמאל איבערגעחזר'טע מאטיוון.

זוכט מען ענדערונגען. אנטדעקט איינער א קוילער־געסל, א צווייטער — א פערד גנב, א דריטער — אן ארבעטער, און א פערטער, זעקסטער, צענטער, גייען נאך אלץ ארום און זוכן נייע בלוטן, וועלכע זאלן אויפלעבן די פארגעלטע, טובערקולאזע באקן פון אונזער ליטעראטור.

און אט האט ה. ראזנבלאט אנטדעקט דעם ד א ר פ ס ־ א י ד ן. שוין פון די ערשטע בלעטער פון זיין בוך "הרודעס" גיט א הויך אויף אונז מיט פרישע, געזונטע זאפטן. אט ווי ראזנבלאט שילדערט אייניקע טיפן פון זיין פאעמע:

"פארטאג, אז מלכה האט זיך אויפגעכאפט
פון שלאף האט זי באמערקט, —
אווערמל ליגט ניט ווייט פון איר אן אויס־
געשטערקטער אויף דער הוילער ערד:
דאס גרויסע מויל צעעפנט, ווי א טויער
ברייט, און שנארכט, ווי א פערד,
און אויפ'ן הילצערנעם טאפטשאן דער
טאטע מיט מנשה'ן שלאפן נאך געשמאק.
מנשה ליגט, די רויטע פולקעס נאקעטע,
פארווארפן אויף דער וואנט.
דער טאטע, ביידע האר־באדעקטע הענט
צוקאפנס, בלאזט
פון צווישן די פארמאכטע ליפן, ווי א
בלאזאק נאכאנאנד.."

מאדנע: הונדערטער מאל זיינען פארביי געגאנגען אונזערע קלאסיקער פאר די טירן פון די דארף־פראסטאקעס. מיט טויזנטער פעדים איז דער איד פון דארף און שטאט געווען געקניפט און געבונדן צווישן זיך, און דאך, אז א פארוואס־און־פארוועז כמעט איננאנצן אפגעטיילט און פארזען פונם אידישן שרייבער.

איז דאס אפשר דערפאר, וואס דער דער געזונטער דארפס־איד, וואלט פארטונקלט דאס "ליכט" פון מנחם־מענדל'ען... ווער ווייס?

קומט טאקע, שוין אין אנהייב, א יישר כח ה. ראזנבלאטן, וואס ער האט אויפגעלעבט פאר אונזערע אויגן אט די פארשוויגענע פיגור.

"הרודעס", — דאס איז א לענגערע פאעמע פון אידישן דארפישן לעבן מיט א פלאנמעסיק אנטוויקלטער פאבול. שריט נאך שריט באקאנט אונז דער דיכטער מיט זיינע טיפן, מיט דער האנדלונג, שטאפל נאך שטאפל פירט ער אונז צום קלימאקס און ניט יאגנדיק, פאמעלאך, ווערן מיר צוגעפירט צו דער לעצטער "אפענער טיר" פונם הונדערט־און־פיר־און־פערציק זייטיקן בוך.

לעבעדיק איז די שפראך פון דער פאעמע, ווי עס דארף זיין א שפראך פון דארפס מענטשן. ראזנבלאט שרעקט זיך אפילו ניט צו געבן אונז דעם אמת'ן פארגרייזטן אוקראינישן אידיש, ווייל אנדערש וואלט די פאעמע געווארן געקינסטלט און ניט רעאל. אט דער "ריינער" אוקראינער אידיש שאפט א באזונדערן חן ארום "הרודעס". אבער לאמיר אין קורצן זיך באקאנען מיט'ן אינהאלט פונם בוך:

ערגעץ אין א אוקראינער דארף פון די 90ער יארן לעבט א פראסטע הארעפאשנע אידישע משפחה. אפגעריסן פון וועלכן ס'איז צענטער, לעבן די דאזיקע מענטשן א מין באזונדער לעבן. געזונטע, ברייטפלייציקע, ארבעטן זיי אלע פון פרי ביז נאכט אין צוויי מילן וואס ווערן געהאלטן אין ארענדע ביי א פריץ שוין פאר לענגערע יארן. ארבעט, עסן און דאס מאן־און־ווייב פראבלעם, זיינען די וויכטיקסטע פאקטארן וואס שפילן א ראל אין זייער לעבן; קינדערישע פרייד און טעמפער ווייטיק, — זייערע הויפט נשמה עלעמענטן.

רואיק פליסט דאס לעבן פון אט די דארפס אידן. זייערע קעפ ווייסן ניט פון פרימיטיוו אבער געזונט, פראסט און קיין ווינט געשעפטן, זייערע מיילער דרייען זיך ניט ווי אויף "שרייפעלאך". גאנצע מענשן זיינען זיי און פון יעדן ריר זייערן רעדט ערד און נאטור.

ווער ווייס, ווי לאנג ס'וואלט זיך אזוי געצויגן דאס רואיקע, איינגעפונדעוועטע לעבן ווען ניט דער אנהייב פון די 90ער יארן. דור נאך דור האט זיך דאך געצויגן די קייט פון די דאזיקע אידן פאר די שוועלן פון זייערע וואסער מילן, און געוויס וואלטן דורות אזוי פארגאנגען. קומען אבער נייע ווינטן: אידן טארן ניט האלטן קיין מילן אין ארענדע, אין דארף ווערט אומרואיקער, די ציוויליזאציע שפאנט מיט גיגאנטישע טריט, דער 'פריסטאוו' ווערט אן אפטער גאסט און אזוי ארום, צוליב די דערמאנטע און פיל אנדערע אורזאכן, ווערט ארויסגעריסן דער באדן פון אונטער די פיס און דער שטארקער פעדים ווערט איבערגעריסן: די משפחה ווערט צעפאלן: די אלטע פאטער־און־מוטער ווערן געטריבן צו וואנדערן אין שטאט וואו זיי גייען אונטער, און אייניקע זין ציען אוועק מיט'ן עמיגראציע־שטראם קיין אמעריקע.

דאס איז דער הויפט אינהאלט וואס ציט זיך, ווי א רויטער שנור, דורך "הרודעס". פארשטייט זיך, א גאנצע רייע אנדערע מאטיוון וואקסן ארויס פון דעם דאזיקן זוים־קערנדל. אויך פיל צווייטגראדיקע געשטאלטן שוועבן פארביי אונזערע אויגן, אייניקע שווייגנדע, פאר'חלום'טע, וואס דערמאנען אונז אן בערגלסאנס טיפן, און אנדערע ווי פון קיזלשטיין געהאקט, — מענשן פון אפטאשו'ס שטייגער. אט די אלע "זייטיקע" פאסן זיך אריין אין דער פאעמע, שלעפן זיך ניט נאך, און דאס וויכטיקסטע, — יעדער טאט און ווארט איז פסיכאלאגיש אויסגעהאלטן און גאנץ.

ראזנבלאט האט ליב און פארשטייט זיינע טיפן. ער פילט זייער יעדן ווייטיק. שילדערט ער, למשל, די צייט ווען די דארפישע אידן הייבן זיך אן קלייבן אין שטעטל איבער די יום־טובים טעג. ניט קיין יום־טובים איז דאס פאר זיי, נאר "יום־רעים", — שווערע, פיינפולע טעג, וועלכע מאטערן אויס ביז די לעצטע כחות. שוין די צוגרייטונגען אליין (דאס לופטערן פון קישנס, קליידער) ווארפן אן א פחד. די כמורנע, רעגנדיקע אלול טעג דריקן אויף זייערע געמיטער, ווי שווערע שטיקער בליי. דער איינציקער געדאנק, אז באלד־באלד וועט מען זיך מוזן שטעלן פארן רבונו של עולם און אפגעבן דין וחשבון פאר'ן גאנצן פארגאנגענעם יאר, קילט דאס בלוט אין די אדערן. און שרעקן זיך איז דא פארוואס: די פראסטאקעס האבן פיינט די קליינע פינטעלאך, און זייערע צונגען זיינען צו שווער פאר די קונציקע "מאליטוועס" . . . .

מיט א דינער איראניע, אומדירעקט, שילדערט ראזנבלאט די דאזיקע ערב יום־טוב'דיקע מורא:

"אויף פריזבעס ליגן אפגעזע מחזורים, און
דער ווינט
מיט קאלטע פינגער מישט די בלעטער —
טוכלע, שטויביק און פארנעלט —
ער מישט מיט פרומען ערנסט ווי ער
וואלט געזאגט:
—נו, אדרבה אט לאמיר זען צי פעלט ניט
עפעס... אפשר טאקע פעלט ? !"

און ווער ווייס, אפשר האבן די שטוב־מענשן טאקע אויסגעריסן א פאר בלעטער, אדער גאר, — אפשר האבן די מייז צעגעסן . . .

אבער ניט בלויז דער ציטער פאר נאט שרעקט די דארפס אידן. דאס זיין אין שטעטל, דאס הערן הינטער זיך די חוזק לידלאך פון קונדסים, דאס שטיין אין שול ביי דער הרובע און דאס צעגעסן ווערן פון באלעבאטישע ציניש אויגעלאך, — פארמערט נאך מער זייערע פיינען און אנטוויקלט אלץ שטארקער די ליבע צום איינגענעם דארף.

ראזנבלאט פילט די דאזיקע ווייטיקן. ער דערציילט אבער ניט איננאנצן. מיט געניטע פינגער רירט ער אן א סטרונע און גייט ווייטער.

שילדערט ער אין א צווייטן פלאץ די צייט ווען די משפחה ווערט רואינירט און די זין הייבן זיך אן קלייבן צו פארלאזן זייער היים. פאמעלאך "קרישלט" זיך דער שטאם . . . דער אלטער פאטער גייט ארום מיט פארפרעסטע ליפן און דערווארגט אין זיך זיין צער. ער בעט מ'זאל שיקן א "פארטרעט", א בריוו. די מוטער ווערט קליין, איינגעהויקערט. דער געזעגענונגס טאג, ווי א שווארצער פליגל, הייבט איבער אלעמענס קעפ. און דער טאג קומט: הינטער דארף, ביים אויפגאנג פון טאג, קומט פאר דאס צעשיידן זיך. צוויי געשטאלטן פון אלטע טאטע־מאמע שטייען אינמיטן פעלד און ציטערן. אינם פרימארגנדיקן טוי . . . דער שניט בלייבט א טיפער, אן אייביקער . . .

"דער אלטער יאס מיט נאכגעלאזטע הענט,
א שטומער שטייט און קוקט די פורן נאך.
די אלטע סימע ווישט די אויגן אוים מיט'ן
עק פון שאל
און גיט די הענט צום לעצטן מאל א בראך.
דער טויבער פאכעט מיט'ן היטל פון
דערווייטנס אין דער הויך,
די פורן ווערן קלענער, קלענער, קלענער
און פארשווינדן אינם וואלקן שטויב,
ווי פונקען אויסגעלאשענע פארשווינדן
אין א וויכער רויך..."

אבער ניט בלויז טיף מענשלאכע איבערלעבונגען אינטערעסירן ראזנבלאטן. ער קאן ניט פארבייגיין קיין בוימל, טייך אדער פעלד, ניט באמערקנדיק עפעס. זיינע נאטור־פייזאזשן און נאטור־שילדערונגען זיינען רייך אין פארב־קאלירן, זיינען מאלעריש קלאר און ערטערווייז אומפארגלייכבאר.

זונען אויפגאנג:

"בראד־טאג. א זילבער־בלויע וואגשאל
הייננט און ווינט זיך איבער דארף:
אויף איין שאל — נאכט, און אויף דער
צווייטער טאג.
א שטערן ווינציקער... א טראפן טאג
ליכט מער.
עס הוידעט זיך דאס דינע צינגעלע פון
ווייסן גאלד:
אהין, אהער, אהין, אהער... אהין, אהער..."

און אזעלכע אדער ענלאכע שילדערונגען זיינען פאראן אין יעדן ליד.

שווער אין א צייטונגס ארטיקל מיט אזא באגרעניצטן פלאץ אפצושטעלן זיך איבער פיל אנדערע וויכטיקע מאמענטן פון "הרודעס". פאראן ערטער וואס בעטן זיך ממש דערמאנט צו ווערן. ראזנבלאטס הומאר — עכטע שלום־עליכם קוואליטעט — איז ווערט א גאנץ באזונדערע אפהאנדלונג. אזוי אויך זיין אייגנארטיקער סטיל.

פארענדיקנדיק גלוסט זיך זאגן: "הרודעס" איז א ווערטפולער צושטייער צו אונזער מאדערנער איד. ליטעראטור. דאס בוך איז ווערט געלייענט צו ווערן און פארדינט אן אנגעזעענעם פלאץ אין יעדער ביבליאטעק.

מאיר גרינבערג

טאראנטא

לידער

אונטער שטאטישע הימלען

אין פארטאגיקער רואיקייט,
בליט אויף א פרייד אין מיין הארץ. —
מיט טאג אויפגייענדיקע טריט.

מיינע האלב געעפנטע אויגן
ווי דיינע בלויע באגינענס, —
שטראלן מיט גאלדענעם שמייכל;
ציען צו דיר. א, ליכטיקער טאג!

און אט קלאפן שוין האמערס אין זשאווער...
און אויף דיינע ליכטיקע הימלען
ציט שוין שטאטס שטויביקער אויר . . .

אוונט

ווי א וואגלער אויף איינזאמע וועגן,
צינד איך מיינע טונקעלע שעה'ן
אין שקיעה־שיין;
ווי טאג זיינע לעצטע מינוטן
אין אוונטיקן פארגיין.

האט אוונט זיך אנגערוקט.
געבליבן הענגען טונקל אויף שליאכן און וועגן. —
ווי ס'טונקלט דער טרויער ארום א הויז
נאך א פארגאנגענעם לעבן.

האבן זיך מיינע אויגן ווי שטערן
געצונדן איבער טונקעלע וועגן.
און די גרויקייט האט אויפגעשיינט
מיט אוונט רו.
שטיל צו פארנעמען און פארגעבן . . .

אפגעריסן

(עפיזאד)

פון יעקב זיפער

די טעג האבן גענומען אטעמען מיט שרעק; אלעמען האט זיך געדאכט, אז ס'דארף עפעס אויסטערלישס געשען. מ'האט אבער ניט געוואוסט וואס ס'דארף געשען. אפט האט זיך געדאכט, אז ס'געשעט שוין ערגעץ וואו, און דאס האט נאך מער צערייצט און געיאגט פון אייגן הויז. נישט אנצוקוקן דעם באהאלטענעם ציטער פון די אייגענע, וואס האט געמיינט:

ווער וועט זיין דער קרבן? ווער וועט אויסלייזן די משפחה?...

אז ס'מוז זיין א קרבן, אין דעם האט קיינער ניט געצווייפלט; כאטש מ'האט דערפון קלאר נישט גערעדט, האט מען עס געקאנט אראפלייענען פון די פנים'ער. איז וואו־זשע זאל מען גיין, אז אין הויז זיצט זיך נישט און אין מארק לאזט מען נישט שטיין קיין רעדלאך? די איבערגעבליבענע פאר עסטרייכער אבי זיי דערזעען נאר א רעדל מענשן, הייבן זיי זיך אן פארן ביי די קעשענעס ווי וועלנדיק זיין זיכער מיט זייער געווער און הייבן אן פון ווייטן באפעלן:

— גייען זי מאל! אבער שנעל!

דער מאדיארישער פעלדפעבל מיט דער פארשארצטער נאז, ציט זיך אוים מיט זיין גאנצער לענג ווי אלעמאל און נעמט זיך קאקאטשען מיט זיין איבערגעהאקט פארלעגן קול ווי פון א פאס. קיינער פארשטייט ניט קיין ווארט נאר מ'פילט שוין, וואס ער מיינט און מ'נעמט זיך אפטראגן אין די ליקלאך און אין די זייטיקע געסלאך וואו ס'שמעקט מיט טוכלעקייט און בלורנעם אומעס, און מ'כאפט בגנבה קוקעלאך אין מארק אריין.

אפט ציען דורך אפגעריסענע פאלקן וואס קערן זיך אום אהיים. שפאצירן דורך דעם מארק שטיל און פול מיט אימה; גייען צוזאמענגעדריקט ווי א סטאדע שעפסן אין א שטורעם טאג, מ'הערט נאר דאס קלאפן פון די טריט און די רעדער פון זייערע וואגענער. רייסט זיך עמיץ אפ פון דער חברה, הערט זיך גלייך א שארפער רוף: "קאמעראד!" און יענער ווערט אפהענטיק און שטופט זיך צוריק אריין אין דעם צוזאמענגעדריקטן עולם. מ'פילט אז נישט קיין באפעל האט אים צוריקגעהאלטן נאר א פארבאהאלטענע שרעק, אז אומעטום איז א שונא. גייען זיי, בעסער, זיי שלעפן זיך און נאך זיי גייט נאך די שרעק פון הילפלאזער פארלאזנקייט. און ווי וועלנדיק פאריאגן די שרעק וואס גייט זיי נאך, נעמט זיך אויסשיילן א לידל, אזא טרויעריקס און פארלוירנס, וואס דערמאנט אין הארבסטיקע טעג אויף פוילישע וועגן. ס'פעלט נאר א קרומער עסנדיקער רעגן מיט פוילע בלעטער וואס קווטשען ווען מ'טרעט אויף זיי אן. באלד אבער ווערט דאס געזאנג אפגעהאקט מיט א כריפ: פון דער פארשטאט הערט זיך א שיסעריי, די איינציקע פאר היטער נעמען לויפן דורך די הינטער געסלאך.

— די שקצים לאזן נישט, — רעדט דאס יונגוואורג מיט קנאה, — מ'דארף דאך האבן געווער.

— ס'איז אויף זיי געקומען המנ'ס מפלה — חוזק'ט מען.

— וואס דען, ווי מיר שווייגן?

— מ'האט אבער געלעבט רואיק מיט "קירען" — צונאמען פאר עסטרייך — באדרייען אנדערע.

דאס שטעטל איז אפגעשניטן פון דער וועלט. מיט א וואך צוריק נאך איז אנגעקומען א צייטונג, וואס האט זיך ארומגעוואלגערט עטלעכע טעג איידער זי האט דערלעבט, אז מ'זאל זיך רייסן איבער איר ווי איבער א שטיק אנטיק, וואס מ'מעג זיך דערמיט גרויסהאלטן און אריינרעכענען אין יחוס.

משה חנינא'ס הויז איז פון יענעם טאג געווארן דער צענטער פון אלע נייעסן, אלע פאר שעה קומט מען פון אן אנדער הויז בעטן, ער זאל לייען די צייטונג און ער, משה חנינא אליין, צענעמט די בארד, גלייכט אוים דעם קאלטאן וואס לייגט זיך אים עפעס לעצטנס אויף דער רעכטער זייט, מן הסתם ווייל ער שפארט אונטער די רעכטע האנט שטודירנדיק די צייטונג, און פרעגט געמיטלאך באלעבאטיש:

— וועמעס ביסטו?

— וואס אברהם חיים'ס? אזוי, אזוי, קאניינע הרע, אזא בחור האט ער שוין, דיין טאטע? איז וואס־זשע טויג דיר די צייטונג? ס'וועט דיר סיי ווי סיי זיין שווער צו לייענען. א צייטונג איז א לעבעדיקע זאך, מ'דארף עס גוט פארשטיין. אמער וועל איך דיר אליין איבערלייענען. היינטיקע צייטן גיט מען אזא זאך נישט ארוים פון הויז, פארשטייסט?...

דאס זאגט ער ארוים מיט אזא גדלות, אז דאס בחור'ל פארשעמט זיך און דערפילט די גערעכטע טענה פון משה חנינא'ן.

— וואס הייסט עס עפעס אוועקגעבן די צייטונג? און ווען מען גיט מיר 10 מארק גיב איך זי אוועק? — קען ער זיך נישט באוואויקן — א קלוגער בחור מיין לוי, ער ווייסט וואס צו שיקן אין אזא צייט.

דאס בחור'ל ווייסט שוין נישט וואס צו טאן, פארשטייט ניט צי מיינט ער עס ערנסט אדער ער חוזק'ט, און בלייבט שטיין א געפלעפטער.

— נו, וואס שטייסטו, קום וועל איך דיר איבערלייענען. — דאס זאגנדיק טוט ער אוים דאס היטל, נעמט אראפ פון וואנטשאפעלע די פירקאנטיקע זיידענע יארמולקע, ציט זי ארויף אויפ'ן שפיץ קאפ, זוכט אוים דאס שליסעלע פון דער ספרים שאפע און נעמט איבערשטעלן דעם אלטן "סוואד זאקאנאוו" (רוסישער געזעץ בוך) א זכר פון די יארן ווען מ'פלעגט קומען צו אים נאך אן עצה, און גליטשט אריין די צייטונג צווישן צוויי פינגער, גיט א פיר מיט די אויגן איבער איר און פאמעלאך צעעפנט ער זי, ווי א הייליקייט, און ווייל זי צעשפרייטן אויפ'ן טיש, דערמאנט זיך אבער אין עפעס און נעמט אויף גיך מיט אן ארבל אפווישן דעם טיש בורטשנדיק אונטער דער נאז: — קיינמאל וועלן זיי נישט אפווישן, נאר זיי לאזן ארום.

אז ר'איז פארטיק מיט די הכנות, ווארטן שוין עלטערע אידן מיט שאטנדיקע פנים'ער און זיינען גרייט צו הערן וואס ס'הערט זיך עפעס אויף דער וועלט.

— כ'א פיינט אז מ'שטופצער, — נעמט ער זיך בייזערן געמיטלאך און נעמט לייענען מיט א טאן, ווי אמאל אין די גוטע יארן די פארטיידיקונגס רעדע ווען ער פלעגט זיך אמאל דערשלאגן עמיצן צו פארטיידיקן אין גערעכט:

"פאריז: פון אונזער אייגענעם קארעספאנדענט. דער פאטי פאריזיען (פטי פארישען) גיט איבער, אז ווילהעלעם האט אבדיקירט. אין בערלין קעמפט מען אונטער באריקאדן".

אידן שפיצן די אויערן און ווילן כאפן עפעס א מענשלאך ווארט. אבער משה חנינא ווארט נישט און ציט ווייטער און ווארפט אן אן אימה מיט אזעלכע ווערטער, ווי באריקאדן, רעגענטן און עוועקוציע (עוואקאציע).

— ער קען עס שוין אויף אויסנווייניק.

— מורמעלט מען פון הינטן. ער מאכט זיך אבער נישט וויסנדיק און לייענט ווייטער אז אין עסטרייך טוט זיך חשך און אין ווארשע שלאגט מען זיך.

די שטוב ווערט פול מיט אימה, אלע דערפילן זיך ווי פארלאזענע שעפעלאך.

— "אז זיי שלאגן זיך גאר ארום, ווי וועלן זיי, א פארלאזן אידיש שטעטל אינזינען האבן". — און ס'דאכט זיך אוים אז אין דער טונקלקייט זיצן שוין די שליחים פון בייז און שטרעקן צונגען אויף אלעמען. ס'ווילט זיך ארוים פון שטוב אבער מ'האט מורא, און משה חנינא דערפילט מיטאמאל די שטילקייט און די איינגעהאלטענע אטעמס און האקט אפ.

— מ'קאן נישט קלוגער ווערן, — איז אומצופרידן ברוך אייזן, דער געוועזענער לערער און איצטיקער קאנדידאט אויף א קרעמער און שלינגט דערוויילע א שטיקל קאנדל צוקער און נעמט גלייך ווישן די ברילן. ער וויל אויך א קוק טאן אין דער צייטונג און נעמט זיך צו שטופן. משה חנינא אבער, דערפילט אין אים א קאנקורענט און טוט אויף אים עפעס א קוק ווי אמאל דער ריכטער אין סאנד, ווען ער האט ניט געזאגט ריכטיק: מהע, מהע, נאר באלד כאפט ער זיך אז ס'איז איצט נישט די צייט און לאזט אים א קוק טאן:

— מיינסט כ'טראכט אוים, מהע, וואס שייך אויסטראכטן, אזוי איז עס און שוין, — און נעמט זיך איינוויקלען די צייטונג און לייגט זי צוריק אריין אין שאפעלע, ארויפלייגנדיק אויף איר דעם "סוואד זאקאנאוו".

אפגעטאן זיין ארבעט נעמט ער אויפגעלייגט ארומקוקן דאס הויז און אריינרוקנדיק די הענט אין די קעשענעס, מעשה באלעבאס, לאזט ער זיך ארויסגיין אין גאס אריין.

— ס'וועט דיר גארנישט נמאס — פארשטעלט אים דעם וועג די משה־חנינא'כע — א גאנצן טאג נאר ער לייענט און לייענט דאס זעלבע.

— אז זיי ווילן וויסן, קאן איך דען עס פארבאהאלטן אין א פושקעלע? הא?

און טאקע, וואו א הויז רעדט מען פון די נייעסן, און מ'גרייט זיך גיין צו משה חנינא'ן נאך דער צייטונג, און וואס איינער האט געהערט אדער ס'האט זיך אים אויסגעדאכט, געפינט זיך אלץ אין דער צייטונג.

— מ'האט געלייענט ביי משה חנינא'ן אז ס'וועט דאס יאר קיין ווייסע חלה ניט זיין —

—אז מ'שניידט נישט, וואו זאל זיך נעמען? — באשטעטיקט אן אנדערער.

— אין גאליציע קומען פאר פאגראמען.

— דערציילט מען אין נאמען פון משה חנינא'ס צייטונג. וואס עפעס, איז צו כ'האב דאך אליין געלייענט די צייטונג און דאס שטייט נישט דארט. — לאמיר זיך וועטן, — איז זיכער אן אנדערער. גייט מען אויסווייזן צו משה חנינא'ן. דארט טרעפן זיי שוין נאך אזעלכע וואס שפארן זיך וועגן אן אנדער שטיקל נייעס און משה חנינא אליין זיצט אויבן אן מיט דער אפענער צייטונג אין האנט; א לידיק גלאז שטייט און שפיגלט זיך קעגן דער זון קומט אוים ווי דאס גלאז וואלט אויך געווען א שטראלנדיקער עדות אויף זיין אנזעעוודיקייט. ער איז בגילופנ'דיק; אלע קומען צו אים, אלעמענס אויגן זיינען געווענדט צו אים, נאר ער אליין האט א זון אין ווארשע, וואס איז טאקע אוועק ווייל ער האט נישט געוואלט לערנען און אלע האבן אים געהאלטן פאר א שארלאטאן, אבער זיין לוי ווייסט וואס צו שיקן אין אזא צייט. מ'פילט ווי ער וואקסט אין דער לענג און אין דער ברייט. ער איינער אליין קען זיך פארגינען אין אזא צייט צו זיין אזוי פול מיט נחת.

וועמען האט שוין־זיין הויז ניט געזען אין דער לעצטער וואך? דוד שוחט האט שוין די גאנצע צייטונג אויסגעלערנט און עטלאכע נייע קנייטשעלאך איינגעקארבט אין שטערן. דער לאנגער ישעשע האט שוין ביי אים א האלבע בארד צעקייט און ער האט נאך צו לייענען די פערטע זייט... און דאס יונגוואורג, טרעט דאך גארנישט אפ. אין שטוב איז ווי אין א קרעטשמע, אבער אלע קומען, אפילו דער קאלטער נתן דוד האט אים שוין אויך היינט געזאגט דריי מאל א גוטן טאג. ווייל ווען מען קומט אהיים און דער איינגענער ארמעט דריקט און דער פחד קריכט עפעס פון אלע ווינקעלאך, כאפט מען זיך אז מ'האט עפעס נישט ריכטיק דערלייענט דארט און מ'קומט צוריק בעטנדיק:

— ווייזט נאר נאכאמאל ר' משה, האט נישט קיין פאריבל.

מ'גייט אוועק און מ'קומט ווידער צוריק.

אן אנדערש מאל וואלטן לציס געהאט פון וואס צו'לעצעווען, איצט אבער קומען זיי אליין יעדן טאג געוואר ווערן די נייעסן וואס טוען זיך אפ אויף דער וועלט.

די פאר עסטרייכישע היטער האבן זיך שוין אויך ארויסגע'גנב'עט פון שטאט און מ'איז געבליבן אויף גאט'ס באראט. זיינען זיך די מער דרייסטערע צוזאמענגעקומען אין בית המדרש זען עפעס צו טאן.

— מ'דארף מאכן מיליציע, אומעטום טוט מען אזוי, — לייגט פאר בערקע משה שיעלעס, א בחור מיט ביינער. — אוודאי דארף מען אזוי — איז מסכים יאנקל וועלוועלס, א בית המדרשניק וואס הייבט אן "קאליע" ווערן. — פרעגט. אדרבא ר' משה'ן אליין, צי ס'איז נישט אזוי?...

אין א פאר שעה ארום איז שוין געווען א מיליץ מיט משה חנינא'ן אין דער שפיץ.

ער איז אין די לעצטע טעג אויסגעוואקסן, ברייטערע אקסלען דאכט זיך באקומען און רעדן רעדט ער שוין מיט א באס. אידן קוקן אויף אים און שאקלען מיט די קעפ. ס'קומט אוים ווי ער נחת'ט זיך פון אלעמענס פחד. ער האט געקראגן מוט און ארויסגעקראגן אפילו געווער פון אדורכפארנדיקע גרופעס סאלדאטן.

די צייטונג איז שוין אפילו צעקנייטשט און צעריבן אבער דער כח אירער איז נאך שטארק. די נייעסן זיינען אים איינגעקריצט אין זכרון. ווען ער זאל זיך ניט שעמען וואלט ער זי איבערגעשריבן, נאר זי וועט אנווארן דעם טעם. נעמט ער זי שוין מער נישט ארוים, נאר אז עמיץ פרעגט זיך עפעס נאך, ענטפערט ער פון אויסנווייניק, ווי אמאל פון "געזעץ בוך" וואס איז אויך צעריסן און אלט, אבער ער האט עס שוין געקענט אלץ אויף אויסנווייניק.

און די טעג האבן זיך געשלעפט עפעס אזוי זייטיק און שווער, אפט שמייסן דורך דאס שטעטל א פאר אפגעריסענע לעגיאנערן, אלע צעלויפן זיך און מ'קוקט פון די שפארעס ארוים וואס וועט זיין. משה חנינא אבער האט קוראזש, ער שטייט אין מארק מיט'ן מיליציע באנד אויפ'ן ארבל און פארפירט מיט זיי א שמועס; און שפעטער איז ווידער דאס שטעטל ביי אים און אלע ווייסן, אז די לעגיאנערן זיינען פילסודטשיקעס און זיי גייען אפנעמען ווילן.

הייבט זיך עס, הייסט עס, אן, און מ'נעמט ווידער אויפגראבן די אלטע גריבער און באגראבן דאס ביסל ארימקייט. בייטאג האט מען מורא, טוט מען עס בייינאכט אין דער שטיל. עטלאכע פאמיליעס באגראבן דאס האב און גוב אין איין גרוב אדער א פארשטעלטן קעלער און פארמויערן דאס גוטס. די הייזער באקומען דעם אלט באקאנטן אויסזען, ווי תשעה באב דאס שטיבל ווען אלץ איז איבערגעקערט און חושכ'דיק. די ארעמערע בעטן זיך איין מ'זאל זיי אריינעמען די פאר קישנס און איבערבעטן. איצט זיינען זיי די מירחסים, זיי האבן ווינציק וואס צו באגראבן און צו באהאלטן... ארבעט מען אפ א גאנצע נאכט ביים קעלער און אין דער פרי ליגט מען שוין אויף הוילע שטרוי.

משה חנינא האלט וואך יעדע נאכט, זעט ער ווי ס'גאנצע גוטס פון שטעטל גייט צוריק צו דער ערד, איז עס אים פריקרע: אויף דער ערד וועלט קומען פאר עפעס גרויסע זאכן און דא פארקריכט מען אין דער ערד אריין, ער טוט אבער אליין אויך דאס איינענע. די אויסגעליידיקטע שטוב זיינע דערמאנט אים אין די פאנדאס טעג און ס'שוידערט אים צו זיצן דארט און ער לויפט אין דרויסן: דארט שטייפט ער זיך צוריק איין דעם מיליציע באנד, שפאצירט געלאסן מיט אן אויסערלאכער רואיקייט ווי א שרה, וואס אלע זיינע געשעפטן זיינען אין בעסטער ארדענונג, מ'דארף נאר א ביסל ארומזען צי דאס שטעטל איז רואיק. ס'מאטערט אים אבער לעצטנס עפעס און ווייפל ער זאל זיך נישט פארטאן וועלן אין אנדערע זאכן, ווי פירן די שטאט, דערציילן נייעסן, קא־

(שלוס אויף זייט 3)

פארביי־גייענדיק

פון יוסף עלבאן

א. "מאנענדיקע נסיעות"

ווען איך לייען איבער א. אלמי'ס ליטעראריש נסיעות אין דער "פרייער ארבעטער שטימע", ווילט זיך מיר איבערמאכן דאס קעפל אויף "מאנענדיקע נסיעות". ווייל אלעמאל איז ער מיט עפעס ניט צופרידן און ער האלט אין איין טענה'ן און מאנען פון אלע און אלעמען.

אין איינעם פון די לעצטע נומערן פ. א. ש. איז אלמי אין אנהייב פון זיינע ליט. נסיעות זייער צופרידן, וואס מיר אידן האבן א גרויסע גייסטיקע אימפעריע וועלכע איז שטארקער פון דער ענגלישער א. א. וו. איז דאך דאכט זיך גוט, הא? ! טויג עס ערשט נישט, ווייל אלמים ארטיקל איז אנגעשריבן געווארן, נאר צוליב דעם ער זאל צום סוף קאנען געבן א מאן... און אלמי הייבט אן א ריי "פארוואסן": פארוואס מיר ווייסן נישט ווי אפצוהיטן און שטארקן אט די גייסטיקע אימפעריע אונזערע? פארוואס, אז עס דערשיינט א בוך צי א זשורנאל אין בראזיל, ארגענטינע, קאנאדע רופט זיך נישט אפ די אפיציעלע קריטיק? און דאבוי בארימט ער זיך צום הונדערטסטן מאל — אז ער איז געווען דער אנטדעקער פון די ארגענטינער דיכטער אבא קליגער און משה פינטשעווסקי.

זיינען אט די טענות זיינע מער ווי גערעכטע, אבער מיר ווילן דא פרעגן פריינט אלמין: ראשית, ווער איז דאס די אפיציעלע קריטיק? און, והשנית, וואלט דען נישט בעסער און טאקע נוצלאכער געווען אז איר זאלט אנשטאט מאנען ביי דער אפיציעלער קריטיק, אליין טאקע שרייבן רעצענזיעס וועגן אט די דערשינענע ביכער און זשורנאלן? איר האט איינמאל שוין געטאן אזא זאך, רעצענזירנדיק רבקה רויזנבלאטס בוך לידער. אבער אנשטאט צו דערמונטערן "מיט א ווארים ווארט" — אזוי מאנט איר דאך פון דער אפיציעלער קריטיק — זענט איר אנגעפאלן אויף ניגערן, הלמאי ער האט געשריבן א פארערדע צו אזא שלעכט בוך לידער.

יא, פריינט אלמי, ווען וועט איר שוין אנהייבן מאנען פון זיך? —

ב. מען לויבט זיך

זינט עטלאכע חדשים דערשיינט אין שיקאגא א זשורנאל אונטער'ן נאמען "שיקאגא". אין די ערשטע צוויי, דריי נומערן האבן די שיקאגער "אויסגעגאסן" דאס ביסל גאל, געזידלט, אנגעפאלן און ארונטערגעריסן וועמען מען האט געפאקט... און אט די הייליקע ארבעט האט מען געטאן אין נאמען פון דער פרינצעסין "די קונסט" נעבאך. מוז האט אבער געוואוסט, אז דער כעס נעמט זיך פארוואס מען האט אט די "יונגע שיקאגער שרייבער" — שוין אלע כמעט נאך ארבעים — נישט געמאכט פאר די פני פון דער ליטעראטור. פארוואס מען האט למשל נישט אוועקגעשטעלט אין איין ריי מיט לייוויקן און משה לייב האלפערן, דעם הילצערנעם מחבר פון די "לידער" "זעכצנטע גאס" און "קאלוסום שיקאגא" מאטעס דייטש. ווייל לויטן עדות־זאגן פונם רעדאקטאר איז ער דאך דער שפראך־קענער און דער גרויסער אינטעליגענט...

און אז מען האט שוין אויסגעשפיגן דאס ביסל זידלעריי האט מען אנגעשטעלט א "פובליסיטי אגענט" דעם רעדאקטאר אין זיין "ווינקל". טיילט ער כבוד און לויבט די איינענע "טאלאנטן". א שאד נאר וואס אין לעצטן נומער, האט ער פארגעסן צוגעבן כאטש א קאפעלע לויב אויך ברוך גאלדהארט; ער איז נישט קיין קלענערע טאלאנטלאזיקייט פון מאטעס דייטש.

און לוצקי מיינט איר פעלט דארט? ער איז איינער פון די כמו אגענטן וואס זאגן שבחים שטילערהייט און חנ'דלען זיך און דערפאר מאכט מען אונטלאך און מען לויבט זיך.

און דער צדיק ר' נח שטיינבערג האט דערשמעקט א פעטן ביסן, איז ער אויך דא און שרייבט "קריטיקס" און לויבט זיך אליין אין זיינע "נאקעטע ווערטער". און דאס לשון איז ביי אים אזוי בוימלדיק און געאיידלט, גלייך דער "גראסער קריטיקער" קען נעבאך קיין צוויי נישט ציילן...

ארט עס קיינעם נישט וואס איר "יונגע שיקאגער שרייבער" לויבט זיך. איר האט דאך אבער עס געקענט מאכן גלייך פון ערשטן נומער אן, צו וואס מוזט איר פריער אלעמען אויסזידלען?

ג. פארשטעלטע אגענטן

אין "טאג" איז לעצטנס געווען געדרוקט אן ארטיקל פון לייעלעס וועגן די אגענטן, וואס פארקויפן ביכער אין דער פראווינץ "און פארשטעלן זיך פאר גרויסע דיכטער און דאביי נארן זיי אפ די קויפער, פארקויפנדיק זייערע שלעכטע ביכער פאר גאר הויכע פרייזן".

מיר איז נישט באקאנט, אז אגענטן זאלן זיך פארשטעלן פאר גרויסע שרייבער. עס פארן טאקע ארום ביכער־פארקויפער איבער דער פראווינץ, וואס נארן אפ דעם עולם, אבער דאס זיינען דווקא דיכטער נישט קיין פארשטעלטע, נאר דיכטער מיט טאלאנט, דיכטער וואס האבן עפעס בייגעטראגן צו דער אידישער ליטעראטור. אבער אט די שרייבער זיינען צעפוילט ביזן ביין און זיי ארט נישט פאר גארנישט, אבי זיי קריגן די פינפערלאך און צענערלאך פאר זייערעם א בוך, וואס קאסט $1.50 אט די שרייבערס זיינען אפט אויך רעדאקטארס בישראל, וואס גיבן ארויס חודש'לאכע זשורנאלן און נעמען אן אבאנענטן אין יעדער שטאט. די זשורנאלן דערשיינען טאקע, נאר די אבאנענטן באקומען זיי קיינמאל נישט. אין בעסטן פאל באקומען זיי א נומער אדער צוויי אין א יאר.

איז פארוואס־זשע האט זיך לייעלעס אזוי שפעט דערמאנט? און פארוואס זידלט ער נאר די אגענטן און נישט די שרייבער? איך גלייב, אז לייעלעס ווייסט אפילו ווער עס זיינען אט די שרייבער, אלא וואס דען מען דארף זיך נישט איינרייסן מיט זיי?

מ'וועט עס אבער פארט דארפן טאן.

ל. שאפירע - א יובילאר

ל. שאפירא, איינער פון די טאלאנטפולסטע דערציילער אונזערע, ווערט דאס יאר א בן המשים.

אין די ליטעראריש קרייזן גרייט מען זיך צו פייערן זיין יובילעי. דערוויילע אבער גרייט ער א ניי בוך דערציילונגען מיט'ן נאמען "ניו־יארקיש" און ס'וועט דערשיינען אין פארלאג "אליין" . . .

עפעס גלייבט זיך עס גארנישט: ל. שאפירא, וואס האט ערשט אנומלטן דאכט זיך, אויסגעהאמערט דאס פיינלאכע בילד "דער צלם", דער זעלבער וואס האט זיך אויף א שטיק צייט דערווייטערט פונ'ם אויבנאן — וואס קומט אים מיט אן אמת — איז ערשט 50 יאר אלט? איז שוין 50 יאר אלט?

און זיין ניי בוך וועט צום יובילייאום דערשיינען איז פארלאג "אליין" . . .

איז עס נישט נאך א שטריך צו זיין איינענער "ארעמער מלוכה"?

אבער די דאזיקע ארעמע מלוכה אונזערע, נעמט אויף מיט שטילער פרייד דעם אמת'ן שאפער.

די פויקן און טרומייטן, זיינען דאך נאכאלעמען נאר די אויסערלאכע סימנים —

דאס שטילע געשריי און טיף פיינלאכע בילד, וואס שטארט ארויס פון ל. שאפירעס דערציילונגען קאן נישט פארטראגן קיין ליארעם ארום זיך. ס'וואלט באליידיקט און פארפלאכט —

אונזערע הארציקע וואונטשן צום דיכטער פון דער ארימער מלוכה, וואס איז אין דער אמת'ן נישט "אליין" . . .

אינוועסטירט דורך אונזער הויפט אָפיס

ווען איר זוכט שטארקע אינוועסט־מענטס בּאראט זיך מיט דעם מענע־דזשער פון וועלכן עס איז ברענטש פון דער באנק.
דורך דער באנק'ס אייגענעם באנד רעפּארטמענט אין הויפט אָפיס שטייען אונזערע מענעדזשערס אין שטענ־דיקער בארירונג מיט דעם אינוועסט־מענט מארקעט.
דיזע באדינונג פארזיכערט אייך מיט פארזיכטיקן, קאנסערוואטיוון אויס־וואל פון די העכסטע סארטן סעקיו־ריטיס.

IMPERIAL BANK
OF CANADA
HEAD OFFICE - TORONTO

קאפּיטאל און רעזערוו $150,000,000

WINNIPEG (Main Office)	A. D. DUNCAN, Manager
	J. F. MacKAY, Asst. Manager
ARLINGTON and WESTMINSTER	R. S. McCLAY, Manager
NORTH END BRANCH	W. M. PORTER, Manager
ST. VITAL, Man.	R. MAVOR, Manager
RIVERTON and GIMLI, Man.	H. M. SAMPSON, Manager

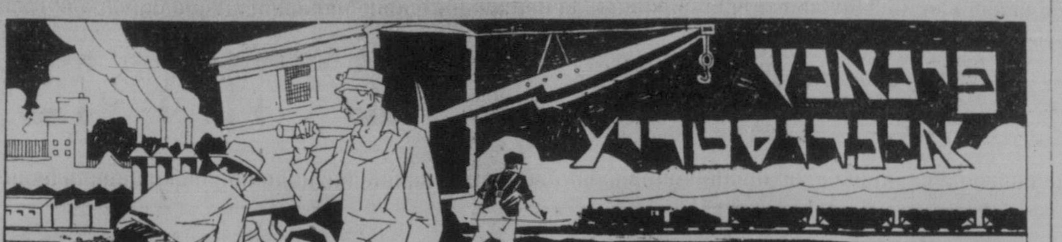

באנק אנאליזירט אָפּשוואכונג פון קאנאדעס אויסלענדישן האנדל

אנאליזירנדיק דעם קאנאדישן האנדל מיט אויסלאנד פאר'ן חודש דעצעמבער זאגט דער לעצטער מאנאטלאכער בולעטין פון דער באנק אוו מאנטרעאל, ווי פאלגט:

עס איז ווידער פארצייכנט געווארן אן אָפּשוואכונג פון קאנאדעס האנדל מיט אויסלאנד פאר'ן חודש דעצעמבער. די אימפּארטן זיינען געפאלן אויף 23,905,000$ און די עקספּארטן האבן זיך פארקלע־נערט אויף 21,700,000$ לגבי די ציפערן פון זעלבן חודש פאריגן יאר. דער הויפט אָפּפאל איז געווען אין ווייץ. דער עקס־פּארט ווערט האט באטראפן 14,241,000$ מיט 6,244,000$ ווייניקער לגבי א יאר פריער.

די הויפט סחורות וואס זיינען עקס־פּארטירט געווארן האט דער עקספּארט פון ציייטונגס פאפּיר אנגעהאלטן א באדיי־טענדיקן לעוועל, סיי אין ווערט און סיי אין קוואנטיטעט.

אין די לעצטע 9 מאנאטן פון יאר האט דער עקספּארט פון קאנאדישע סחורות פארקלענערט זיך אויף 234,352,000$ און דער אימפּארט פון סחורות נאך קאנא־דע האט זיך באשרענקט אויף א סומע פון 239,794,00$, וואס מאכט אויס א טאטאל אָפּפאל פון קאנאדישן האנדל מיט אויס־לאנד אויף 174,146,000$.

אין דעם דאזיקן פעריאד האבן די ווייץ פּראָדוצירער פון די מערב פּראָווינצן גע־קראגן 30,000,000$ ווייניקער פאר 30,755,000$ בושעלס תבואה וואס איז געלאדן געווארן קיין אויסלאנד.

אנאליזירנדיק די אינערלאכע אינדוס־טריעלע סיטואציע, זאגט דער בולעטין, אז א סך אינדוסטריעלע פלענטס אין קאנאדע אָפּערירן איצט צופרידנשטעלנד. די צייטונגס פאפּיר מילן האבן איצט א ראיעלן מארקעט פאר זייערע פּראָדוקטן. הידראָ־עלעקטרי פּראָדוקציע אנטוויקלט זיך צו־פרידנשטעלנד. אין 1930 זיינען געמאכט געווארן נייע אינסטאלירונגען פון הידראָ־עלעקטריק פּראָדוקציע אנטוויקלט זיך צו־און די פּראָיעקטן וועלכע האלטן איצט אין דורכגעפירט ווערן וועלן קירצלאך צו־געבן נאך 1,500,000 פערד קראפט. די פּראָדוקציע פון אייזן און שטאל האט זיך אויך פארבעסערט אין לויף פון נאוועמ־בער און דעצעמבער. די איינמאנען פון די אייזנבאנען קאמפּאניס זיינען נאך אלץ צוריקגעשטאנען לגבי פאראיארן, אבער די קאמפּאניס האלטן איצט אן גרויסע פּעי־ראלס און גיבן ארויס באדייטנדע אָרדערס פאר עקוויפּמענטס. טעלעפאן קאנסטרוק־ציע וועט דעם יאר זיין אויף א גרויסן מאסשטאב און די פּעריאָדע פון "סלעק" אין די אויטאמאביל אינדוסטריעס האלט זיך אין ענדיקן.

עס ווערט אויך אונטערגעשטראכן אז די מייִנינג קאמפּאניס פון אנטעריאָ האבן אויסגעצאלט 27,567,000$ אין דיווידענטן פון די אָפּעראציעס אין 1930. עס איז מיט 700,000$ מער ווי אין 1929.

געשעפט צושטאנד אין מערב קאנאדע

דער וועכנטלאכער האנדלס באריכט פון דער "קענעדיען קרעדיט מען'ס טראסט אסאסיאיישאן לימיטעד", פאר דער לעצ־טער וואך לויטעט, אז אין —

וויניפּעג

האבן זיך די האלסייל געשעפטן און מא־נופעקטשורינג, אביסל פארבעסערט. אלגע־מיינער ריטייל האנדל — שוואך; קאלעק־שאנס שוואך.

רעדזשיינע

האלסייל גראסעריס האבן גוטאן מע־סיקע געשעפטן; דריי גודס, הארדוואר און שיך — שוואך; ריטייל האנדל און קאלעק־שאנס — ניט אמבעסטן.

מוס דזשא

אלגעמיינער געשעפט צושטאנד, ניט גע־ענדערט; האלסייל שיך און הארדוואר גע־שעפטן — שוואך; ריטייל דריי־גודס, מע־סיק; ריטייל גראסערי האנדל און קאלעק־שאנס — לאנגזאם;

סאסקאטון

האלסייל גראסעריס און הארדוואר גע־שעפטן זייער לאנגזאם; דער פארקויף פון שיך, ניט שלעכט אין דער צייט פונם סע־זאן; אלגעמיינער ריטייל האנדל זייער שוואך, קאלעקשאנס אין שטאט — מעסיק קאלעקשאנס אין קאונטרי — זייער שוואך.

קאלגארי

עטוואס א פארבעסערונג אין האלסייל גראסערי געשעפטן. אנדערע ליינס, האל־סייל און ריטייל — לאנגזאם; קאלעק־שאנס — שוואך.

עדמאנטאן

דער אלגעמיינער האלסייל און ריטייל האנדל איז ניט אמבעסטן. קאלעקשאנס — לאנגזאם.

וואנקאווער

ריטייל געשעפטן אין שטאט און אין קאונטרי — מעסיק; מאנופעקטשורינג, — לאנגזאם; האלסייל האנדל — מעסיק; קאלעקשאנס — לאנגזאם.

זאגט פאראויס א פארבעסערונג אין דער ראבער אינדוסטריע

אז דער נייער יאר וועט ווייזן א פאר־בעסערונג אין דער ראבער אינדוסטריע, איז די מיינונג ארויסגעזאגט פון מר. פּ. ק. קלארקסאן, "גודריטש" טייר דילער" אין וויניפּעג.

מר. קלארקסאן האט דערהאלטן א סטייטמענט פון דערווארטונגען פאר 1931 פון ע. ס. סארדזשענט, וויצע־פּרעזידענט און דזשענעראל מענעדזשער פון דער קע־נעדיען גודריטש קאמפּאני, לימיטעד.

בנוגע דעם פארגאנגענעם יאר און וועגן די אויסזיכטן פאר די קומענדיקע מאנא־טען, האט דער גודריטש פּרעזידענט גע־זאגט, טיילווייז דאס פאלגנדע:

"די ראבער אינדוסטריע, אזוי ווי די מייסטע אנדערע אינדוסטריעס האט שטארק געליטן מיט דער פארגרעסערונג פון דער דעפּרעסיע אין 1930. די קאנ־קורענץ איז געווען זייער א שארפע, און אונזערע הויפט רויע מאטעריאלן, ראבער און קאטאן, זיינען געפאלן צו א פּונקט א סך נידעריקער פון דעם קאסט פון דער פּראָדוקציע".

"מיר האפן און דערווארטן, אז דער וועלט האנדל וועט זיך לאנגזאם פארבע־סערן היינטיקן יאר און די ראבער אינ־דוסטריע קאן דערווארטן, אז אין פארלויף פון די קומענדיקע מאנאטן וועט זיך די לאגע פארבעסערן. אין פארלויף פון 1930 האט די דאזיקע אינדוסטריע פּאבריצירט 53 מיליאן טיירס און 55 מיליאן טיירס זיינען פארקויפט געווארן. מיר זאגן פאר־אויס א פּראָדוקציע פון 63 מיליאן טיירס אין יאר 1931. די ראבער אינדוסטריע האט פארנוצט 380 טויזנט טאן ראבער אין 1930 און מיר דערווארטן צו פארנוצן ווייניקסטנס 450 טויזנט טאן ראבער אין פארלויף פון היינטיקן יאר".

—(::)—

אמעריקאנער אינוועסטמענטס אין קאנאדע

אמעריקאנער מאנופעקטשורערס האבן אויסגעבויט פארשיידענע פלענטס אין קא־נאדע, אויף א סומע פון 540 מיליאן און 593 טויזנט דאלאר. אזוי איז באקאנט גע־ווארן אין סענאט פון ציפערן וואס דער "דעפּארטמענט אף קאמערס" אין די פאר־אייניקטע שטאטן האט לעצטנס פאר־עפנטלאכט.

—(::)—

ראטשילדס גיבן הלואה צו בראזיל

א הלואה פון 32 מיליאן און 500 טוי־זענט אויף אכצן מאנאטן איז אראנזשירט געווארן פון די ראטשילדס פאר דער באנק אף בראזיל, אונטער דער גאראנטיע פון דער בראזילישער רעגירונג.

די דאזיקע הלואה איז א טייל פון א פּלאן צו רעארגאניזירן די בראזיליער פי־נאנצן אונטער דער דירעקציע פון סער אטא ניימאיער, וועלכער פארט אפּ נאך בראזיליע.

—(::)—

האניק אין סאסקאטשעוואן

די פּראָווינץ סאסקאטשעוואן, האט אין פארלויף פון לעצטן יאר פּראָדוצירט 903 טויזנט פונט האניק. אויסער דעם וואס דאס איז א ווערטפולע שפּייז, איז עס אויך וויכטיק פאר מעדיצינישע געברויכן.

די סי. פּי. אר. האט לעצטן יאר פארדינט איבער 38 מיליאן דאלאר

מאנטרעאל.— די ריינע פארדינסטן פון דער סי. פּי. אר. פאר דעם מאנאט דע־צעמבער, 1930, זיינען געווען 4 מיליאן, 161 טויזנט און 519 דאלאר. דאס איז א פארגרעסערונג אויף איין מיליאן, אכט טויזנט און 251 דאלאר, אין פארגלייך מיט די פארדינסטן פאר דעם זעלבן מא־נאט אין 1929, און צוליב דעם דאזיקן ממשותדיקן וואוקס, האט דער טאטאל פון ריינער הכנסה פאר לעצטן יאר באטראפן 38 מיליאן, 348 טויזנט און 658 דאלאר, אדער א פארקלענערונג אויף 4 מיליאן 895 טויזנט, און 885 דאלאר אין פאר־גלייך מיט די פארדינסטן פונם יאר 1929.

די גראס איינגאמע פאר דעצעמבער מאנאט איז געווען 16 מיליאן, 324 טוי־זענט און 469 דאלאר. דאס איז געווען די סאמע דערמוטיקנדיקע פיטשור פון דעם סטייטמענט.

בסך הכל האט די סי. פּי. אר. אין פאר־לויף פון 1930 געהאט אן אלגעמיינע הכ־נסה פון 180 מיליאן, 900 טויזנט און 804 דאלאר.

וואס טוט זיך אין עדמאנטאן?

פון בן־יהודה

א שיינע בר־מצוה איז פארגעקומען אין הויז פון מר. און מרס. י. הורטיג פאר זייער אינגסטן זון, הענרי. א גרויסע צאל פריינט פון מר. און מרס. הורטיג האבן זיך פארזאמלט און ביי שיין געדעקטע טישן האט מען זיך פארבראכט אין א יום־טוב'דיקער שטימונג. מר. ל. פּיקארסקי, פּרינציפּאל פון דער לאקאלער תלמוד תו־רה, איז געווען דער פּארזיצער פון אוונט. אין קורצע עטלאכע ווערטער האט ער גע־געבן אן איבערבליק איבער דער וויכטיקייט פון אידישער דערציאונג. נאכהער האט דער בר־מצוה געזאגט עטלאכע ווערטער מעניני דיומא אין העברייאיש און דער־נאך זיי אליין איבערזעצט אין אידיש. מר. י. באלצאן איז גערופן געווארן צום ווארט אלס פריינט פון די הורטיגס און אלס פּארזיצער פון דער היגער תלמוד תורה. מר. באלצאן האט איבערגעגעבן דעראינגע־רונגען ווי ערשט מיט דרייצן יאר צוריק האט מען געפּראוועט דעם ברית פונ'ם בעל שמחה און איצט די בר־מצוה. ער האט אויך געמאכט א פּאר באמערקונגען וועגן דעם בר־מצוה'ס שטודיום אין תלמוד־תו־רה און האט אויסגעדריקט די האפענונג, אז ער וועט אויך אויף ווייטער פּאָרזעצן זיינע לימודים אין די העכערע קלאסן פון דער תלמוד־תורה. אויך מר. י. טאראראש, אן איבערגעבענער פריינט פון די הורטיגס און אן אקטיווער טוער פון תלמוד־תורה, האט געזאגט עטלאכע ווארימע ווערטער. מר. י. וואל האט גערעדט וועגן כבוד אב ואם און די פליכט פון קינדער צו אי־דישקייט און אידישע למודים. עס האבן אויך גערעדט: דער פאטער, מר. י. הויר־טי; אברהם הוירטיג, א ברודער פונ'ם בר־מצוה, נאך אליין א תלמיד פון ת"ת הויך־שול, ניט קוקנדיק דערויף וואס ער גייט שוין אין אוניווערסיטעט.

שיין איז געוועזן די שילדערונג פון מר. פּיקארסקי, לערער פון ת"ת, ווי ער בא־געגנט זיך מיט זיין תלמיד, א. הורטיג, אין אוניווערסיטעט־ביבליאטעק און לערער און תלמיד ריידן צווישן זיך העברייאיש צווי־שען הונדערטער אנדערע סטודענטן. עס האבן אויך גערעדט מר. ב. לייבאוויטש און עדי קרעמער.

דער עולם האט פארבראכט אויף גאר א היימישן און באלעבאטישן שטייגער ביז שפּעט אין דער נאכט.

***

דער יערלאכער באזאר

עס איז דורכגעפירט געווארן דער יער־לאכער באזאר אין תלמוד תורה זאל פונ'ם קאונסיל פון אידישע פרויען. די קאנווי־נערס פונ'ם באזאר זיינען געווען מרס. י. סטאר און מרס. י. ניוהויז, וועלכע האבן געטאן זייער בעסט צו מאכן דעם באזאר א דערפאלג..

די קאנווינערס פון דער עסנווארג אָפּ־טיילונג זיינען געווען מרס. ווייסמאן און מרס. וו. דיימאנד. ארויסגעהאלפן פונ'ם די פאלגנדיקע פרויען: ס. רודניאנסקי, ס. שעכטער, ב. לייבאוויטש, א. ארעצקי, קו־פערמאן, א. דאווער, ל. דאלגאי, א. גאלד־מאן, א. פּראטקין, י. קעגעני, ה. גארדין, מ. פּראטקין, ב. לאער, י. הוירטיג, א. אסטרי, עד. קרעמער, גרין, מ. י. ליבער־מאן, מ. סטאטשינסקי, פּאדערסקי סעקרע־טארן פון באזאר.

מר. ד. ביינדער און מר. מ. דאן האבן ארויסגעהאלפן ביי דער געטראנקען אָפּ־טיילונג.

דזשוניער הדסה: מיס ס. מארגאליס און מיס ס. ראטנער.

דזשוניאר קאונסיל: מיס מייקלסאן, מיס הענסאן און מיס טריינע ניוהויז.

דזשוניאר דזשודיען: ענ. וואסערמאן און פּ. רודניאנסקי.

כאטש די צייט איז ניט זייער גינסטיק דאך האט דער עולם ארויסגעצייגט גרויס צופרידנהייט צו שטיצן דעם באזאר און די ריינע הכנסה 750.00$ וועלכעס גייט צום תלמוד תורה בילדינג פאנד און איז איבערגעגעבן געווארן צו מר. מ. י. לי־בערמאן פּארזיצער פון יענעם קאמיטעט.

דער יערלאכער ת"ת באזאר ווערט שוין דורכגעפירט אכט יאר צייט. מרס. ה. א. פרידמאן, די ערשטע פּרעזידענטן פונ'ם קאונסיל האט אנגעפירט מיט די באזארן מיט דער מיטהילף פון מרס וו. דיימאנד, ה. א. גאלדבערג און אנדערע. די ערשטע יארן פלעגן די באזארן ארייננבריינגען בא־דייטנדיקע סומען, דאס יאר וואס מ'האט געבויט די תלמוד תורה האט דער באזאר אריינגעבראכט 2,200$ און אזוי כסדר. עס קומט א דאנק דעם קאונסיל אף דזשו־איש וויימען וועלכע האלטן אן דעם באזאר וועלכער העלפט אויסצאלן די ת"ת געביידע.

***

די יערלאכע עקזאמענעס אין ת"ת גייען אן שוין זייט צוויי וואכן. אלס עקזא־מענאטארס זיינען איינגעלאדן געווארן: רעוו. א. פּינסקי, י. וואל, ז. ראמילסאן, ש. אסטרי, און י. נעלסאן צוזאמען מיט די לערער און ועד החנוך. מער איינצל־הייטן וועלן מיר נאך שרייבן.

***

עדמאנטאן האט געהאט זייער א חשוב'ן גאסט אין דער פּערזאן פון חיים גרינבערג. א פאראייניקטער קאמיטעט פון פאר־שטייער פון פארשיידענע ארגאניזאציעס האט אראנזשירט צוויי לעקציע צו וועל־כע דער זאל איז געווען איבערפולט און חיים גרינבערג האט גענומען דעם עולם מיט זיין באגייסטערטן ארט ריידן. מען האט אים געוואלט פארהאלטן אויף נאך א לעקציע אבער די צייט איז געווען אזוי באגרענעצט, אז ס'איז געווען אוממעגלאך אים צו קריגן. ער האט איבערגעלאזט א טיפן רושם מיט זיין ארט ריידן וועלכער וועט לאנג ניט פארגעסן ווערן.

חיים גרינבערג האט באזוכט די ת"ת קלאסן ווייל די קינדער האבן געלערנט און ער האט געהאט פיל נחת דערפון. ער איז אוועק פון דער ת"ת זייער א צופרידענער.

***

זונטאג דעם 8טן פעברואר וועט פאר־קומען די גראדואירונג פייערונג פון ת"ת. מער איינצלהייטן וועלן מיר נאך שרייבן.

***

דער פאראייניקטער הייסקול קלאס פון די תלמידים פון קאלגאריער און עדמאנ־טאנער תלמוד תורות וועלכע לערנען זיך אין אלבערטער אוניווערסיטעט גייט אן רעגלמעסיק און די תלמידים באזוכן דעם קלאס. עס איז א פארגעניגן צו זעען די ליבשאפט פון די יונגע מענשן צום העב־רייאישן למוד, ניט קוקנדיק דערויף וואס זיי אלע זיינען סטודענטן פון אוניווערסי־טעט.

קאר אייגנטימער

מיר טוען די פאלגנדע ריפּעיר ארבעט:
פענדערס און באדיס אויסגעגליכן
אסעטילין וועלדינג און ברייזינג
אינדזשינס איבערהאלט און פאררעכט

אויך בלעקסמיט ארבעט
מעסיקע פּרייזן

J. NEPON'S GARAGE
Selkirk and Main Ph. 55 757

AACTIVE MESSENGER SERVICE
באיס, מאטארסייקלס, טראקס
119-121 Albert St. PH. 26 062

אידן קאנען איצט עסן כשר'ע ביסקעטס, געבאקן פון אן אלט־עטאבלירטער פירמע

עס איז א פארגעניגן צו אנאנסירן פאר אונזערע לעזער, אז פּאולינ'ס פּירלעס קרים סאדאס זיינען איצט שטריינג כשר, און קאנען סערווירט ווערן אין אידישע היימען מיט פולן צוטרוי, אז זיי זיינען פולשטענדיק כשר לויטן אידישן דין.

די פעקטארי, וואו די דאזיקע בארימטע ביסקעטס ווערן געמאכט, איז אונטער־זוכט געווארן פון רבי י. י. כהנאוויטש. ער האט די מאנופעקטשורינג פּראצעסן עקזאמענירט ווי אויך אלע מאטעריאלן און האט אויסגעפונען, אז קיינע שמאלצן ווערן ניט גענוצט אין די דאזיקע ביס־קעטס. דערפאר האט ער ארויסגעגעבן א הכשר פון כשרות אויף די פּאולינ'ס פּיר־לעס קרים סאדאס. א קאפּיע פון דעם הכשר איז אָפּגעדרוקט אויפ'ן "לייבל" פון יעדן קארטאן פון די נייע כשר ביסקעטס.

א גוטער זאפּאס פון קרים סאדאס איז איינע פון די בעסטע זאכן צו האבן אין הויז, ווייל זיי קאנען גענוצט ווערן אויף פארשיידענע אופנים. זיי זיינען דאס בעס־טע פאר לייכטע צובייסנס, אדער איבער־כאפּן דעם הונגער צווישן מאלצייטן.

קיין זאך קאן ניט פארנעמען דעם פּלאץ פון פּאולינ'ס פּירלעס קרים סאדאס צו סערווירן מיט סופּ,סעלערי, קעז און זיי פּארמירן דעם בעסטן צוביים מיט פּרוכט, פיש אדער טשיקן סאלאד. זיי זיינען גוט מיט מילכיקס אדער פליישיקס.

די פּאולין טשעמבערס קאמפּאני לימי־טעד, ווי אלע ווייסן, מאכט שוין ביס־קעטס אין וויניפּעג זינט 1876 און זיי זיינען די ערשטע און אנפירנדע אינדוס־טריע פון דעם סארט אין מערב קאנאדע ביי היינטיקן טאג. דער "לאנגער רויטער פּעקעדזש" פון פּירלעס קרים סאדאס ווערט פארקויפט אין יעדער סטאר אין די פּריירי פּראָווינצן און די ביסקעטס זיינען בארימט פאר זייער קוואליטעט.

דאס וואס די דאזיקע מאנופעקטשורערס האבן אנגעפאנגען צו באקן כשר'ע פּירלעס קרים סאדאס, וועט עס פאר זיי געווינען דעם גוטן ווילן פון אלע אידישע היימען אין דער וועסט.

יעדער אידישער קונה קאן זיין זיכער, אז ער קריגט די נייע כשר פּירלעס קרים סאדאס, ווייל דער קארטאן איז ספּעציעל געדרוקט אין אידיש, רבי י. י. כהנאווי־טשעס הכשר איז אויף דעם איבערגע־דרוקט אינגאנצן, און דאס ווארט "כשר" איז אָפּגעשטעמפּלט אויף יעדער ביסקעט. פארלאנגט כשר פּירלעס קרים סאדאס פון אייער גראסערימאן, קויפט זיי און איר וועט זיין העכסט צופרידן.

ל. זענטנער
דעקאראַטער

מאכט באקאנט צו אלע זיינע פריינט און קאסטאמערס, אז ער האט געביטן זיין טעלעפאן פון פּריוואט אויף ביזנעס אונטער דעם נאמען

דעטראָיט דעקאראַטינג קאמפּ.

אלע נייע ארבעטן אין פּיינטינג, ראף פלאסטער, פינישינגס, געמאכט פון פּיינט אין פארשיידענע דעזיינס און קאלירן, אויך גלעזינג, צו זייער מעסיקע פּרייזן.

טעלעפאנירט מיר — עס וועט זיך אייך באצאלן.

גערדיינקט

DETROIT DECORATING CO.
51 851
110 ראבינסאן סטריט

זעט אונזערע נייע ספּרינג סחורות
א גרויסער אויסוואל פון וואס אויסצוקלייבן
Dominion Furniture Co., Limited
499 NOTRE DAME AVENUE
PHONES: 86 195 — 87 873

INCOME TAX SERVICE
AUDITS, FINANCIAL REPORTS
INVESTIGATIONS
בוקקיפּינג סערוויס
ס. א. פּארטיגאל
— מיט —
דזשא. לוס און קאמפּאני
Chartered Accountants, Auditors
202 פּאריז בילדינג, טעלעפאן 21 746
רעזידענס טעל. 24 524

A. MUIR
אוטאמאריזירטער
רוקא פינישינג סטיישאן
פענדערס און באדי ריפּעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

* ליי‍ענט "דאס אידישע ווארט" אייער איינציקע צייטונג, געדרוקט אין אונ־זער איינענער שפּראך, פאר אונזערע איינענע אינטערעסן פארשפּרייט אין אלע אידישע היימען פון וויניפּעג און מערב קאנאדע. *

THE TRADERS TRUST COMPANY
אָפיציעלע אסיינים, עקזעקיוטארס, אדמיניסטראטארס, פינאנציעלע אגענטן
4טער פלאר, יוניאן טראסט בילדינג טעלעפאן 26 892

שפּארזאמקייט

עס מאכט ניט אויס ווי פיל אדער ווי ווייניג איר פארדינט. דארפט איר אלעמאל אפּליינען א טייל פון אייערע פארדינסטען אין באנק יעדע' חודש. עס קאן קומען א טאג ווען איר וועט אפּשעצן דעם ווערט פון א סייווינגס אקאונט.

איין דאלאר עפנט א סייווינגס אקאונט אין יעדן ברענטש פון דער דאזיגער באנק.

עס איז דא א ברענטש ארום אייך.

THE DOMINION BANK
North End Branch, 678 Main St., Winnipeg, Man.
Main St. and Redwood Ave., Winnipeg, Man.
Regina Branch, Mr. W. A. Radcliff.
Saskatoon Branch, Mr. L. C. Brown, Manager.
King and McNab Streets, Hamilton, Ont.
City Hall Branch, Toronto, Ont.
Bleury and St. Catherine Streets, Montreal, Que.

פארגעסט ניט אז

בייטן אויל אין אייער קאר איז א נויטווענדיקייט און וועט פארלייגנערן דאס לעבן פון אייער קאר

עס וועט אייך איינשפּארן געלט און פארהיטן פון טראבל

ווי פריער וועל איך אייך געבן מיין פּערזענלאכע אטענשאן

מיר גיבן די בעסטע סערוויס

GRAND SERVICE STATION
מאיר זיפּורסקי, אייגנטימער
Salter St. and Dufferin Ave. Phone 54 574

אינטערנעשאנאל

אנאנסירט א נייע דע לוקס פּאנעל באדי פאר דעם ספּעשל דעליווערי

INTERNATIONAL

יעדער איינער וועלכער דארף האבן אויסגעצייכנטע טראקס צו נידעריקן קאסט, וועט געפינען די דאזיקע נייע דע־לוקס פּאנעל באדי באזונדערס אינטערעסאנט.

די באדי שטייט אויף דעם ¾־טאן, 136 אינטש־ווילביים ספּעשל דעליווערי. צו שלעפּן שווערערע משאות, און פארן געברויך אונטער מער שווערערע צושטאנדן, איז לאגישער אויסצוקלייבן די טשעסיס די איין־טאן זעקס ספּיד ספּעשל מיט זעקס פאראויס ספּידס.

אויב איר וואלט געוואלט אויספּרובירן וועלכן עס איז מאדעל אויף אייער אייגענעם אופן, קומט אין בארירונג מיט אונז דורכן טעלעפאן, אדער קומט אריין אויף די אדרעסן וואס זיינען אונטן אנגעצייכנט. איר זייט מיט גארנישט ניט פארפליכטעט — פארשטענדלאך.

אנדערע טראקס

אין אינטערנעשאנאל ליין זיינען פאראן די ספּיד טראקס (4 און 6 סילינדער), פאר 1¼, 1½, 2־טאן און 3־טאן לאודס; און טראקס פאר שווערע פליכטן, 2½ ביז 5־טאן.

מיר האבן א טראק צוצופּאסן אייערע ביזנעס. לאזט אונז דעמאנסטרירן פאר אייך

The International Harvester Co. of Canada Limited

פעקטארי ברענטשעס אין

BRANDON, MAN.	LETHBRIDGE, ALTA.	VANCOUVER, B. C.
CALGARY, ALTA.	REGINA, SASK.	WEYBURN, SASK.
EDMONTON, ALTA.	SASKATOON, SASK.	YORKTON, SASK.
N. BATTLEFORD, SASK.	SWIFT CURRENT, SASK.	WINNIPEG, MAN.

102 מיליאן

מער קאפעס סאלאדא טיי
אויסגעטרונקען אין 1930
ווי אין 1929 פון דער קא-
נאדער באפעלקערונג

"דארער" קראנקער פא- טער געווינט 15 פונט אין 3 וואכן, פרישן "פעפ"

אנסעלמא, אלטא. — מר. ע. קאטער זאגט: "איך בין געווען אזוי אפגעצערט שוואך, נערוועז, האב ניט געקאנט ארבע- טען. דאן פרובירט אייראנייזד איסט, גע- וואונען 15 פונט אין 3 וואכן. צוריקגע- קראגן מיין געזונט".

דארע, שוואכע, נערוועזע מענשן ווערן איבערראשט צו געווינען 5 ביז 15 פונט אין דריי וואכן. העסלאכע איינגעפאלענע ערטער פילן זיך אויס. ביינערדיקע גלי- דער ווערן רונדיק. פלעקן אויפ'ן הויט פארשווינדן. נייע "פעפ" דעם ערשטן טאג. פארשטאפונג, אומפארדייאונג נער- וועזיטעט פארשווינדן איבער נאכט. פאר- מיידט די געפארן פאר ערנסטע קראנק- הייטן.

אייראנייזד איסט איז צוויי גרויסע טאניקס אין איינעם — וואג - בויענדע ברויער'ס איסט (הייוון) און קרעפטיקע בלוט-געבנדע אייזן. פיל מאל שטארקער ווי ניט מעדיצינישע הייוון, רעזולטאטן אין האלב צייט.

זייט ניט "דאר", שוואך, נערוועז, אין געפאר פאר ערנסטע קראנקהייטן. נעמט די דאזיקע אנגענעמע טאבלעטס. קיין הייוונדיקער טעם, גאז. אויב ניט צופרידן מיט די שנעלע רעזולטאטן, וועט איר קריגן אייער געלט צוריק פון מאנופעק- טשורער. קריגט היינט אייראנייזד איסט פון אייער דראגיסט. פילט גוט מארגן. נאר וואג שנעל.

די פאמיליע אין דער היים

א סורפרייז פארטי איז דורכגעפירט גע- ווארן פון דער קאמיטע פון די לאידיס אק- זילערי לינת הצדק פאר מרס. בומען אין איר היים, 717 סעלקירק עוועניו. מען האט זייער פריילאך פארבראכט ביי א שיין גע- דעקטן טיש. מיט גוטע וואונשן האט מען באגריסט מרס. בומען און פרעזענטירט מיט א שיינעם פרעזענט אלס אנערקענונג פאר איר געטריישאפט צו דער סאסייטי. דער עולם האט פריילאך פארבראכט ביז שפעט אין אוונט. אנוועזנד זיינען געווען פאלגנדע פרויען : מרס. פעלדמאן, זימ- בערג, סיטנער, סמאלע, קעמעל, מאגיד, סטיין, וועקסלער, בומען, אקעל, פאלאק, יאפע, שוסטער, גארפינקל, פרידמאן, סלוצ- קי, רייז, ווידמאן, לעכטער, אלטמאן, ליטמאן, טרעגובאוו און מיס בומען.

* * *

שבת אוונט האט די לאידיס אקזילערי, פון תפארת ישראל שול אפגעהאלטן א חמשה עשר פארטי אין שול. די מיטגלי- דערנס פון דער אקזילערי זיינען אנוועזנד געווען ביי דער פארטי מיט זייערע מענער. רעדעס זיינען געהאלטן געווארן פון רבי א. זילבערשטיין און מר. ה. לעוויטאן. צו- ליב דער אפוועזנהייט פון דער פרעזידענטן מרס. ה. לעוויטאן, איז מרס. גלאדסטאן, די וויצע-פרעזידענטן געווען די פארזיצערן רעפרעשמענטס זיינען סערווירט געווארן.

* * *

מיטוואך, דעם 21טן יאנוואר האבן די פרויען פון דער בנות שלום פרי לאאן סאסייטי אפגעהאלטן זייער יערלאכע וואלן-פארזאמלונג. באריכטן זיינען פאר- געלעזן געווארן פון דער טעטיקייט פון דער סאסייטי פון פאריקן יאר, און זיי זיינען גוטגעהייסן געווארן פון דער גאנצער פאר- זאמלונג.

די פאלגנדע באאמטע זיינען דערוויילט געווארן פאר די קומענדע צוועלף מאנא- טען : מרס. ד. קאנארסקי, פרעזידענטן (אקלאמיישאן); מרס. סעקטער, קאסירערן (אקלאמ.) מרס. געלער, וויצע פרעזידענטן; מרס. פילאווסקי, צווייטע וויצע-פרעזידענ- טען; מיס בעסי סירקין, פינאנץ סעקרע- טארן; מרס. האפמאן און פאטאווסקי, "סאשעל טשערליידיס"; מרס. גארבעט, "סיק וויזיטינג טשערליידי". אין קאמיטעט זיינען דערוויילט געווארן די פאלגנדע פרויען : זאלאטאראוו, מייעראוויטש, פא- לאק, סירקין, לעוואנט, קאפעלאוו, לעוויט, מערקל, פאגל, שמעלניצקי, שניידער, ראזנ- בוים, סילווערמאן, אדלער, דאווילמען און מרס. סטאלבאק. די רעקארדינג סעקרעטא- רען איז פארבליבן די זעלבע פון לעצטן יאר.

* * *

מיטוואך דעם 28טן יאנוואר, האט די וויניפעג טשאפטער הדסה געגעבן א סור- פרייז פארטי פאר מרס. א. דאברושין (דאבבס) 140 אלפרעד עוועניו. שיינע טי- שען זיינען סערווירט געווארן מיט פאר- שיידענע צובייסנס און נאשערייען. מר. ב. מאסקאוויטש פאטער פון מרס. דאברו- שין האט בייגעשטייערט $1 און מרס. א. דאברושין — $2.

פאלגנדע פרויען זיינען אנוועזנד גע- ווען : מרס. א. דאברושין, ד. פריד (פרע- זידענטן), ווס. קלעס, ד. דאלגין, א. הור- טיג, טש. לעווין, א. דאלגין, מ. לודוויג, דזש. קלעס, ל. פאמין, ס. לעווין, פ. מאס, ד. גאלדשטיין, דזש. גלאדסטאן, א. קאהען, ל. שוסטעראוו, ה. ספעקטאר, ל. ראפאל- סקי, מ. וויינסטאק, ל. בערעזקין, מ. סמא- ראדין, פ. גאלדין, ס. ראסאוו, טש. דאבבס, דזש. טשעבס, ב. הירשבערג, מיס י. דאל- גין, מיס ל. ספעקטאר און מיס ב. לעווין.

א צאל רעדעס זיינען געהאלטן געווא- רען, דער אוונט איז פארבראכט געווארן אין געזאנג.

* * *

פאלגנדע פרויען האבן דורכגעפירט פארשיידענע "ענטערטיינמענטס" לכבוד מרס. גארדאן אנדזשעל, וועלכע איז געווען צו גאסט ביי אירע עלטערן, מר. און מרס. דזש. גאסין אין פארלויף פון די לעצטע מאנאטן : מרס. דזש. גאסין, וו. האראוויץ, ד. ראזען, א. לייבאוויטש, דזש. מייערס, פ. ספיוואק, ה. קאהען, טש. סמיט, א. הערשפילד, ל. רינגער, א. פינגארד, ב. פינגארד, ט. וואלטש, ב. בארסקי, דזש. טשאסטיאן, מ. רוזען, סי. שווארץ, ס. קאפ, מ. גאסין, איזראעל, ראמבערג, קליפער, ב. אנדזשעל, ס. סטיימאן, ס. איצקאוויטש, ווייסמאן, קיטי פערגאן, עז און איידא שטייטלמאן, ווילדער, ס. גלייזערמאן, ר. גארמאקא, דזש. שווארץ, ע. אווערבאך, באורעט, מ. האלפערין, ה. דעקטאר, פ. גרין, ווינער, ס. יעגער און מרס. ראוואט- סאס (?)

"די ענטערטיינמענטס" זיינען באשטא- נען פון "ברידזש", טייען, לאנטשעאנס און דינערס.

* * *

אייטונא, סאסק.

דעם 31טן יאנוואר האבן די אידישע צוזאמען מיט די ענגלישע פרויען פון איי- טונא דורכגעפירט א סורפרייז פארטי לכבוד מרס. וו. ריטשמאן, און מרס. ה. יארש, צו זייער געבורטסטאג. זיי זיינען פרעזענטירט געווארן מיט זייער שיינע מתנות און מען האט פארבראכט צוזאמען אין א פריילאכער שטימונג ביז שפעט אין דער נאכט.

* * *

דעם 18טן יאנוואר האט מרס. דזש. גרינבערג, פון אייטונא, געמאכט א פאר- טי פאר אלע אידישע איינוואוינער, לכבוד איר טאכטער מרס. סטיט, פון וויניפעג, 872 סט. מעריס ראוד. א דאנק די פריינט- לאכע באציאונגען פון אייטונער אידישע איינוואוינער איינער צום צווייטן, איז דורכגעפירט געווארן א צאל פארטיעס לכ- בוד מרס. סטיט, איר שוועסטער מרס. סע- רעברין און איר מוטער מרס. גרינבערג, וועלכע איז באליבט און געאכטעט ביי אלע אידישע איינוואוינער פון אייטונא.

מען איז עטלאכע טעג כסדר, אלע פרוי- ען צוזאמען, געגאנגען פאר לאנגע שפא- צירן פון 4 מייל און גייענדיק האט מען דיקוסירט וועגן גאנץ וויכטיקע פראגן. אלע צוזאמען האט מען גוט פארבראכט די 3 וואכן פון מרס. סטיט'ס באזוך אין איי- טונא.

זונטאג, דעם 1טן פעווראל איז מרס. סטיט אפגעפארן אהיים, באדאנקענדיק אלעמען פאר דער פריינטלאכער אויפנא- מע וואס מען האט איר געגעבן.

* * *

דינסטאג, דעם 3טן פעברואר האט א גרופע יונגע פרויען אפגעהאלטן א מיטינג מיט דעם צוועק צו ארגאניזירן א זעלבסט בילדונג קלוב. מרס. אנא אלעניק איז ספע- ציעל איינגעלאדן געווארן צו דער פארזאמ- לונג צו אדרעסירן די פרויען און די ארגא- ניזירונג פון דעם קלוב. איר רעדע האבן די פארזאמלטע ענטוזיאסטיש אויפגענו- מען. א קאמיטעט איז גלייך דערוויילט גע- ווארן אנצופאנגען די ארבעט מיט מרס. אלעניק אלס "טשערליידי". די וויטער- דיקע ארבעט פון דעם קלוב וועט אנאנ- סירט ווערן פון צייט צו צייט אין דער פרעסע.

* * *

מאנטאג אוונט האט די פרויען שטאט ארגאניזאציע אפגעהאלטן א פארזאמלונג אין דער היים פון דער וויצע-פרעזידענטן מרס. פרידמאן, 567 אלפרעד. מרס. א. אלעניק האט דערקלערט, אז דער מיטינג איז גערופן געווארן ספעציעל ארומצור- ריידן וועגן דעם "סאפער". עס ווערט אויך באשלאסן אז צוליב דעם קאנצערט פון מאונט כרמל קליניק זאל דער "סאפער" אפגעלייגט ווערן אויף זונטאג, דעם 15טן פעברואר. א ספעציעלע קאמיטע ווערט אויסגעקליבן פון מענער און פרויען צו אראנזשירן דעם "סאפער". עס ווערט אויך באשלאסן אין גיכן צו רופן אן אלגעמיינע פארזאמלונג. שליסנדיק דעם מיטינג האט דער עולם ביי א שיין געדעקטן טיש פאר- בראכט א פאר שעה.

* * *

א גרופע פריינט האבן געגעבן א סור- פרייז פארטי פאר מר. און מרס. ל. מ. שיפמאן, לכבוד זייער זונס, בעני, בר- מצוה אין זייער היים, 108 לארען סט. מר. ל. מ. טשעטשיק איז געווען פאר- זיצנדער. דער טשערמאן האט אבער גע- געבן אין דעם נאמען פון דעם "פאטייטע קלוב" א שיינעם פרעזענט צום בר-מצוה. מרס. האלפערין האט אין איר אייגענעם נאמען און אין דעם נאמען פון איר מוטער — סאסקאטשעוואן — און איר שוועסטער מרס. פיירמאן, איבערגעגעבן א שיינעם פרעזענט. יעדערער האט געהאט דאס ווארט און האט געוואונשן מר. און מרס. שיפמאן כל טוב. פאלגנדע זיינען געווען אנוועזנד : מר. און מרס. ל. מ. טשעטשיק, מר. און מרס. ל. לודוויג, מר. און מרס. דזש. קינבערג, מר. און מרס. פ. קאהען, מר. און מרס. פ. פ. קאהען, מר. און מרס. א. שיפמאן, מר. און מרס. ה האלפערין, מר און מרס ז. פירערמאן, מר. און מרס. נ. סינגער, מר. און מרס. דזש. זאסלאווסקי, מר. היימי קאהען, מר. ב. בארסקי און מרס. קרעמער.

פאפולערער פארזיכערונגס אגענט

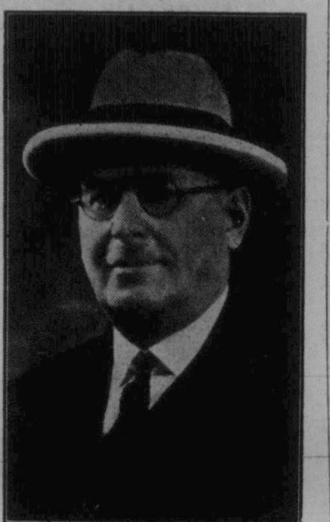

מר. א. העריס

מר. העריס איז ניט קיין פנים חדשות אין וויניפעג, נאר טאקע איינער פון די אלטע טעטיקע תושבים. פאפולער צווישן די אידישע מאסן, באזונדערס די נאציא- נאליסטישע קרייזן. זייט ער איז אין די פארזיכערונגס ביזנעס, האט ער זיך דער- ווארבן א סך פערזענלאכע פריינט — דורך דעם וואס ער איז ניט באגרעניצט צו א געוויסער קלאס פארזיכערונג, נאר ער איז פארבונדן מיט פארשיידענע קאמפאניס און גיט ארויס פאליסיס פאר לעבנס פאר- זיכערונג אזוי גוט ווי פאר פייער אויטא- מאביל, פלייטגלאז און האלדאפ.

א גוטמוטיקער און דאך ערנסטער מאן, געווינט מר. העריס דעם צוטרוי פון די, מיט וועלכע ער קומט אין פארבינדונג.

א היים!
ווען איר זייט אוועק
פון דער היים
אין
לעווינס כשר רעסטאראן
47—49 מארטא סט.
בלויז די סאמע פרישע און בעסטע פראדוקטן ווערן גענוצט אין אונ- זערע מאלצייטן און שטרייננג כשר בהכשר הרבנים.
ליכטיקע ריינע צימערן פאר געסט מיט דער בעסטער באדינונג
פאר חתונות, פארטיעס, באנקעטן, און א. וו. האבן מיר די פיינסטע אקאמאדיישאן מיט א טאנץ פלאר פאר 100 פארלאך.
מיר שטעלן צו מאלצייטן פאר אלע אונטערנעמונגען אויך אויסער אונזער אייגענעם פלאץ.
LEVIN'S
Commercial Kosher
Restaurant
47-49 MARTHA ST. PH. 25 219

באריכט פון חסד של אמת קאנצערט פעב. 1

זונטאג, פעברואר דעם 1טן, איז פאר- געקומען א קאנצערט פאר דעם "חסד של אמת" אין פעלעס טעאטער. פון 7.30 אין אוונט האבן זיך מענשן געצויגן פון אלע גאסן צום טעאטער. עס ווילט זיך מיר גלויבן, אז ניט דער קאנצערט האט זיי אזוי פיל אינטערעסירט, ווי די ארגאני- זאציע אליין. דער נאמען "חסד של אמת" האט אזא קראפט וואס מוז צוציען יעדן מענש. א סך האבן אליין דורכגעלעבט אומגליקן און א סך האבן געהאט אויסצור- שטיין פון זייערן א פריינט, א באקאנטן, און אלע זיינען געקומען מיט דער אבזיכט צו העלפן און שטיצן און הערן א פאר ווערטער וואס די "חסד של אמת" ארגא- ניזאציע האט אויפגעטאן ביז איצט און וואס מ'גייט אויף ווייטער טאן. א סך פון די אנוועזנדע האבן זיך פארשריבן פאר מיטגלידער און האבן זיך אויך פארפליכ- טעט צו העלפן שאפן וואס מער מיטגלידער פאר דער ארגאניזאציע.

איצט א פאר ווערטער וועגן קאנצערט גופא. א מערערע צאל קינדער האט זיך באטייליקט אין דער פראגראם. דער ער- שטער איז געווען איבערצוראשן דעם עולם מיט הזנ'ישעס. ער האט געזונגען מי יעלה און ארשת שפתינו און צו לעצט איין ענגליש ליד אקאמפאנירט אויף דער פיאנא פון מיס עליזאבעטא אווערבוק; דער צוויי- טער נומער איז געווען דער 13 יאריקער סידני מייעראוויץ. ער האט געגעבן א סאקסאפאן סאלא אקאמפאנירט פון זיין שוועסטער, איידא מייעראוויץ. דער סאק- סאפאן איז גרעסער פון אים און זיין שפילן איז נאר צו באוואונדערן. ער וואקסט א גרויסער קינסטלער. די עלטערן וועלן האבן פון אים פיל נחת. פריילין קלארא פאקס האט זייער שיין אויסגענומען ביים עולם מיט אירע 2 אידישע לידער און אויך איר האט מיטגעהאלפן אויף דער פיאנא איידא מייעראוויץ. איידא מייעראוויץ האט געזונגען ענגלישע לידער און דער עולם האט איר שטארק אפלאדירט און צולעצט זיינען געוויזן געווארן זייער שיי- נע בילדער פון וועלכע אלע האבן זיך פיין אמוזירט און וועלן האבן א לאנגע צייט צו געדענקען דעם "חסד של אמת" קאנ- צערט.

צום סוף וויל איך אין נאמען פון חסד של אמת קאמיטעט באדאנקען אלע, וועל- כע האבן אנטייל גענומען אין קאנצערט און געהאלפן צו מאכן דעם גרויסן סוקסעס. די קינדער, די עלטערן פון די קינדער,— אונזער דאנק, איך דאנק אויך אלע וואס האבן געהאלפן פארקויפן די בילעטן און א גרויסן דאנק דעם מענעדזשער פון טע- אטער. צו לעצט וויל איך דאנקען "דאס אידישע ווארט" פאר מיטהעלפן אין דער פובליסיטי און פאר דעם אינטערעס וואס די צייטונג נעמט בכלל צום "חסד של אמת".

מיט אכטונג,

אב. כהן

איך דאנק די קאונטרי אידן פאר די ביישטייערונגען צום חסד של אמת דורך דער צייטונג. מיר וועלן אלעמען ארויס- שיקן רעסיטס אין גיכן. א. כ.

אידישער זעלנער פון ראדאם באגייט זעלבסטמארד אין ווארשע

פון ווארשע מעלדעט מען :

איינציקע לאקאטארן פון הויף מארשאל- קאווסקי 129 האבן אין אוונט באמערקט עפעס א יונגן זעלנער ארומדרייען זיך אין הויף. פלוצלונג איז דער זעלנער ארויף אויפ'ן דריטן שטאק, אויפגעפראלט דאס פענסטער און זיך אראפגעווארפן אויפ'ן הויף. ניט קוקנדיק אויף דער שפעטער צייט, איז באלד אין הויף געווארן א צו- זאמענלויף. מען האט אלארמירט די "גי- כע הילף", וועלכע האט דעם זעלבסטמער- דער מיט א דערשיטערטן מח און צעבראָ- כענע פיס אפגעפירט אין מיליטערישן קרייז שפיטאל. פון די דאקומענטן וואס מ'האט געפונען ביי אים איז צו זעען, אז ער הייסט זלמן צילער, 21 יאר אלט, שטאמט פון ראדאם. עס איז דערווייל ניט פעסטגעשטעלט געווארן די סיבה פון זיין פארצווייפלטן שריט.

געשטארבן א שמש וואס האט אפגעהיט א פרוכת פון נאפאלעאן

פון ביאליסטאק מעלדעט מען :

אין אלקעניק איז געשטארבן אין עלטער פון 74 יאר דער אלטער שמש פון דער שול, ר' צבי מאיר ראבין. 35 יאר האט ער פארנומען דעם פאסטן פון שמש אין דער בארימטער אלקעניקער היסטארישער שול. דעם פאסטן האט ער איבערגענומען בירושה פון זיין פאטער, וועלכער איז אויך געווען שמש אין דער זעלבער שול גאנצע 30 יאר.

א ניי טעאטער שטיק

אין די ניו-יארקער אידישע טעאטער קרייזן, ווערט איצט א סך גערעדט וועגן דער נייער פיעסע, וואס ווערט געשטעלט אין שווארצ'ס קונסט טעאטער, "ריווער- סייד דרייוו" פון ל. קאברין.

דער אינטערעס צו דער פיעסע נעמט זיך דערפון, ווייל אין דער פיעסע ווערט באהאנדלט א פראבלעם, וואס רירט אלע- מען אן.

טאג טעגלאך באגעגענען מיר די טאטעס און מאמעס, וועלכע די רייך געווארענע זין און טעכטער, האבן אריבערגענומען פון יע- נער זייט ים. זיי זיינען געקומען אהער מיט דער האפענונג צו געפינען א ווארים ווינקל אויף די עלטערע יארן, און גאנץ אפט פאלן זיי גאר אריין אין א פרעמדער סביבה; דעם זונ'ס הויז איז פארענגלישט, די שנור און די אייניקלאך פרעמדע, און ס'הייבט זיך אן א לעבן פון פיין פאר די אריבערגעקומענע.

דער דאזיקער פראבלעם איז שוין אנגע- רירט געווארן פון א גאנצער רייע שרייבער. אין דער "פיעסע "ריווערסייד דרייוו" ווערט די פראגע אוועקגעשטעלט אויף א נייעם אופן. די צוויי וועלטן, שטייען איינער אנטקעגן דעם אנדערן — און פאר- שטייען זיך נישט.

די שנור, א טאכטער פון א ראביי, באַ- טראכט די אריבערגעקומענע ווי קליינע אומבאהאלפענע קינדער, לערנט זיי עסן און האלטן זיך. מענשן וואס האבן אין דערהיים געפירט אן אייגענעם שטאט און געווען אנגעזעענע מענשן זיינען מיטאמאל אראפגעפאלן צו דער מדריגה פון "גרינע" וועמען מ'דארף לערנען.

די פראגע פון אידיש רעדן, וואקסט אויס אין דער פיעסע צו א פאמיליען פראבלעם, אן ענין וואס צעטיילט טאטעס און קינדער.

א גאנצע ריי טיפן ווערן אין דער פיעסע ארויסגעפירט וואס ווייזן די סביבה אין וועלכער ס'קומט אויס צו לעבן די אריבער- געקומענע. דאס איז א שטיק פון אונזער היינטיקער ווירקלאכקייט נישט בלויז אין ניו-יארק.

ס'וועט זיכער פרייען דעם היגן עולם טעאטער גייער, צו וויסן אז 27טן און 28טן פעברואר וועט די פיעסע, "ריווערסייד דרייוו" געשפילט ווערן אין קווינס טעא- טער. די פיעסע וועט געשפילט ווערן פון דער דראמאטישער סעקציע פון י. ל. פרץ אינסטיטוט אונטער דער רעזשי פון ב. שעפס. בילעטן צו זייער פאפולערע פריי- זען.

א. ל.

באשיצט אייערע אויגן

GUILD OF PRESCRIPTION OPTICIANS OF AMERICA

אויגן זיינען אזעלכע ווי- ליקע ארבעטער, אז צו אפט ווערן זיי פארנאכלע- סיקט ביז עס ווערט גע- מאכט אזא שאדן וואס מען קאן שוין ניט גוט מאכן. איר וועט בלויז האבן איין פאר אויגן אין אייער גאנץ לעבן, און עס איז לעבנס- וויכטיק אז איר זאלט פארשטיין די נאענטע באציאונגען צווישן דעם געזונט פון אייערע אויגן און אייער אלגעמיינעם געזונט.

זעט אייער "מעדיצינישן אויגן ספעציא- ליסט", ער וועט אייך קאנען געבן אן עצה צי איר דארפט אויגן גלעזער.

איך וועל זיין צופרידן אויסצופילן אייער דאקטארס פרעסקריפשאן.

איך בין דער איינציקער "גילד אפטישאן" אין וויניפעג וועלכער האט א קאמפליט פלענט פאר דער פינקטלאכער צופאסונג, שלייפונג און אויספילן פון מעדיצינישע אויגן-ספעצי- אליסטן פרעסקריפשאנס פאר אויגן גלעזער.

איך וועל זיין צופרידן אנצוגעבן פרייזן און ווייזן אייך אונזער הויכע קוואליטעט אויגן-גלעזער.

ROBERT S. RAMSAY
Prescription Optician
333 DONALD ST. PH 87 951

Phone 22818

Peerless Laundry

"אומפארגלייכבאר אין פעאיקייט און אויפזיכט"

Phone 22818

אין פעלעס טעאטער

"די טעקסאן", א העכסט שפאנענדע, דורכאויס-ריידנדיקע, אמוזירנדיקע בילד, ווערט היינט געוויזן אין פעלעס טעאטער. גערי קופער און פעי ורעי שפילן די הויפט ראלן צוזאמען מיט אן ערשט-קלאסיקן קעסט.

דאס בילד איז אינטערעסאנט און צי- ציענד פון אנפאנג ביז'ן סוף. עס ווערט אויך געוויזן זייער אן אמוזירנדיקע קא- מעדיע, סעריאל, פיטשורעטס א. א. וו. זעט און הערט עס אין פעלעס טעאטער.

די ערשטע דריי טעג פון קומענדיקער וואך, וועט געוויזן ווערן דאס גרויסע דרא- מאטישע בילד "געלעכטער", מיט נענסי קאראל, אין דער הויפט ראל.

דאס איז די סאמע שטארקסטע דראמא- טישע געשיכטע וואס איז ווען געשפילט געווארן מיטן אנטייל פון פרעדריק מארטש. עס וועט אויך געוויזן ווערן א דורכאויס-ריידנדיקע אמוזירנדיקע קאמע- דיע, נייעס און פיטשורעטס.

—(:ז:)—

איינמאל א גענגסטער אלעמאל א גענגסטער

"איינמאל א גענגסטער — אלעמאל א גענגסטער" — דאס איז אן אויסדרוק אין די קרייזן פון דער אונטערוועלט וואס איז א שטיק אמת. פאלט אימיצער נאר אריין אין דער אונטערוועלט, פארבלייבט ער שוין אויף שטענדיק.

דאס איז ניט קיין פראגע פון מאראל, לויט דעם באגריף פון די אונטערוועלט "העלדן", נאר א פשוט'ער אויסגערעכנ- טער געשעפט ענין, און אויב א גענגסטער האט חרטה אויף זיינע מעשים און ער וויל זיך ארויסרייסן פון יענעם אפגרונט, דא- מאלסט שטעלט ער איין זיין לעבן און זיינע טעג זיינען געציילטע, ווייל ער ווייסט צופיל סודות פון דער אונטערוועלט און עס איז גלייכער פאר זיי, פון זיכער- קייט וועגן, אפצוראמען אים פון וועג.

דאס אלצדינג ווערט אפגעשפיגלט אין דעם בילד "די דארוועי טו נאווער" אין אר. קיי. א. וויניפעג טעאטער, מיט'ן אנטייל פון לו עירס, סטאר פון "אויפ'ן מערב פראנט קיין נייעס".

זעט דאס דאזיקע בילד, עס איז זייער אינטערעסאנט.

NEW PALACE THEATRE
סעלקירק און פאורעס
היינט און מארגן ווערט געוויזן
איינע פון די גרעסטע מלחמה בילדער, געמאכט מיט א סך האנדלונג און טרילס
גערי קופער, אין
"די טעקסאן"
אויך קאמעדיע, 4טער טשאפטער "די אינ- דיאנער קומען" און קארטון.
קומענדיקע וואך, מאנטאג, דינסטאג און מיטוואך
נענסי קאראל, אין
"געלעכטער"
די סאמע שטארקסטע דראמאטישע געשיכטע וואס איז ווען געפילמט געווארן, מיט
פרעדריק מארטש
אויך קאמעדיע, נייעס און פיטשורעטס
פרייזן: דערוואקסענע צו יעדער צייט 25c
קינדער, 10 און 15 סענט

RKO Winnipeg
FORMERLY THE ORPHEUM
דאס בילד
ענגלאנד האט דרייסט אויפ- געפאדערט האליוואוד
צו מאכן
"די דארוועי טו נאווער"
מיט
לו עירס
סטאר פון "אויפן מערב פראנט קיין נייעס" און "קאמאן קלעי".
קאמעדיע, נייעס

גיט אכטונג אויף אייערע פיס
אייערע פיס זיינען פונקט אזוי וויכ- טיק ווי אייערע הענט, און דעם טעגנ- לאכן קאמף פאר א לעבן מאכן. אייערע פיס זיינען נויטיק צו דערמעגלאכן אייך ארומצוגיין און צו שטיין אויפן רושאב.
מיר ספעציאליזירן זיך אין עקס- פערט פוס באהאנדלונג, סיי מיט אן עצה אדער מיט פראקטיק.
אונזערע עקסטרעם לייכטע ארטש סופארטערס ווערן געמאכט בלויז צו אינדיווידועלן איינדרוק.
מיר נעמען ארונטער קארנס, ווילד- פלייש, און מיר באהאנדלען, וויסנ- שאפטלאך, ארייננגעוואקסענע נעגל.
Modern Foot Correction Laboratory
812 Toronto General Trusts Bldg.
Portage and Smith Ph. 80 767

מיר פאטאגראפירן
אלצדינג און איבעראל

חתונה און פאמיליע גרופעס
זעט די אנפירנדע נארט ענד סטודיא
SHAPIRA'S
228 SELKIRK AVE.
Cor. Main St. PHONE 53 641

פאטראניזירט אונזערע אדווערטייזערס

קאנט איר זיך פארשטעלן דעם איבערראשענדן פארגעניגן
ווען איר הערט
מאלי פיקאן זינגען
"די גנבה'שע אויגן"
אין ניו יארק
ביי זיך אין דער היים ?
איר קאנט זייער לייכט האבן דעם דאזיקן פארגעניגן מיט א
פילקא בייבי גרענד

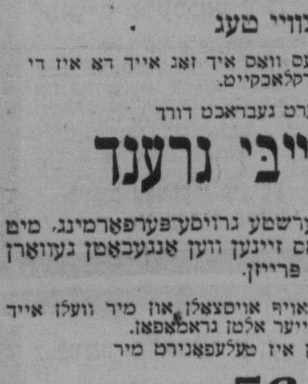

$99.90
קאמפליט צוגעשטעלט צו אייך אהיים
לאזט מיך אייך פארשאפן דעם דאזיקן פארגעניגן מיט א
פילקא בייבי גרענד ראדיא
איך וועל ארייננשטעלן א ראדיא אין אייער היים
פריי פאר צוויי טעג
און איר וועט זיך איבערציינגן אז אלעס וואס איך זאג אייך דא איז די אבסאלוטע ווירקלאכקייט.
ספעציעל ווען דאס ווערט געבראכט דורך
די פילקא בייבי גרענד
פילקא בייבי גרענדס זיינען די ערשטע גרויסערפערפארמינג, מיט גרויסן טאן, סקרין גריד ראדיאס וואס זיינען ווען אנגעבאטן געווארן צו אזעלכע פרייזן.
מיר גיבן אייך די בעסטע קאנדיציעס אויף אויסצאלן און מיר וועלן אייך געבן א גוטן פרייז פאר אייער אלטן גראמאפאן.
אלץ וואס איר דארפט טאן איז טעלעפאנירט מיר
56 213
און מיר וועלן מיט צופרידנהייט דעמאנסטרירן פאר אייך אין אייער אייגענער היים צו יעדער צייט, לויט אייער פארלאנג. אדער מיר קאנען אייך ציינגן איינע אין סטאר.
SHANAS DRUG STORE
א. א. שיינעס, אייגנטימער
842 Main Street, cor. Dufferin

אידישער פאלקסטיפן באל
דער ניקאלאיעווער הילפס פאראין
פירט דורך א גראנדיעזן אידישן
פאלקסטיפן באל
שבת דעם 21טן פעברואר אין גרויסן
תלמוד תורה זאל
עס וועלן ארויסגעגעבן ווערן גאר גרויסע פריזן, ווי, למשל, א
פילקא בייבי גרענד ראדיא
אינם ווערט פון הונדערט דאלאר און נאך אנדערע זעקס ווערטפולע פריזן.

דער געדאנק פון דעם פאלקסטיפן באל איז, אז די מאסקעס, (יחידים צי גרופעס), דארפן פארשטעלן מיט זיך טיפן, פאסירונגען, עפיזאדן, כאראקטערן און שטימונגען פון'ם אידישן פאלקס-לעבן אויף דער זייט ים און אויף יענער זייט ים.
עס וועט דורכגעפירט ווערן צו דער געלעגנהייט א טאנץ מיט גוטער מוזיק
די פריזן קאן מען זעען אויסגעשטעלט אין פענסטער פון שיינעס דראג סטאר, קארנער סאלטער און סעלקירק
די ראדיא וועט אינסטאלירט ווערן מיט א גאראנטיע פון מר. שיינעס. פון שיינעס דראג סטאר.
וועגן איינצעלהייטן זיך ווענדן צו ל. זענטנער, 110 ראבינסאן סטריט טעלעפאן 51 851
אומפארטייאישע ריכטער זיינען איינגעלאדן: לאיער טשערניאק, איזידאר איש הורוויץ און ה. שטיינבערג.

MACDONALD'S
10¢
CIGARETTES

ווירדזשיניע
בלענדער
אייער דאיס וועט אייך קויפן 10 ריכטיגע סיגארעטס, אויב איר וועט פאר- לאנגען מעקדאנעלד'ס נייווי קאט פאר'ן ווירדזשיניע רויכערער — אדער מעקדאנעלד'ס ברונעט פאר רויכערערס בלענדער.

זי האט געדיינקט אז די ערד וועט אייביק צודעקן איר פארברעכן

אבער ווען זי איז געטראטן אויף דעם קבר פון איר מאן וועלכן זי און איר געליבטער האבן דערמארדעט, האט איר אייגענער געוויסן איר ארויסגעגעבן

פון ש. ווארעט

אין א קליין שטעטעלע פון קאליפארניע איז א יונג ווייבל געקומען צולויפן א פארסאפעטע און א בלאסע צום שעריף. ווען זי האט זיך אביסל בארואיקט, האט זי דעם שעריף דערציילט א טראגישע געשיכטע. זי האט פאר דעם שעריף זיך באקלאגט אז איר מאן האט זיך אויסגעפוצט, האט ארויסגענומען פון דער באנק קארגע דריי טויזנט דאלאר, האט זיך אריינגעזעצט אין אווטאמאביל און איז אוועקגעפארן. זי איז געקומען בעטן דעם שעריף אז ער זאל איר העלפן אויפזוכן איר מאן.

דער שעריף, א כיטרער היטער פון געזעץ, וועלכער האט שוין געהאט א סך דער פארונג אין זיין קאריערע האט אויסגעהערט דאס ווייבל און האט סימפאטיש צוגעשאקלט מיט'ן קאפ. אבער ביי אים אין הארצן איז ניט געווען דער מינדסטער פונק פון אמונה אפילו צו אן איינציקן ווארט וואס זי האט אים דערציילט. די גאנצע געשיכטע האט געקלונגען מאדנע. ווען דאס ווייבל האט געענדיקט האט ער איר פארזיכערט אז ער וועט טאן אלץ וואס ער וועט נאר קענען אומצוקערן צוריק איר פארשוואונדענעם מאן צו איר.

דעם צווייטן טאג איז דער שעריף אוועק אויפ'ן פארם פונ'ם ווייבל, מרס. ראדעניק. ער האט דארט געטראפן איר אינגעלע, און ווען ער האט מיט'ן קינד פארפירט א געשפרעך וועגן זיין פאטער, האט אים דאס אינגעלע דערציילט, אז דער טאטע האט געהאט א "פייט" מיט א גנב פון בהמות מיט וועלכן ער האט זיך צעקריגט. דאס אינגעלע האט אויך דערציילט, אז ער האט געהערט ווי אימיצער האט דעם טאטן געזאגט "איך וועל זיך מיט דיר אפרעכענען". פון דער געשיכטע וואס דאס קינד האט דעם שעריף דערציילט, איז פאר דעם שעריף קלאר געווארן אז ראדזעניק איז ניט פארשוואונדן געווארן, נאר אז אימעצער האט אים אפגעראמט פון וועג און אויב ער איז דערמארדעט געווארן, מוז זיין קערפער ליגן באהאלטן ערגעץ אויף זיין אייגענעם פארם.

האט דער שעריף זיך אוועקגעלאזט אויף א שפאציר איבער דער פארם מיט דער האפענונג צו געפינען א שפור פון א קבר. אבער דער פארם איז אין פארלויף פון יארן אזוי געענדערט, אז ער האט דאס ניט דערקענט. אזוי, צום ביישפיל, האט דער שעריף געוואוסט, אז עס האט זיך אויף דער פארם געפונען א ברונים, וועלכע ער געדיינקט נאך פון קינדווייז אן. אבער וואס איז מיט דעם ברונים געווארן? ווי אזוי געפינט מען אויף וועלכן פלאץ דער ברונים איז געווען? איז ער אוועק צוריק אין שטעטל און האט זיך אנגעפאנגען נאכפרעגן אויף דעם מאן, ביי וועלכן ראדעניק האט מיט יארן צוריק דעם פארם אפגעקויפט און ווען ער האט דעם מאן געפונען, האט אים יענער ארויסגעפירט אויפ'ן פארם און אים אנגעוויזן דאס פלאץ וואו דער ברונים איז געווען.

דאן איז דער שעריף אוועק זיך זעען מיט מרס. ראדעניק. ער האט זי איינגעלאדן צו גיין מיט אים באטראכטן א געוויסן טייל פון איר פארם, ווייל ער האפט דארט צו געפינען א שבור פון איר פארשוואונדענעם מאן. זי האט זיך צוערשט געקוויינקלט, אבער ווען דער שעריף האט איר דערקלערט, אז זי מוז מיט אים מיטגיין, איז זי געגאנגען. הינטער די קוסטעס האבן זיך באהאלטן פינף הויכע ברייטביינערדיקע מענער וועלכע דער שעריף האט מיט זיך מיטגעבראכט. שפאצירנדיק אזוי מיט'ן ווייבל, איז דער שעריף צוגעקומען צום פלאץ וואו דער ברונים האט זיך געפונען. ווען זיי זיינען געווען הונדערט פוס ווייט פונ'ם ארט, האט ער זיך אפגעשטעלט און האט געהייסן מרס. ראדעניק גיין ווייטער אליין. זי האט זיך א צאפל געטאן, אבער איינזעענדיק אז זי האט ניט קיין אנדער ברירה, איז זי געגאנגען. צוקומענדיק צום פלאץ וואו דער ברונים איז אמאל געווען, זיינען אירע טריט געווארן וואקלענדיקער, זי האט זיך פלוצלונג אפגעשטעלט און א יאמערלאכער געשריי האט זיך פון איר ברוסט ארויסגעריסן.

דאס איז געווען אלעס וואס דער שעריף האט געוואלט. ער האט דעם ווייבל געהייסן צוריקגיין אין הויז אריין. די פינף מענער האט ער ארויסגערופן פון זייער באהעלטעניש און האט זיי געהייסן גראבן. א גאנצע נאכט האט די ארבעט געדויערט, ביז מען האט געפונען ראדעריקס טויטן קערפער אינ'ם פארשאטענעם ברונים.

מרס. ראדעריק איז ארעסטירט געווארן. ווען מ'האט זי געבראכט אין שעריפס פריזאן, האט זי ארויסגעפלאפלט דעם נאמען פון איר פארם־ארבעטער, וויליאם וואודרינג און ער איז אויך ארעסטירט געווארן. עס האט זיך ארויסגעוויזן אז ער איז איר געליבטער און אז זיי האבן ביידע געמאכט א פארשווערונג פטור צו ווערן פון איר מאן, כדי זיי זאלן קענען לעבן פריי און אומגעשטערט אויף זיין פארם.

ביי טרייעל האבן זיי זיך ביידע געדרייט ווי צוויי שלאנגען. ער האט זי באשולדיקט אינ'ם מארד און זי אים, אבער עס האט זיי גארניט געהאלפן, ווייל א דזשורי האט זיי ביידע פאראורטיילט צו לעבנסלענגלאכער געפענגעניש.

אויף דעם שעריף האט די גאנצע געשיכטע ניט געמאכט דעם מינדסטן איינדרוק. ער איז נאכ'ן טרייעל צוריקגעגאנגען אין זיין אפיס, האט זיך אוועקגעזעצט ביים דעסק און ארויפגעלייגט די פיס אויפ'ן טישל ווייל דאס איז ניט דער ערשטער און אויך ניט דער לעצטער דזשאב פאר שעריפס וועלכע וועלן דארפן מאכן אזעלכע אויפדעקונגען אזוי לאנג ווי מענער און פרויען וועלן האבן געליבטע וואס באטראכטן געזעצלאך פאר הייראטע מענער און ווייבער פאר "איבעריקע" מענשן.

ב. שעפס

פאר די לעצטע עטלאכע יאר האט זיך ביי מיר און נאך ביי אייניקע פון מיינע חברים און חברות ניט איינמאל געוועקט א חשק דורכלופטערן אונזערע דראמאטישע פעאיקייטן, גיבן דעם אידישן עולם עפעס אזוינס וואס זיי קריגן זעלטן אויף דער אידישער בינה.

איבערלייענענדיק קאברינ'ס נייע דרא־ "ריווערסטיד דרייוו" האבן מיר ניט געקאנט ביישטיין דעם נסיון. דאס פראבלעם וואס ווערט פאנאנדערגעוויקלט אין דער מאדערנער פיעסע איז דאס ברענענדיגסטע אין אונזער איצטיקער צייט. און — אמר ועשה, געזאגט און געטאן.

עס איז אונז געלונגען צונויפברענגען די בעסטע דראמאטישע כחות, — אייניקע, פון וועלכע איר פלעגט נאך צוריק מיט יארן אנקוועלן און אייניקע נייע פעאיקע מענשן און איך בין זיכער, אז מיר וועלן פארשאפן דעם אידישן עולם אן אמת'ן גייסטיקן פארגעניגן.

קומט דעם 27טן און 28טן פעברואר אין קווינס טעאטער און איבערצייגט זיך אליין אינם קולטורעלן ווערט פון קאברינס "ריווערסייד דרייוו" געשפילט מיט עבטן ערנסט און געהעריקער אויסטייטשונג.

מיט דרך ארץ,

ב. שעפס.

דאס ווייב קומט פון אמעריקע

אין ביאליסטאקער "נייעס לעבן" לייענען מיר אזא בילדל פון דער איצטיקער צייט:

א וואוילער בחור געווען. אזוי אלנפאלס האבן וועגן איזאק'ן געזאגט די ביאליסטאקער מיידלאך. תמיד עלעגאנט געקליידעט, ציכטיק ראזירט, פארפומירט, עטלאכע זלאטים אין קעשענע, און מ'האט זיך לעבן אים געקענט אנווארימען מיט א קינא, א צוקערניע און דאס גלייכן.

איזאק האט "געטראפן" מיט'ן טאטן זיינעם וועלכער האט געפירט גרויסע געשעפטן. ווען די געשעפטן האבן אבער אנגעהויבן גיין בארג אראפ און איזאק האט ניט געהאט אויף זיינע באדערפענישן, האט ער באשלאסן: ער וועט נאר חתונה האבן.

מיט א קנאפן יאר צוריק איז קיין ביאליסטאק געקומען צו פארן אן "אמעריקאנערין", וואס האט מיט א רייע יארן צוריק אויסגעוואנדערט פון ביאליסטאק קיין אמעריקע. קיין איבעריקע יפת תואר איז זי ניט, דערפאר אבער האבן שדכנים געוואוסט "גענוי", אז זי פארמאגט טויזנטער דאלארן, פירט אין אמעריקע "וואזשנע" געשעפטן, און אז דעם מאן וועט ביי איר ניט פעלן פון קיין פויגל מילך. בלויז א חופה, א וויזע און היידא — אין גאלדענעם לאנד.

און איזאק האט מיט מזל געשריבן מיט איר תנאים. איזאק האט באקומען א גרויסן, דיקן רינג. באלד איז געפראוועט געווארן די חתונה, און די יונגנטשקע ווייבעלע איז אפגעפארן קיין אמעריקע צוגרייטן די געשעפטן פאר איר "באי" פון "יוראפ".

איזאק האט גענומען גרייטן זיך צו דער נסיעה. אלס מאן פון אן אמעריקאנער בירגערין האט ער לייכט געדארפט באקומען א וויזע. א שיף־קארטע האט ער שוין געהאט גרייט, 300 דאלאר אויף קעשענע געלט אויך, און דאס גאנצע גליק האט דאך אים דערווארט ערשט אין אמעריקע.

פלוצלונג האט דער אמעריקאנער קאנסול אין ווארשע באשלאסן אפצושטעלן דאס ארויסגעבן פון וויזעס צו יונגעלייט וואס האבן אין פוילן חתונה פאר אמעריקאנער מיידלאך, און איזאקן האט מען דערווייל געהייסן זיצן אין דער היים.

האט אבער די אמעריקאנער פלונת'טע קיין געדולד ניט צו ווארטן אזוי לאנג אויף איר "באי" פון ביאליסטאק. און די טעג האט איזאק דערהאלטן פון איר א בריוול, אז היות די געשעפטן אין אמעריקע גייען זייער שלעכט, און דאס גאנצע געלט אירס האט זי פארלוירן אויף דער בערזע, פארט זי דאריבער ארויס קיין פוילן, און זי בעט דעם מאן צוגרייטן פאר איר עפעס א שיינע דירה...

גייט איצט ארום איזאק א פאר'חושכטער און שווארץ ווי די ערד.

אנב-אורחא

(שלוס פון זייט 1)

און דעה זאגער איבער ענינים, וואס האבן צו זיי קיין שייכות ניט...

א סך פראמינענטע העברעיאישע שרייבער שרייבן איצט פאר אידישע צייטונגען (שניאור, למשל).

פלירטן, הייסט עס. פלירטעוועט מען מיט דער גבירה, אבער אז עס פארוילט זיך איבערבראכפן דאס הארץ, דערנידעריקט מען זיך און מען גיט א קניפ די שפחה אי־ בער בעקל זי זאל גרייטן צום טיש...

קאלענדאר געזעלשאפטלאכער

(שלוס פון זייט 1)

זונטאג, פעברואר 15

טאנץ און ברידזש ביי יונגע פרויען סיסטערהוד, 8 נ.מ., אין ראזלענד גארדנס.

טיי פאר מאונט כרמל קליניק ביי מרס. לעווין, 272 בארעאס עווע., 2.30 ביז 11.

"לינען שאוער" אין מושב־זקנים, 2 ביז 10 נ. מ.

טיי פאר א"י באזאר ביי מרס. ל. נעמענאוו, 282 מאונטען עווע., (סוויט 1 אליוועד קרט.), 2.30 ביז שפעט.

דינסטאג, פעברואר 16

דר. גלען האמילטאן: "שכל הישר ווי דער באשיצער פון לעבן", ביי מוטער פאראיין א. ר. פ. ט. שול, 8.30 אוונט, אין פרייהייט טעמפל.

Classified Section — קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פרייזן פאר אדווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל. 5 ס. פער "אגייט ליין"	פאר 3 מאנאטן. $2.15
פאר א וואך. 20 ס	פאר 6 מאנאטן. $4.00
פאר א מאנאט. 75 ס.	פאר 1 יאר. $7.50

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פארטעדזש עוו. איבער לייענאום טעאטער
נייסט בעסטע פאקס טראט און וואלץ סטעפס
קלאסן און סטריקטלי פריוואטע לעסאנס.
פולער קורס פון לעסאנס $5.00.

R. B. ORMISTON
פלאריסט
צוויי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראפט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

LIGHTFOOT'S TALLY HO'S
פאר שליטן פארטים
Phone 86 067 Evenings 23 258

היים און אפיס פורניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

We Pay Highest Prices
פאר אלטן גאלד, אלטן זילבער און גאלד ברידזש ארבעט. מיר פארקויפן דזשועלרי, זייגערס, דיימאנד רינגס צו נידעריקסטע פרייזן.
703 MAIN ST. — PHONE 89 938

CITIZENS FINANCE CORPORATION LIMITED
קאמערציעלע באנקירן
פריוואטע לאנס ארגאנזשירט — שטריינג קאנפידענשאל. מיר פינאנסירן קארס, ראדיאס און יעדן אנדער לאאן צו נידעריקסטע טערמס. מארטגעדזשעס צו נידעריקסטע קורענט רייטס. אגרימענטס געקויפט
צייטווייליקער אפיס:
476 PORTAGE AVE.
Phone 34 645 Evgs. 55 725 or 53 303

נעשעפט געלעגנהייטן — Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, 10 סוויטס, יערלאכער רענט $6,700. צו פארבייטן אויף הייזער אדער אגרימענטס און קעש.

דזשענעראל, סטאק $7,500 פיקסטשורס $500, אומזאץ $40,000. וועט פארבייטן בילדינג און סטאק אויף שטאטיקע פראפערטי.

האטעל, שטעטל פון 350, קיין אפאזיציע, 16 רומס, ביר סיילס $1,200 א מאנאט. נידעריקער פרייז.

לאזט אונז אייך ציינגן וואס מיר האבן אין טעראסעס, אפארטמענט בלאקס, צו פארקויפן אדער צו פארבייטן.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

דריי גודס סטאר, א גוטער געשעפט עטאבלירט 18 יאר, סטאר צו רענטן, פיקסטשורס צו באקומען ביליק, און קיין סטאק ניט איבערצונעמען. א געלעגנהייט וואס פאסירט זייער זעלטן.

גראסערי סטאר אין נארט ענד, גוטע געשעפטן צו פארקויפן צוזאמען מיט בילדינג.

גראסערי און בוטשער, ארבעטער דיסטריקט, גוטער געשעפט פאר מאן מיט $1,500.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ה. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

:: צו פאררענטן :: FOR RENT

צו פאררענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענטס. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די". טעלעפאן 56 668.

צו פאררענטן, צו פארקויפן אדער צו פארבייטן אויף א שטאטיקער פראפערטי א צוויי־שטאקיקע בריק געבידע איבעניטא מאן. טעלעפאנט 56 483 אדער שרייבט צו 290 באיד עווע. וויניפעג.

צו פאררענטן א גאפורנישטע רום ביי א קליינער פאמיליע. אלע באקוועמלאכקייטן. זיך ווענדן אין 435 באראוס עוועניו טעלעפאן 29 077.

פארלאנגט א נעפורנישטע רום פאר א קאפל אין א פריוואטער היים. מען דארף פאר זיי קאכן. מוז זיין א ווארימע הויז. זיך ווענדן אין 672 פריטשארד עוועניו. טעלעפאן 51 424.

NOKOMIS BUILDING
הארגרייוו און קאמבערלענד
ווינשנסווערטער פלאץ
צו פאררענטן. פאסיק פאר לייכטער מאנופעקטשורינג אדער אפיסעס. נידעריקער אינשורענס רענט.
THE J. McDIARMID CO., LTD.
201 Nokomis Bldg. Phone 26 294

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

5 רום נייע סטאקא באנגאלאו, מיט א סאן רום. אוק פינישינג, פרענטש טירן, פייער פלייס, שיינע עלעקטרישע פיקסטשורס, ניי אויסדעקארירט. א א פארטיקער אפסטערס גוט פאר 2 רומס. אין שענסטן געגנט אין נארט ענד. פרייז — $4,800. א גרויסע מציאה.

6 רום פולי מאדערן קאטעדזש. אוק פלארס, הייסע וואסער באהייצונג, גאראדזש. שיינע ליכטיקע צימערן. צווייטער בלאק פון מיין סטריט. פרייז $2,800. א גרויסער בארגען.

געלט צו לייען. אינשורענס פאר אלערליי צוועקן.
סוויטס און הייזער צו פאררענטן.
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 55 761 און 53 807.

גאראנטירטע געניצטע קארס
אלע סארטן און מאדעלן
אויב איר ווילט אן עכטע גוטע געניצטע קאר צו א פאסיקן פרייז, זעט
W. J. BOTTLE
Carter-Latter Motors Ltd.
Phone 89 367 Res. 502 179

$2,000. פאר אן 8 רום הויז אויף קאטערס. נאענט צו מיין סטריט. 5 בעדרומס, הייסע לופט באהייצונג, שיינער לאט. וועט אויסבייטן אויף א קליינעם קאטעדזש אדער באנגאלאו.

$3,650. רעדוואוד עוועניו. נאענט צו מיין סטריט, 8 רום הויז, פולי מאדערן, פיינער בייסמענט, 33 פוס לאט, א ריכטיקער איינקויף, אדער וועט אויסבייטן אויף א קליינעם קאטעדזש.

גראסערי און קאנפעקשאנערי צו פארקויפן אין סט. דזשאנס. איינע פון די בעסטע לאקיישאנס אויף מיין סט. טוט גוטע ביזנעס. וועט אויסהאלטן שטרענגסטע אויספארשונג. אינגאנצן נייער סטאק לויט'ן אינוואיס. און פיקסטשורס באזונדער.

HALL
204 Kensington Bldg. Ph. 88 109

ארבעטער פארלאנגט — HELP WANTED

פארלאנגט א ראיעלן מאן פאר א ראוט פון הונדערט סטארס, אין דעם דיסטריקט; עקספיריענס ניט נויטיק; קיין זאך ניט צו פארקויפן; פארשפרייטן און קאלעקטן. דארף מאכן זיבעציק דאלאר וועכנטלאך.
SHAMAS MFG. COMPANY
New Toronto, Ont.

:: שטעלע פארלאנגט :: SITUATION WANTED

א גראדואירטע לערערין, קאן אויך אויסגעצייכנט אנפירן מיט א קינדער־גארטן, פארלאנגט א שטעלע. קאן געבן גוטע רעפערענס. זיך ווענדן צו דאס אידישע ווארט באקס 4164.

גאדיל פלעקמאן ע"ה

צו דער פרוי און קינדער און צו דער גאנצער משפחה דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. ומרס. דזשארדזש גרינבערג
מר. ומרס. ר. גרינבערג

טובע קלאסער ע"ה

צו דער פאמיליע קלאסער און צו דער גאנצער משפחה דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ה. קאמאן,
לעמבערג, סאסק.

גאדיל פלעקמאן ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו דער פרוי און קינדער און צו דער גאנצער משפחה אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ליידיס אקזיליערי אינדעפ. בני אברהם סאסייטי

טובע קלאסער ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו אירע קינדער און צו דער גאנצער משפחה אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. ה. ניידיטש
לעמבערג, סאסק.

איך וויל אז איר זאלט געדיינקען אויב איר דארפט אינשורענס פאר פייער אווטאמאביל פלייט גלעס האלד־אפ לעבנס פארזיכערונג פאנט מיר 52 619 אדער 21 989
A. HARRIS
ארעצקי

מצה — מצה
קאנטרי אידן, סטארקיפערס מצה דילערס
איך בין מודיע אז דעם יאר ווי אלע יאר פארקויף איך אלערליי סטייטסער און ווינעפעגער מצה. האלסייל פרייז. שיקט אייערע ארדערס אין צייט. מיין נאמען גאראנטירט ראיעלע באהאנדלונג
ד. טאלטשינסקי
465 פריטשארד עווע., טעלעפאן 54 336

דעם מאקאריוועוער רבינ'ס היים
איז 413 באיד עווע. דארט דאווענט ער במנין כל יום בבוקר, 8 אזייגער פונקט. ווי אויך אין אוונט. טעלעפאן 56 591

די ריטייל גראסערס אסאסיאיישאן
פאר אינפארמאציע וועגן דער דאזיקער ארגאניזאציע זיך ווענדן צו ה. פענסאן, 211 אסבארן סטריט, טעלעפאן 28 647; וויצע־פרעזידענט, דזש. שולמאן, 533 סעלקירק עוועניו, טעלעפאן 57 936.

אויב איר פארלאנגט גוטע ארבעט און ביליק ווענדעט זיך צו
סילווער און פאפעסקי
גוט באוואוסטע קארפענטערס, קאנטראקטארס און בילדערס
מיר מאכן אלע דזשאבס, פון דעם קלענסטן ביז'ן גרעסטן
SILVER & POPESKI
351 Aberdeen — 334 Aberdeen
Phone 52 733 Phone 56 362

קוילן קוילן
קעש פרייזן
מאנאגראם
קוילן
לאמפ $5.00
קאבל $4.75
א טאן וועט אייך געבן מער היץ פאר יעדן דאלאר. הונדערטער מענשן נוצן עס. מיר גאראנטירן צופרידנהייט.
Winnipeg Coke & Coal Co.
Phone 57 061

"איין־מינוט"
וואשינג מאשינען
דעמאנסטרייטארס
פון $50
בלויז 5 מאשינען. טראגן אן 1 יאריקע גאראנטיע.
זיינען געניצט געווארן אין סטאר בלויז צו דעמאנסטרירן און זיי זיינען ווי ניי. קופערנער טאב, שווערער ניקעלנער אינגעווייד, פול סווינגינג רינגער און דיוקא געפינישט
פאנט 80 181 פאר א דעמאנסטריישאן
321 נעגרי סטריט

וואנצן און קאקראוטשעס
פארניכטעט. ארבעט גאראנטירט
CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. Phone 33 529

באנוצט זיך מיט די קאלומס
— פון —
"דאס אידישע ווארט"
פאר אלע
היימישע און געשעפט
אנגעלעגנהייטן

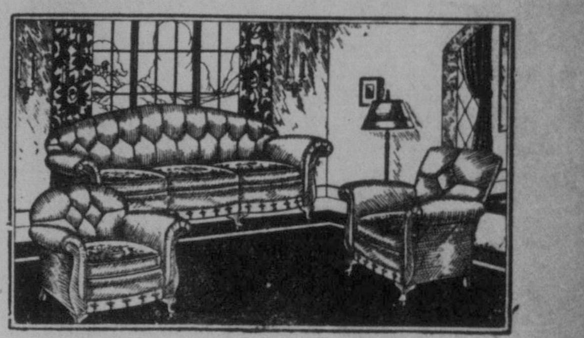

טשעסטערפילד הויז

וואו טשעסטערפילדס און טשערס ווערן געמאכט צו אייער ארדער אין יעדן סטייל לויט אייער וואונש. אדער ווי אויסנעקליבן פון אונזער סטאק פון סעמפלס: — שיינע, מאדערנע אפהאלסטערד פורניטשור וואס צייכנען זיך אויס פאר זייער ארבעט, סטייל און מאטעריאל. ריפעירס און איבערציאונגען, אויך געמאכט און גאראנטירט פון

דזשארדזש האר

וועלכער האט 25 יאר דערפארונג פון דייטשלאנד און 5 יאר אין וויניפעג.

מר. האר האט געמאכט טשעסטערפילד סעטס פאר א סך פון די מייסטע גוט באוואוסטע אידישע פערזענלאכקייטן אין וויניפעג.

איר זייט העפלאכסט איינגעלאדן צו קומען און באטראכטן מיינע נייע שאו־רומס און פארגלייכן מיינע פרייזן, ארבעט און מאטעריאלן מיט וועלכע עס איז אנדערע אין שטאט.

CHESTERFIELD HOUSE
639 PORTAGE AVE.
PHONE 33 362

2 טירן איסט פון שערברוק סטריט, אפן אוונט.

פון ועד הכשרות

נאר די בוטשער שעפער וואו עס געפינט זיך די בשר כשר קארד אונטערגעשריבן פון אלע דריי רבנים, זיינען אונטער דער השגחה פון די רבנים מיט דעם ועד הכשרות. צו די בוטשארעס קומען אריין אונזערע משגיחים, זיי מוזן אלע טאג ברענגען א רעפארט אין אפיס וואס ווערט איבערגעגעבן צום ועד הכשרות, און נאר פאר די בוטשארעס זיינען מיר פאראנטווארטלאך פאר כשרות.

ועד הכשרות

פארט גערי
קלינערס און דייערס

א פארבעסערונג!

א טעות האט זיך אריינגעכאפט אין אן אנאנס וואס מיר האבן פארעפנטלאכט אין אן אנדער צייטונג, און א צאל פון אונזערע פאטראנייזער זיינען דורך דעם פארפירט געווארן.

דערפאר האבן מיר באשלאסן צו אנבאטן אונזער פרייען אנבאט פאר נאך איין וואך.

מיר ציען דערפאר אייער אויפמערקזאמקייט צו אונזער וואונדערבארן פרייען אנבאט

איין מענער סוט — דריי קלינד און געפרעסט	$1.00
איין ליידיס פליין דרעס — דריי קלינד און געפרעסט	$1.00
נאך איין ענלאכן סוט אדער דרעס — דריי קלינד אדער אויסגעפרעסט	פריי
דאס מיינט אז מיר וועלן דריי קלינען און אויספרעסן אלע דריי מלבושים פאר בלויז	$2.00

לאזט ניט דורך די גלענצנדע געלעגנהייט, ווייל איר וועט ניט האבן קיין צווייטע פאר א לאנגער צייט.

טעלעפאן 54 063

Plant and Head Office: 324 Young St. Phone 37 061-2-3-4

Fort Garry LIMITED DYERS AND CLEANERS

B. W. SILVER Gen.-Mgr.

NORTH END BRANCH
1028 Main St., Phone 54 063

FORT ROUGE BRANCH
800 Corydon Ave., Phone 48 697

עלען ראזענבלאט — ברענטש מענעדזשער